

MUNI ELPORTAL

Tiskový výstup

ManuCat 1 Učebnice katalánštiny

**Mgr. Pavlína Javorová Švandová,
Mgr. Cristina Rodríguez García, Ph.D.**

MASARYKOVA UNIVERZITA

Vytvořeno ve spolupráci se Servisním střediskem pro e-learning na MU
Fakulta informatiky Masarykovy Univerzity, Brno 2020–2023

Tiskový výstup publikace vydané na Elportále MU (<http://elportal.cz/>)

© 2023 Masarykova univerzita

Obsah

Obsah.....	2
Úvod	3
1. Ens presentem!.....	4
2. Estudiem, treballem i parlem català	10
3. Per què estudies? A què et dediques?	14
4. Com és?	19
5. La meva família.....	24
6. Què t'agrada?	28
7. El meu dia	33
8. El meu horari, el meu temps lliure	40
9. Casa meva.....	44
10. Què vas fer el cap de setmana passat?	51
11. La cuina i el menjar. Saps cuinar?.....	55
12. Anar a comprar	63
13. Què cal fer per aprendre català?.....	67
14. Què feies quan eres petita?	72
15. Què has fet avui?.....	76
16. La història de la meva vida	82
17. Com s'hi va?.....	87
18. Quin temps farà demà?	92
19. Què t'agradaria fer?	97
20. Si us plau, no t'enfadis!	101
21. Que es facin un petó!	106
22. És possible que passi.....	109
23. Me la deixes, sisplau?.....	113
24. Què estàs fent?.....	117
Literatura	121

Úvod

Vítejte v naší publikaci **ManuCat: učebnice katalánštiny 1. díl**. Učebnice je rozdělena do 24 kapitol, které jsou navrženy tak, aby studenti získali nejen základy katalánské gramatiky na úrovni A2 / B1, ale také základy slovní zásoby. Každá lekce obsahuje úvodní text, slovíčka, vysvětlení gramatiky a autokorektivní cvičení. Texty jsou opatřeny audionahrávkami. Učebnice počítá ve svém výkladu s odkazy na učebnici [GramCat](#) (Elportál, 2019) a má sloužit nejen jako užitečný materiál pro samostudium studentům oboru Katalánský jazyk a literatura (konkrétně: Jazykový seminář katalánštiny 1-6), ale i pro širokou veřejnost.

1. Ens presentem!

Témata

1. Člen
2. Základní pravidlo přízvuku
3. Osobní zájmena a slovesa SER a DIR-SE
4. Zápor a otázka
5. Pozdravy a jiné fráze

Ens presentem

- **Hola, com va? Parles català?**
- Sí, parlo una mica de català.
- **Ah, que bé! I com et dius?**
- Em dic Jana. I tu?
- **Jo em dic Jaume.**

- **Bona tarda. Qui ets?**
- Doncs, jo soc en David. I vosaltres?
- **Nosaltres som la Gemma i l'Ignasi. D'on ets, David?**
- Soc de la República Txeca, soc txec. I vosaltres, d'on sou?
- **Jo soc de Catalunya, soc catalana. L'Ignasi és de Mallorca, és mallorquí.**

- **La senyora Segarra, si us plau?**
- Sí, soc jo.
- **Ah, encantat. Jo soc en Pau Ruiz.**
- Hola, Pau. Encantada.

En Jaume és un noi català, és de Catalunya. Parla català, castellà i francès. També parla bastant bé l'anglès. És a la universitat. La universitat és a Barcelona, una ciutat molt bonica que és la capital de Catalunya. En canvi, la Jana no és catalana, és una noia txeca. Parla txec, anglès i una mica de català. Estudia català a la Facultat de Filosofia i Lletres. Ells són estudiants. I vosaltres? Sou també estudiants? Avui la Jana no és a la facultat, és a casa. Jo també soc a casa. On ets tu?

- Què és això? Això és un llibre. Com és el llibre? El llibre és gros.
- Quantes llengües parles? - Parlo tres llengües/En parlo tres.
- Quines llengües parles? - Parlo txec, anglès i una mica de català.

Vocabulari

noi, -a	chlapec, dívka
parlar	mluvit, hovořit
català, -na	katalánský,-á, katalánština, Katalánc/Katalánka
castellà, -na	kastilský,-á, kastilština, Kastilec/Kastilka
francès, -a	francouzský,-á, francouzština, Francouz/Francouzka
universitat, f.	univerzita
capital, f.	hlavní město
ciutat, f.	město
molt	velmi, moc
bonic, -a	hezký
txec, -a	český,-á, čeština, Čech/Češka
anglès, -a	anglický,-á, angličtina, Angličan/Angličanka
una mica (de)	trochu
estudiar	studovat
estudiant, m., f.	student, studentka
avui	dnes
casa, f./a casa	dům/doma, domů
també	také, rovněž
on	kde
d'on	odkud
això	to, toto
gros,-sa	velký, velká
llibre, f.	kniha
bastant	dost
bé	dobře
malament	špatně
com?	jak, jaký, jaká?
encantat, -da	těší mě (při představování)
Què?	Co?
i	a (spojka)
a	v, do
de (d')	z, od

Základní otázky:

- Qui ets? *Kdo jsi?*
- Què és això? *Co je to?*
- Quines llengües parles? *Jakými jazyky mluvíš?*
- Quantes llengües parles? *Kolika jazyky mluvíš?*
- D'on ets? *Odkud jsi?*
- Com et dius? *Jak se jmenuješ?*

Gramatika

Vítejte v naší učebnici katalánštiny. Než se ponoříte do první lekce, doporučujeme, abyste se seznámili s katalánskou **výslovností**, jejíž přehled i s užitečnými nahrávkami naleznete v kapitole 1: Katalánská abeceda v publikaci GramCat: morfologie současné katalánštiny ;)

[Více na GramCat](#) → [Katalánská abeceda](#) [Online publikace GramCat](#)

1. Člen:

V katalánštině se před podstatnými jmény může objevit člen **určitý** nebo člen **neurčitý**:

Člen neurčitý:

Mužský rod		Ženský rod	
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.
un	uns	una	unes

Člen určitý:

Mužský rod (m.)		Ženský rod (f.)		
Sg.	Pl.	Sg.	Pl.	
el	els	la	les	před souhláskou
l'	els	l'	les	před samohláskou

Člen neurčitý se zpravidla používá, když se zmiňujeme o předmětu nebo o osobě poprvé. Člen určitý se zpravidla používá v případě, kdy o předmětu či osobě byla již řeč: *És un noi. El noi és de Barcelona.*

Před podstatnými jmény začínajícími na samohlásku nebo H dochází ke zkrácení členu apostrofem: *l'autobús (m.), l'òpera (f.), l'hotel (m.)*

Neurčitý člen v množném čísle se používá zpravidla ve významu *několik, pár, asi*.

Určitý člen u názvů měst a zemí: určitý člen nedoprovází názvy měst a názvy evropských států; může se však vyskytovat u některých afrických, asijských a amerických států a u států v množném čísle: *Soc de l'Iran, de les Filipines.*

Určitý člen se může v katalánštině v neformální mluvě používat také před osobními jmény: *la Laia, l'Aina, el Jaume*.

Před osobními jmény mužského rodu se může vyskytnout tvar **en, n'**: *en Jaume, n'Hug*.

Se slovesem *dir-se* (Em dic Marta), při oslovení (Senyor Roure?) v samostatném postavení (Lai Cerqueda) se však člen neuvádí:

- Ale: Soc **la** Marta. *Jsem Marta*.

Pozor: jedna z výjimek!

U podstatných jmen rodu ženského, která začínají na nepřízvučné I/U/HI/HU, k elizi nedochází: *la història, la idea, la Isabel*, apod.

[Více na GramCat → Apostrof a diakritika](#) [Online publikace GramCat](#)

2. Základní pravidlo přízvuku:

V katalánštině slova končící na **samohlásku** nebo na **-in, -en**, anebo na **samohlásku+s** (-as, -es, -is, -os, -us), mají přirozený přízvuk na předposlední slabice: *casa, pares, parlen*.

Slova končící na **souhlásku** (kromě **samohlásky+s**, skupin hlásek **-in** nebo **-en**) mají přirozený přízvuk na poslední slabice: *universitat, parlar*.

Pokud stojí přízvuk na jiné slabice, než bylo uvedeno v předchozích dvou pravidlech, je označen čárkou (psaný přízvuk): *germà, història, cosí*.

V katalánštině dále rozlišujeme samohlásky otevřené a zavřené. Otevřené samohlásky (a, e, o), pokud je to třeba, označujeme znaménkem pro tupý přízvuk (˘), zavřené samohlásky (i, u, o, e) pak znaménkem pro přízvuk ostrý (´). Samohlásky e, o mohou být tedy jak zavřené, tak otevřené.

[Více na GramCat → Apostrof a diakritika](#) [Online publikace GramCat](#)

3. Osobní zájmena a slovesa SER a DIR-SE:

Zájmena osobní/Podmětové tvary	SER/ÉSSER (být)	DIR-SE (jmenovat se)
jo (já)	soc	em dic
tu (ty)	ets	et dius
ell/ella/vostè (on/ona/Vy)	és	es diu
nosaltres (my)	som	ens diem
vosaltres (vy)	sou	us diu
ells/elles/vostès (oni, ony, Vy)	són	es diuen

*nezvratné DIR znamená říkat: Què dius? - Co říkáš?

Používání osobních zájmen podmětových u sloves:

Pokud koncovka slovesného rodu vyjadřuje jasně osobu, zájmeno v 1. pádě se stejně jako v češtině vynechá:

- Estudies? *Studuješ?*

Osobní zájmeno klademe všude tam, kde není z kontextu jasné, o kom se mluví, a mohlo by tak dojít k nedorozumění:

- Ell és txec? *On je Čech? Vostè és txec. Vy jste Čech?*

Dále se osobní zájmena kladou pro zdůraznění: Tu ets catalana, jo soc txeca.

- *Ty jsi Katalánka, já jsem Češka.*

Velmi často se však používá zájmen pro vykání – *vostè, vostès*.

Zdvořilostní zájmena:

Vostè és català? - při vykání jedné osobě se používá slovesa ve 3. os. sg. (Vy jste Katalánc?).

Vostès són catalans? - při vykání více osobám se používá 3. os. pl. (Vy jste Katalánci?).

Poznámka:

Vykání se v katalánštině užívá mnohem méně než v češtině. Vyká se převážně starým lidem a při oficiálních příležitostech. Je zcela běžné, že žáci a studenti svým vyučujícím tykají.

4. Zápor a otázka:

Zápor se v katalánštině tvoří přidáním záporné částice NO před slovesný tvar a píše se zvlášť:

- No soc catalana. *Nejsem Katalánka.*

Pokud doprovází sloveso zájmeno, záporka se klade až před zájmeno:

- **No la veig.** *Nevidím ji.*

Na rozdíl od jiných románských jazyků mohou v katalánštině stát dva záporné výrazy bezprostředně vedle sebe:

- **Mai (no)** parlo amb el Jaume. *Nikdy nemluví s Jaumem.*

Otázky se v katalánštině tvoří příslušnou intonací při zachování stejného slovosledu jako u věty oznamovací:

- Ets catalana¹? *Jsi Katalánka?*

Anebo přehozením podmětu a přísudku:

- Sou vosaltres? *Jste to vy?*

¹ Podstatná jména obyvatelná a národnostní se píšou v katalánštině na rozdíl od češtiny vždy s malým písmenem.

Dále pak pomocí tázacích zájmen nebo příslovcí:

- On vius? *Kde žiješ?*

Otázky zjišťovací se pak mohou tvořit (především v mluvené řeči) pomocí částice QUE:

- (Que) ets catalana? - Sí que soc catalana x No, no soc catalana. *Jsi Katalánka? - Ano, jsem Katalánka x Ne, nejsem Katalánka.*

Předložka **DE** se sváže, stejně jako je tomu u členu určitého, se slovy začínajícími na samohlásku: **D'on ets? - Soc d'aquí, de Brno.** (*Odkud jsi? - Jsem odsud, z Brna.*)

5. Pozdravy (Salutacions) a jiné fráze:

Hola!	Ahoj!
Bon dia! ²	Dobrý den!
Bona tarda/Bona vesprada!	Dobré odpoledne!
Bon vespre!	Dobrý večer!
Bona nit!	Dobrou noc!
Com va?	Jak je?
Què hi ha?	Jak se daří?
Adeu!	Sbohem!
Que vagi bé!	Ať se daří!
Fins ara!	Na shledanou!
Fins demà!	Na shledanou zítra!
Gràcies.	Děkuji.
De res.	Není zač.
Si us plau (sisplau).	Prosím.
Perdona/Perdoni	Promiň/promiňte

² Bon dia lze používat celý den až do večera.

2. Estudiem, treballem i parlem català

Témata

1. Předložky A, DE a splynutí předložek se členem I
2. Slovesné třídy (časování sloves v přítomném čase oznamovacího způsobu)
3. Číslovky základní (I)

Estudiem, treballem i parlem català

Avui és un dia molt bonic. En Jaume no és a la facultat, és al parc i passeja amb el gos. La Jana és al parc també i xerra amb en Jaume. En Jaume i la Jana no solament estudien, sinó que també treballen. En Jaume ajuda el pare al taller. La Jana cada vespre ensenya anglès o treballa de cangur – cuida la nena d'una família. Fa els deures amb ella, prepara el sopar i després, a la nit, porta la nena al llit. Més tard el pare i la mare de la nena tornen de la feina. La Jana, però, no és catalana, és estrangera. És una noia txeca. Normalment, la Jana i en Jaume van a la universitat a peu, però en Jaume, de tant en tant, agafa el cotxe.

passejar amb el gos	jít se psem na procházku
xerrar	povídat si, klábosit
solament	pouze
sinó (que)	nýbrž
treballar	pracovat
ajudar	pomáhat
família, f.	rodina
taller, m.	dílna, ateliér
vespre, m.	večer
al vespre	večer (příslovce)
ensenyar	vyučovat
cangur, m.	klokan; osoba pečující o děti v nepřítomnosti rodičů (m.,f.)
cuidar	starat se, opatrovat
preparar	připravovat
sopar/sopar, m.	večeřet/ večeře
després (de)	potom
nit, f.	noc
portar	nést, přinést, vzít s sebou
tornar	vrátit se
estranger, -a	cizinec, cizinka

de tant en tant	občas
lluny (de)	daleko
agafar	vzít, uchopit (i dopravní prostředek)
nen, -a	dítě
però	ale, avšak
i	a
de (d')	z, od
a	v, do
o	nebo
cotxe, m.	auto
a peu	pěšky
normalment	obvykle
llit, m.	postel
qui?	kdo?

Gramatika

1. Předložky A, DE a splynutí předložek se členem (contraccions) I:

Předložky mají v katalánštině řadu funkcí a významů. Nahrazují mimo jiné i naše skloňování:

- **A** 3. pád: Escric al Pere – *píší Peremu*.
- **DE** 2. pád: El centre de la ciutat – *centrum města*; El llibre del Joan – *Joanova kniha*

Ve významu místním:

- **A** směřování k něčemu nebo do něčeho: **do, k** popř. **na** (vaig a l'aeroport/*jedu na letiště*)
- **DE** směřování od něčeho pryč nebo z něčeho ven: **z, ze, od**.

Tyto předložky splývají s určitými členy mužského rodu v:

a + el → **AL** a + els → **ALS**

de + el → **DEL** de + els → **DELS**

- Soc al teatre (*Jsem v divadle*), el llibre del Jaume (*Jaumeho kniha*)

Začíná-li však následující slovo v singuláru na **samohlásku** nebo **h+samohláska**, ke kontrakci nedochází:

- **A** l'aeroport (*na letišti, na letiště*)
- **De** l'hotel (*z hotelu*)

2. Slovesné třídy (časování sloves v přítomném čase oznamovacího způsobu):

V katalánštině rozdělujeme slovesa do tří slovesných tříd (konjugací):

- 1. konjugace: slovesa zakončená v infinitivu na **-AR**
- 2. konjugace: slovesa zakončená v infinitivu na **-ER, -RE**
- 3. konjugace: slovesa zakončená v infinitivu na **-IR**

a) Časování sloves I. konjugace:

PARLAR (mluvit)

PARLO PARLEM

PARLES PARLEU

PARLA PARLEN

ANAR (jít, jezdit)

VAIG ANEM

VAS ANEU

VA VAN

Kromě ANAR a ESTAR(-SE), které bude probráno později, jsou všechna slovesa 1. konjugace pravidelná.

b) Časování pravidelných sloves II. konjugace:

Slovesa této slovesné třídy jsou v infinitivu zakončena na -RE, anebo -ER.

Tato konjugace se vyznačuje velkým množstvím nepravidelných sloves. Pravidelná slovesa se tvoří podle vzorů:

PERDRE (ztratit)

PERDO

PERDS

PERD

PERDEM

PERDEU

PERDEN

TÉMER (obávat se)

TEMO

TEMS

TEM

TEMEM

TEMEU

TEMEN

c) Časování pravidelných sloves III. konjugace:

Tato konjugace má dva vzory; u prvního vzoru se v některých osobách přidává slabika **-eix**, je třeba se ujistit, podle kterého vzoru se konkrétní sloveso časuje.

LLEGIR (číst)	DORMIR (spát)
LLEG-EIX-O	DORMO
LLEG-EIX-ES	DORMS
LLEG-EIX	DORM
LLEGIM	DORMIM
LLEGIU	DORMIU
LLEG-EIX-EN	DORMEN

Většina sloves III. konjugace se časuje podle vzoru *llegir*.

3. Číslovky základní (I):

zero 0	u (un, una) 1	dos (dues) 2	tres 3	quatre 4	cinc 5
sis 6	set 7	vuit 8	nou 9	deu 10	onze 11
dotze 12					

Rozlišujeme číslo jedna – *u* a číslovku jeden, jedna – *un, una*. Číslovka *dos* tvoří rod ženský – *dues*.

- els dos/les dues – *oba/obě*
- els tres/les tres... - *všichni/všechny tři*

Zájmeno EN:

Přímý předmět neurčitý je zastoupen zájmenem EN.

- *Parlo tres llengües – En parlo tres.*

3. Per què estudies? A què et dediques?

Témata

1. Rod podstatných jmen
2. Tvoření množného čísla podstatných jmen
3. Slovesa: TENIR, PODER, VOLER, FER
4. Vazba PER + infinitiv

Per què estudies? A què et dediques?

Em dic Oriol Schwartz Roure i soc veterinari. Treballo en una clínica veterinària a Verges, un poblet de l'Empordà. M'agrada molt la meva feina, sobretot poder ajudar els animals. Als matins tinc molta feina, perquè passo consulta. Normalment, a la clínica arriben persones preocupades pels seus gossos i gats, però a vegades també tenim altres animals, com ara canaris o conills. A les tardes, si tenim alguna operació, som a la sala d'operacions. Si no tenim cap operació programada, aprofito per seguir estudiant o fer recerca. És molt important estar al dia, a la nostra feina! La clínica és oberta de dilluns a divendres, així que els caps de setmana passo el temps amb la meva família: la meva xicota, la Lykke, que és danesa i viu a Catalunya des de fa cinc anys, i el meu pare, en Moritz, que és austríac i viu a Verges des de fa trenta anys. Sí, per això el meu primer cognom és Schwartz. Tots dos, la Lykke i el meu pare, parlen català molt bé. La meva mare, de l'altra banda, és de Verges de tota la vida, per tant, és catalana!

I tu, d'on ets i a què et dediques?

dedicar-se	věnovat se
estar al dia	být v obraze
clínica, f.	klinika
programat,-da	naplánovaný
veterinari, m.	veterinář
de dilluns a divendres	od pondělí do pátku
m'agrada	líbí se mi, mám rád (něco)
seguir (-eixo) estudiant	pokračuji ve studiu
sobretot	především
així que	takže
ajudar	pomáhat
cap de setmana, m.	víkend
matí, m.	ráno (al matí – ráno (kdy))

passar el temps	trávit čas
perquè	protože
amb	s (předložka)
passar consulta	mít ordinační hodiny
la meva xicota	moje dívka
arribar	přijít, přijet, dorazit
danès,-a	dánský,-á, dánština, Dán/Dánka
persona, f.	osoba
des de fa cinc anys	už pět let
preocupat,-da (per)	ustaraný, znepokojený
el meu pare	můj otec
gos, m.	pes
austríac,-a	rakouský; Rakušan
gat, m.	kocour
per això	proto
a vegades	někdy
primer cognom	první příjmení
altre,-a	jiný
tots dos	oba
animal, m.	zvíře
de tota la vida	celý život
canari, m.	kanárek
per tant	proto
conill, m.	králík
la meva mare	moje matka
operació, f.	operace
de l'altra banda	naopak, na druhou stranu
sala d'operacions, f.	operační sál
recerca, f.	výzkum

Gramatika

1. Rod podstatných jmen:

Katalánská podstatná jména jsou buď rodu mužského, nebo ženského. Pokud přechylují, tvoří ženský rod nejčastěji připojením koncovky **-a** ke tvaru mužského rodu.

a)

- el noi (chlapec) – la noia (dívka)
- el senyor (pán) – la senyora (paní)
- el gat (kocour) – la gata (kočka)
- l'alumne (žák) – l'alumna (žákyně)
- el sogre (tchán) – la sogra (tchyně)

b) U některých podstatných jmen dochází k pravopisným změnám: změna koncové souhlásky v párovou znělou, ke zdvojení souhlásky, anebo ke změně koncového **-u** na **-va**:

- el nebot (synovec) – la neboda (neteř)
- el llop (vlk) – la lloba (vlčice)
- el gos (pes) – la gossa (fenka)
- l'amic (kamarád) – l'amiga (kamarádka)
- el rus (Rus) – la russa (Ruska)
- l'esclau (otrok) – l'esclava (otrokyně)

c) Jména rodu mužského zakončená na přízvučnou samohlásku připojují koncovku **-na**.

- el cosí (bratranec) – la cosina (sestřenice)
- el germà (bratr) – la germana (sestra)
- Výjimkou jsou slova cizího původu – caffè – cafès, menú – menús, sofà – sofàs...

d) Podstatná jména zakončená na **-nt**, **-ble**, **-ta**, **-aire**, **-ista**, **-cida**, **-arca** mají stejný tvar jak pro rod mužský, tak ženský. Rozlišují se pomocí členu.

- un estudiant (student) – una estudiant
- el cantaire (zpěvák) – la cantaire
- el pianista – la pianista

Ale!

- el president – la presidenta
- el sant (svatý) – la santa (svatá) apod.

e) V některých případech se protiklad rodu vyjadřuje slovem jiného základu:

- el pare (otec) – la mare (matka)
- l'oncle (strýc) – la tia (teta)

Výjimky:

U některých podstatných jmen se ženský rod tvoří nepravidelně pomocí knižních přípon:

- l'actor (herec) – l'actriu (herečka)
- el metge (lékař) – la metgessa (lékařka)

2. Tvoření množného čísla podstatných jmen:

Ve většině případů se připojuje plurálové **-s** ke tvaru singuláru:

- home (muž) – homes (muži)
- llibre (kniha) – llibres (knihy)

Avšak podstatná jména zakončená na nepřízvučné **-a** tvoří plurál změnou této samohlásky na **-e** a přidáním **-s**.

- el dia (den) – els dies (dny)
- la taula (stůl) – les taules (stoly)

Tato změna může u některých zakončení způsobovat změny pravopisné, jedná se o tato zakončení:

- la **taca** (skvrna) – les taques
- la **platja** (pláž) – les platges
- la **llengua** (jazyk) – les llengües
- la **pastanaga** (mrkev) – les pastanagues
- la **pasqua** (Velikonoce) – les pasqües

U podstatných jmen končících na přízvučnou samohlásku se plurál tvoří připojením **-ns**.

- el coixí (polštář) – els coixins
- el germà (bratr) – els germans (bratři, sourozenci)

Substantiva zakončená na **-s, -x, -ix, -tx, -ç** tvoří plurál přidáním **-os**.

- el cas (případ) – els casos
- el peix (ryba) – els peixos
- el despatx (pracovna) – els despatxos
- el braç (paže) – els braços

Pozor ale na substantiva rodu ženského zakončená na ç: **falç** (srp) - **falçs**!

Poznámka:

Substantiva zakončená na **-sc**, **-st**, **-xt** tvoří plurál přidáním **-s**, nebo **-os** bez rozdílu.

- disc – discs/discos
- test – tests/testos

Substantiva zakončená na **-s** s přízvukem na 2. nebo 3. slabice od konce jsou neměnná:

- el llapis (tužka) – els llapis;
- el divendres (pátek) – els divendres.

Je tomu tak i u některých substantiv s přízvukem na poslední slabice:

- el dimarts (úterý) – els dimarts;
- el temps (čas, počasí) – els temps;
- el dilluns (pondělí) – els dilluns apod.

[Více na GramCat → Podstatná jména → Rod a číslo podstatných jmen.](#)

3. Nepravidelná slovesa II. a III. konjugace:

FER (dělat)	PODER (moci)	TENIR (mít)	VOLER (chtít)
FAIG	PUC	TINC	VULL
FAS	POTS	TENS	VOLS
FA	POT	TÉ	VOL
FEM	PODEM	TENIM	VOLEM
FEU	PODEU	TENIU	VOLEU
FAN	PODEN	TENEN	VOLEN

- Què fas? *Co děláš?*
- Pots parlar? *Můžeš mluvit?*
- No té amics. *Nemá přátele.*
- Per què no voleu? *Proč nechcete?*

Vazba per + infinitiv:

Pokud je podmět věty hlavní a podmět vedlejší věty účelové stejný, lze souvětí krátit infinitivem.

- **Estudio el català per poder anar a Catalunya.** – Studuji katalánštinu, abych mohla jet do Katalánska.

4. Com és?

Témata

1. Rod přídavných jmen
2. Číslo přídavných jmen; postavení přídavných jmen (I)
3. Ukazovací zájmena a příslovce
4. Zájmena neutrální: AIXÒ/ALLÒ
5. Tázací zájmena a příslovce; předložka EN

Com és?

Avui us vull parlar d'una noia que es diu Paula Ribó, però que artísticament és coneguda com a Rigoberta Bandini. És una noia jove de Barcelona, molt creativa i amb moltes inquietuds. Ha treballat com a actriu de doblatge, compositora i escriptora, però sobretot destaca per les seves cançons. El seu estil es troba entre la música electrònica, el pop comercial i la cançó clàssica. A més, li agrada barrejar idiomes en les seves cançons, com ara l'anglès i l'espanyol (podeu buscar el seu èxit «*In Spain We Call It Soledad*»). Personalment, m'agrada el seu estil, antic però alhora actual. Els seus seguidors són persones joves, modernes, però també hi ha gent més gran entre el seu públic. És una noia original amb un futur brillant.

com	jak, jaký
trobar-se	nacházet se
com a	jako, coby (o funkci apod.)
entre	mezi
avui	dnes
música, f.	hudba
parlar (de)	mluvit (o)
comercial	komerční
artísticament	umělecky
clàssic,-a	klasický
conegut,-da	známý
barrejar	míchat
jove	mladý,-á
idioma, m.	jazyk, řeč
creatiu,-va	kreativní
buscar	hledat
inquietud, f.	neklid; zájem (umělecký)

èxit, m.	úspěch
actriu	herečka (actor – herec)
personalment	osobně
doblatge, m.	dabing
antic,-ga	starodávňý
compositor,-a	skladatel
actual	aktuální
escriptor,-a	spisovatel
ahora	zároveň
destacar per	vynikat (čím)
seguidor, m.	fanoušek, sledující
cançó, f.	píseň
modern,-a	moderní
nom, m.	jméno
gran	velký; starší (věkem)
estil, m.	styl
brillant	zářivý
futur, m.	budoucnost

Gramatika

1. Rod přídavných jmen:

Rod ženský se u katalánských adjektiv tvoří stejným způsobem jako u substantiv.

a) Změnou koncové samohlásky na **-a**, anebo přidáním samohlásky **-a** u adjektiv zakončených na souhlásku:

- espanyol (španělský) – espanyola
- petit (malý) – petita
- verd (zelený) – verda
- guapo (hezký) – guapa
- còmode (pohodlný) – còmoda
- pobre (chudý) – pobra

ale

- vidu (ovdovělý) – vídua; cru (syrový) – crua.

b) U celé řady adjektiv se mění koncová souhlásku v párovou znělou **+ a**, anebo dochází ke zdvojení koncové souhlásky **+ a**:

- divertit (zábavný) – divertida
- groc (žlutý) – groga
- gras (tlustý) – grassa
- rus (ruský) – russa
- tranquil (klidný) – tranquil·la

c) K podobné změně v **-ja**, nebo **-tja** dochází u adjektiv zakončených na **-ig**.

- roig (červený) – roja
- boig (bláznivý) – boja
- lleig (škaredý) – lletja

d) U adjektiv zakončených na přízvučnou samohlásku přidáním **-na**.

- català (katalánský) – catalana
- ple (plný) – plena

e) Adjektiva zakončená na **-au**, **-ou**, **-eu**, **-iu** mění koncové **-u** na **-va**.

- blau (modrý) – blava
- viu (živý) – viva
- nou (nový) – nova
- ale europeu – europea!

f) Existuje i celá řada adjektiv, u kterých k přechýlení nedochází:

- alegre (veselý, veselá)
- amable (milý, milá)
- difícil (náročný, náročná)
- igual (stejný, stejná)
- feliç (šťastný, šťastná)
- gran (rozlehlý, rozlehlá)
- interessant (zajímavý, zajímavá)
- intel·ligent (inteligentní), atd.

2. Číslo přídavných jmen:

Množné číslo se u adjektiv tvoří obdobně jako u substantiv:

a) Přidáním **-s** u adjektiv zakončených na souhlásku nebo na nepřízvučnou samohlásku kromě **-a**.

- alt (vysoký) – alts
- guapo (hezký) – guapos
- pobre (chudý) – pobres
- nou (nový) – nous

b) U adjektiv zakončených na nepřízvučnou samohlásku se **-a** mění na **-es**.

- alta (vysoká) – altes
- nova (nová) – noves

- i zde dochází k pravopisným změnám pro zachování výslovnosti:
- roja (červená) – roges
- groga (žlutá) – grogues
- seca (suchá) – seques

c) U adjektiv zakončených na přízvučnou samohlásku se plurál tvoří přidáním **-ns**.

- pla (rovný) – plans
- sa (zdravý) – sans

d) Adjektiva zakončená na **-s, -x, -ç** tvoří plurál přidáním **-os**.

- gris (šedý) – grisos
- feliç (šťastný) – feliços

[Další příklady a výjimky viz GramCat → Přídavná jména → Rod a číslo přídavných jmen.](#)

Postavení přídavných jmen:

Katalánská adjektiva se ve většině případů staví za podstatná jména:

- un noi divertit - *jeden zábavný chlapec*
- la gent alegre - *veselí lidé*
- Barcelona és una ciutat agradable. *Barcelona je příjemné město.*

3. Ukazovací zájmena a příslovce:

<i>Aquí tady</i>	<i>Allà támhle</i>
<i>Aquest noi tento chlapce</i>	<i>Aquell noi tamten chlapec</i>
<i>Aquesta noia tato dívka</i>	<i>Aquella noia tamta dívka</i>
<i>Aquests nois tito chlapci</i>	<i>Aquells nois tamti chlapci</i>
<i>Aquestes noies tyto dívky</i>	<i>Aquelles noies tamty dívky</i>

4. Zájmena neutrální:

- **això** – toto, tohle
- **allò** – to, tamto

Tato neutrální zájmena se používají vždy samostatně a mnohem méně než v češtině:

- És la Marta. *To je Marta.*

Navíc v případech, kdy ukazujeme na nějaký předmět nebo osobu, použijeme v katalánštině zájmeno příslušné osoby a čísla:

- Aquest és el Marc. *To je Marc.*

5. Tázací zájmena a příslovce:

com jak, jaký	què co
on kde, kam	per què proč
qui kdo	quan kdy
Quant és? Kolik to je? (o ceně)	Quin noi? Který chlapec?
Quanta gent? Kolik lidí?	Quins nois? Kteří chlapci?
Quants nois? Kolik chlapců?	Quina noia? Která dívka?
Quantes noies? Kolik děvčat?	Quines noies? Které dívky?

Katalánské „quant“ na rozdíl od českého „kolik“ tvoří plurál a ženský rod.

- Com estàs? - Estic bé. *Jak se máš? Mám se dobře.*
- On ets? - Soc a casa. *Kde jsi? Jsem doma.*
- On vas? - Vaig a casa. *Kam jdeš? Jdu domů.*
- Qui és? - És en Jaume. *Kdo je to? To je Jaume.*
- Què és? - És un llibre. *Co je to? To je kniha.*
- Quantes llengües parles? *Kolika jazyky mluvíš?*
- De què treballes?/De què fas? - Treballo de professora/Faig de professora. *Co děláš? (ve smyslu: jaké je tvoje zaměstnání?) - Pracuji jako učitelka.*
- A què et dediques? - Soc veterinari. *Kde pracuješ? - Jsem veterinář.*
- Quines llengües parles? *Jakými jazyky mluvíš?*
- Per què estudies? - Perquè vull. *Proč studuješ? - Protože chci.*
- Quan tornes? *Kdy se vrátíš?*

Předložka EN

Předložka místní, odpovídá na otázku «kde?». Zpravidla se použije v případě, kdy po ní následuje **neurčitý člen, ukazovací zájmeno** nebo **neurčité zájmeno**:

- Visc **en una** casa gran. *Bydlím v jednom velkém domě.*
- Visc **en aquella** casa. *Žiju v tamtom domě.*
- Treballa **en algun** restaurant. *Pracuje v nějaké restauraci.*

Ale

Pokud se neurčitý člen, ukazovací nebo neurčité zájmeno v pozici za předložkou nevyskytuje, použijeme ve stejném významu předložku **a**.

- Visc **a** Barcelona. *Žiji v Barceloně.*
- Treballo **a la** cafeteria Ateneu. *Pracuji v kavárně Ateneu.*

5. La meva família

Témata

1. Přivlastňovací zájmena
2. SERxESTAR (I)
3. Číslovky základní (II); sloveso: VIURE

Família

Hola! Em dic Alba i soc de Girona. Visc amb la meva família: els meus pares, les meves germanes, la nostra àvia i el nostre gat. El meu pare es diu Martí, té cinquanta-dos anys (52) i treballa en una farmàcia. La meva mare es diu Rosa, té cinquanta-quatre anys (54) i treballa a casa, perquè és modista. Tinc dues germanes bessones més joves que jo: l'Elvira i la Ruth. Tenen vint anys (20) i estudien a la universitat. La nostra àvia es diu Llúcia i té setanta-nou anys (79). I el nostre gat es diu Mau. És molt trapella! Per cert, jo tinc vint-i-cinc anys (25), soc la filla gran i treballo en una botiga de roba. I tu, com et dius? Quants anys tens?

família, f.	rodina
germà, m.	bratr (germans/ <i>sourozenci</i>)
germana, f.	sestra
pare, m.	otec
mare, f.	matka
pares, m., pl.	rodiče
àvia, f.	babička (<i>avi/dědeček; avis/prarodiče</i>)
farmàcia, f.	lékárna
modista, f.	švadlena
germanes bessones, f., pl.	sestry dvojčata
trapella, m., f.	filuta, šibal
botiga, f.	obchod
roba, f.	oblečení
filla, f.	dcera (<i>fill/syn</i>)
filla gran, f./fill gran, m.	nejstarší dcera/nejstarší syn (<i>petit,-a/nejmladší; mitjà,-na/prostřední</i>)
Quants anys tens?	kolik máš let?

Gramatika

1. Přivlastňovací zájmena (pronoms possessius):

V katalánštině rozlišujeme přivlastňovací zájmena přízvučná a nepřízvučná. Nepřízvučná přivlastňovací zájmena se dnes používají jen v ojedinělých případech, v následujících odstavcích je proto vysvětleno použití zájmen přízvučných.

Přivlastňovací zájmena se shodují v čísle a v rodě s podstatným jménem, ke kterému se vztahují, nikoliv s osobou, které se přivlastňuje (el meu pare – *můj otec*; els nostres problemes – *naše problémy*).

a) Zájmeno stojí zpravidla před podstatným jménem, které determinuje, a doprovází jej člen určitý:

el meu	la meva	els meus	les meves
el teu	la teva	els teus	les teves
el seu	la seva	els seus	les seves
el nostre	la nostra	els nostres	les nostres
el vostre	la vostra	els vostres	les vostres
el seu	la seva	els seus	les seves

- el meu cosí – *můj bratranec*
- la meva cosina – *moje sestřenice*
- les meves nebodes – *moje neteře*
- el seu nebot – *jeho synovec/její synovec/jejich synovec/Váš synovec*
- els nostres oncles – *naši strýcové*
- la nostra tia – *naše teta*
- els vostres nets – *vaši vnuci*
- les seves netes – *jeho vnučky/její vnučky/jejich vnučky/Vaše vnučky*

b) Pokud doprovází podstatné jméno člen neurčitý, jiné zájmeno, anebo číslovka, klade se přivlastňovací zájmeno ZA substantivum, s kterým se rovněž shoduje v rodě a čísle:

- un amic meu – *jeden můj kamarád*
- dos llibres meus – *dvě moje knihy*
- aquell amic teu – *ten tvůj kamarád*

c) Dále stojí za substantivem v ustálených spojeních jako:

- mare meva – *matičko moje!*
- Déu meu – *Bože můj!*
- casa meva, casa teva, casa seva... – *domov, doma (a casa meva – u mě/doma)*

d) Jako jmenný přísudek se sponou jej rovněž člen určitý nedoprovází:

- Aquest llibre és **meu**. Tato kniha je moje.

[Více na GramCat](#) → [Determinanty](#) → [Přivlastňovací zájmena](#).

Poznámka:

Jelikož mají tvary *seu, seus, seva, seves*, jak už jsme viděli, celou řadu významů (jeho, její, jejich, Váš, Vaše), uvádíme proto (aby nedošlo k nedorozumění) za podstatné jméno „vysvětlení“, a to předložku DE + osobní zájmeno v 1. pádě. Častý je tento způsob především u zdvořilostních *vostè* a *vostès*:

- La seva àvia de *vostè* és molt eixerida. *Vaše* babička je velmi čilá.

2. SER x ESTAR (I):

Kde použít sloveso *ser* a *estar* je v katalánštině složitější. Pro začátek si uvedeme jen základní rozlišení:

Sloveso **ESTAR** se používá pro vyjádření **dočasných** vlastností nebo stavů: *Estic cansat* (*Jsem unavený*). Zatímco sloveso **SER** pro vyjádření **trvalých** vlastností a stavů (jako jsou původ, národnost, zaměstnání, vyznání apod.): *Soc catalana* (*Jsem Katalánka*). Dále pak ve významu místním «nacházet se»: *Soc a la facultat* (*Jsem na fakultě*).

ESTAR (být)

ESTIC

ESTEM

ESTÀS

ESTEU

ESTÀ

ESTAN

Můžeme se setkat s celou řadou adjektiv, která lze použít s oběma slovesy, avšak s poněkud rozdílným významem:

- El Joan és un noi molt alegre, però avui **està** molt trist. (*Joan je velmi veselý (povahou) chlapec, ale dnes je velmi smutný.*)
- Com *estàs*? - *Estic bé/malament. Jak se máš?; Jak ti je? - Mám se dobře/špatně; Je mi dobře/špatně.*
- Com *és*? - *És bo/dolent. Jaké to je? - Je to dobré/špatné.*
- Com *és*? - *És una bona persona/mala persona. Jaký, -á je? - Je to dobrý/špatný člověk.*
- *Està bé. To je fajn; je to v pořádku...*

3. Číslovky základní (II):

13 tretze	18 divuit	30 trenta	55 cinquanta-cinc	80 vuitanta
14 catorze	19 dinou	33 trenta-tres	60 seixanta	88 vuitanta-vuit
15 quinze	20 vint	40 quaranta	66 seixanta-sis	90 noranta
16 setze	21 vint-i-u (un, una)	44 quaranta- quatre	70 setanta	99 noranta-nou
17 disset	22 vint-i-dos (dues)	50 cinquanta	77 setanta-set	100 cent 101 cent u 102 cent dos

Jak je z tabulky patrné, jednotky se napojují k desítkám pomocí spojovníku (trenta-cinc, setanta-dos).

- **número vint-i-u** číslo 21
- **vint-i-una noies** 21 dívek
- **vint-i-un nois** 21 chlapců
- **trenta-dues noies** 32 dívek
- **cent una noies** 101 dívek
- **cent quaranta-cinc** 145

Spojovník se dále použije při napojení jednotek ke stovkám:

- **200 dos-cents**
- **300 tres-cents**
- **400 quatre-cents (...)**

slovo „cent“ pak tvoří v plurálu rod ženský: **dues-centes noies** (200 dívek) x **dos-cents nois** (200 chlapců)

- Tisíc je „mil“, které netvoří plurál: **1000 (mil), 2000 (dos mil), 3000 (tres mil)...**
- Milión se katalánsky řekne „un milió“, který plurál tvoří: **dos milions, tres milions...**
- **16 978 023: setze milions nou-cents setanta-vuit mil vint-i-tres.**

[Více na GramCat](#) → [Kvantifikátory](#) → [Číslovky](#).

Nepravidelné sloveso II. konjugace VIURE (žít, bydlet):

VIURE (žít, bydlet):

VISC	VIVIM
VIUS	VIVIU
VIU	VIUEN

- Visc a Brno. *Žiji v Brně.*
- On vius? *Kde žiješ/bydlíš?*

6. Què t'agrada?

Témata

1. Slovesa: AGRADAR, ENCANTAR, INTERESSAR; zájmena přízvučná po předložkách; zájmena nepřízvučná (3. pád)
2. PREFERIRxESTIMAR-SE MÉS
3. Vztažné zájmeno QUE
4. TambéXtampoc
5. POC/MOLT/BASTANT/GAIRE/GENS/MASSA/FORÇA/PROU/UNA MICA
6. ANARxVENIR (použití); ANAR-SE'N

Què t'agrada?

M'agraden molt les manualitats; és a dir, tot allò que podem fer amb les mans. Per exemple, m'agrada pintar amb llapis de colors. M'encanta l'art! Els pintors, els quadres, els museus... però també m'interessa la fotografia. M'agrada fer fotos amb el mòbil, però m'estimo més fer fotos amb una càmera digital. També m'agrada cosir, com a la meva mare. En canvi, a les meves germanes els agrada més fer ganxet. Al meu pare li agrada molt llegir el diari i la meva àvia prefereix cuinar. Al nostre gat li encanta dormir. Pobret, no suporta estar despert tot el dia, perquè necessita descansar.

manualitats, f., pl.	ruční práce
pintar	malovat
gat, m.	kocour
color, m.	barva
pobret	chudáček
llapis de colors	pastelky
descansar	odpočívat
art, m. (les arts, pl. f.)	umění
suportar	vydržet, snášet
pintor, m.	malíř
diari, m.	noviny
quadre, m.	obraz
estar despert,-a	být vzhůru
càmera, f.	fotoaparát, kamera
llegir (-eixo)	číst
cosir	šít
necessitar	potřebovat
en canvi	naopak
tot el dia	celý den
fer ganxet	háčkovat

Gramatika

1. Sloveso AGRADAR, zájmena ve 3. pádě, zájmena po předložce:

Slovesem *agradar* vyjadřujeme, že se nám něco nebo někdo líbí, že máme v něčem zálibu, že něco rádi děláme.

ENCANTAR – být něčím nebo někým nadšený nebo uchvácený

INTERESSAR – zajímat se o něco nebo o někoho

- M'agrada llegir. *Ráda čtu.*
- Li encanten els cotxes. *Zbožňuje auta.*
- Als meus pares no els interessa el teatre. *Mé rodiče nezajímá divadlo.*

Tato slovesa jsou pravidelná, ale je třeba je umět správně používat. Neobvyklý slovosled totiž často studentům dělá problémy si uvědomit, co je ve větě vlastně podmětem. Navíc musí stát tato slovesa ve větě vždy s nesamostatným zájmenem ve 3. pádě (me, te, li, ens, us, els).

Stavba věty je vždy následující a je třeba ji zachovávat:

M'agraden **els cotxes**:

- M' (Me) zájmeno ve 3. pádě (MNĚ) – agraden (SE LÍBÍ) – els cotxes (AUTA, 1. pád - podmět).

Pro lepší pochopení si zkusme slovosled přehodit:

- „Els cotxes m'agraden“ (Auta mně se líbí).

Sloveso AGRADAR se zájmeny nesamostatnými ve 3. pádě (předmět nepřímý): jelikož toto sloveso začíná na samohlásku, dochází v 1. a 2. osobě ke zkrácení zájmena apostrofem. V závorce uvádíme i nezkrácený tvar zájmen ve 3. pádě. Tato zájmena stojí ve větě vždy ve spojení se slovesem, **nikdy ne samostatně**, ani ve spojení s předložkou:

• m'agrada	<i>líbí se mi</i>	(em)
• t'agrada	<i>líbí se ti</i>	(et)
• li agrada	<i>líbí se mu/jí/Vám</i>	(li)
• ens agrada	<i>líbí se nám</i>	(ens)
• us agrada	<i>líbí se vám</i>	(us)
• els agrada	<i>líbí se jim/Vám</i>	(els)

Zájmena po předložce (zájmena samostatná, přízvučná):

- (a) mi
- (a) tu
- (a) ell/ella/vostè
- (a) nosaltres
- (a) vosaltres
- (a) ells/elles/vostès

Tato zájmena na rozdíl od nesamostatných zájmen předmětu nepřímého (em, et, li...) stojí ve větě samostatně, tj. bez slovesa (*A mi, sí./Mně ano*). Používají se se všemi předložkami (*de mi/ode mě; contra tu/proti tobě; per a ell/pro něho; amb ella/s ní...*).

Ve spojení s předložkou **A** vyjadřují **3. a 4. pád** (ten bude probrán později).

Pro zdůraznění se používají v kombinaci se zájmeny nesamostatnými ve spojení se slovesem:

- **A mi m'**agraden els llibres, i **a tu**? *Mně se líbí knihy, a tobě?*
- **A ell li** agraden, però **a mi** no. *Jemu se líbí, ale mně ne.*
- **Li** escric **a ell**, no **a tu**. *Píši jemu, ne tobě.*
- **A ne**: *A mi agraden. Escric a ell.*

Předložka **A** vyjadřuje 3. pád i u jiných slovních druhů: **al Pere – Petrovi; a qui? – komu?; a quina noia? – které dívce?**

Můžeme se setkat i se samostatným zájmenem **SI**, které se používá pro 3. osobu singuláru a plurálu:

- Srov.: *parla d'ell x parla de si /mluví o něm x mluví o sobě.*

Často jej doprovází zdůrazňující zájmeno **mateix/a/os/es**:

- *Juga amb si mateix. Hraje si sám se sebou.*

Výjimka:

Po předložkách jako **entre** (mezi), **segons** (podle), **excepte/llevat/tret** (kromě, s výjimkou), **menys** (kromě), **fins** (dokonce) se nepoužívá tvar **MI**, nýbrž tvar zájmena v 1. pádě (**JO**).

- **Entre tu i jo.** *Mezi tebou a mnou.*
- **Segons jo,** no té raó. *Podle mě nemá pravdu.*
- **Lllevat jo,** hi van tots. *Kromě mě tam jdou všichni.*

2. PREFERIR = ESTIMAR-SE MÉS:

Pro vyjádření preference můžeme použít jednak sloveso *preferir (-eixo)*,

Jednak vazbu *estimar-se més*. Pozor: samotné sloveso *estimar*, znamená „mít rád“ (*T'estimo*).

- **Př.** *M'estimo més el vi blanc (que el vi negre) = Prefereixo el vi blanc (al vi negre).*
- *Què t'estimes més? Co preferuješ?*
- *Què t'agrada més? Co máš raději?*

3. Vztažné zájmeno QUE (který, která, které, kteří):

Je neměnné a vztahuje se na osoby i věci. Na rozdíl od češtiny před ním nepíšeme čárku.

- *És l'home que encara viu amb els seus pares. To je ten muž, který ještě bydlí se svými rodiči.*

4. TAMBÉ (také) x TAMPOC (také ne):

- M'agrada també. *Také se mi líbí.*
- A mi no m'agraden tampoc. *Také se mi nelíbí.*
- A mi, tampoc. *Mně také ne.*

Na rozdíl od jiných románských jazyků lze klást v katalánštině dva záporné bezprostředně vedle sebe:

- **Tampoc (no)** m'agraden. *Také se mi nelíbí.*

5. POC/MOLT/BASTANT/GAIRE/GENS/MASSA/FORÇA/PROU/UNA MICA

Následující příslovce obvykle klademe za slovesa, před přídavná jména a jiná příslovce, a jsou neměnná:

- Parla **poc**. *Mluví málo.*
- Estudia **bastant/força**. *Studuje dost.*
- **No** estudia **gaire**. *Nestuduje moc.*
- **No** treballa **gens**. *Nepracuje vůbec.*
- És **molt** divertit. *Je velmi zábavný.*
- Parla **massa** ràpid. *Mluví příliš rychle.*
- No són **prou** madures. *Nejsou dostatečně zralé.*
- És **una mica** raro. *Je trochu divný.*

Ve spojení s podstatnými jmény se však stávají přídavnými jmény a některé z nich (*poc, bastant, molt*) se pak s nimi shodují **v rodě a čísle**:

- Tinc molts amics. *Mám hodně přátel.*
- Tinc bastanta gana. *Mám dost hlad.*
- Tenim poques amigues. *Máme málo kamarádek.*

Gaire se shoduje s podstatným jménem **jen v čísle**:

- No tinc gaires amigues/amics. *Nemám moc kamarádek/kamarádů.*

Massa, força a *prou* pak zůstávají ve formální mluvě neměnná:

- Tinc massa diners. *Mám příliš mnoho peněz.*
- Tinc força amigues. *Mám dost kamarádek.*
- Tenim prou feina. *Máme dostatek práce.*

Una mica před podstatným jménem přijímá předložku **de**:

- Parlo **una mica de** rus. *Mluvím trochu rusky.*

POZOR:

Nezapomínejte, že *molt* se v záporné větě mění na *gaire*! V záporné větě tedy české *moc* vyjádříme takto: No m'agrada gaire. *Moc se mi to nelíbí.* V otázce pak *gaire* nabývá kladného významu: És gaire lluny? *Je to moc daleko?*

6. VENIR x ANAR

Nepravidelné sloveso III. konjugace:

VENIR (přijít, přijet)	
VINC	VENIM
VENS	VENIU
VE	VENEN

Rozdíl v použití slovesa VENIR a ANAR:

Sloveso *venir* používáme při vyjádření směru k druhému účastníku vzájemné konverzace a naopak:

- **Vens** a casa meva? *Jdeš ke mně (domů)?* - Sí, **vinc**. *Ano, jdu.*

Anebo ve smyslu jít někam společně s účastníkem konverzace:

- **Anem** al teatre. *Voleu venir? Jdeme do divadla. Nechcete jít (s námi)?*
- No, no **venim**, és que no podem, **anem** al cinema. *Ne, nepůjdeme (s vámi), nemůžeme, jdeme totiž do kina.*

Katalánština zná ještě tvar ANAR-SE'N – odejít, odjet

ME'N VAIG	ENS N'ANEM
TE'N VAS	US N'ANEU
SE'N VA	SE'N VAN

7. El meu dia

Témata

1. Zvratná slovesa (zvratná zájmena)
2. Pravopisné zmeny u sloves 1. konjugace
3. Dny v týdnu, názvy mesíců a datum
4. Určování času
5. Předložky a příslovce časová, vyjádření času se slovesem FER; české „krát“ a „jak často?“

El meu dia

Entre setmana, de dilluns a divendres, em llevo d'hora, a les 7 h. Em rento la cara, em pentino i em vesteixo. Després preparo un esmorzar lleuger: un got de llet amb cacau i unes torrades amb alvocat. Tot seguit me'n vaig a treballar. Començo la feina a les 8.30 h i treballo fins a les 13 h, quan tinc una pausa i aprofito per dinar. Normalment, vaig a un restaurant a prop de la feina. Torno a la feina a les 14 h i m'hi estic fins que acabo, a les 17 h. Després de treballar torno a casa i descanso. A vegades, surto a patinar amb una amiga i dues tardes a la setmana tinc classes d'alemany. Al vespre, cap a les 20 h, preparo el sopar: quan és primavera o estiu, alguna amanida i peix, i quan és hivern o tardor, alguna crema de verdures i carn. Havent sopat, m'agrada veure les notícies, mirar fotos a Instagram o xerrar amb la família. I després a la nit, cap a les 23 h, me'n vaig a dormir. I el teu dia? Com és?

entre	mezi
primavera, f.	jaro
entre setmana	v týdnu (pracovním)
estiu, m.	léto
llevar-se	vstávat
amanida, f.	salát (druh jídla)
d'hora	brzy, časně
peix, m.	ryba
rentar-se	mýt(se)
hivern, m.	zima
pentinar-se	česat se
tardor, f.	podzim (a la tardor – na podzim)
vestir-se (-eixo)	obléci se
verdura, f.	zelenina
esmorzar, m.	snídaně
carn, f.	maso
esmorzar	snídat
xerrar	povídat si

lleuger,-a	lehký
veure	dívat se, vidět
got, m.	sklenice
notícies, f., pl.	zprávy
llet, f.	mléko
havent sopat	po večeři
cacau, m.	kakao
torrada, f.	topinka
alvocat, m.	avokádo
tot seguit	následně, hned potom
aprofitar	využít
tornar	vrátit se
patinar	bruslit
a prop (de)	blízko
sopar, m.	večeře
sopar	večeřet

Gramatika

1. Zvratná slovesa (zvratná zájmena):

Doposud bylo probráno zvratné sloveso *jmenovat se* (*dir-se*):

Zvratná zájmena v pozici před slovesem začínajícím na souhlásku mají tvary:

DUTXAR-SE (sprchovat se)

EM dutxo

ENS dutxem

ET dutxes

US dutxeu

ES dutxa

ES dutxen

U sloves začínajících na samohlásku:

AIXECAR-SE (vstát, zvednout se)

M'aixeco

ENS aixequem

T'aixeques

US aixequieu

S'aixeca

S'aixequen

Zvratná zájmena odpovídají českému *se* a *si* s tím rozdílem, že v katalánštině má každá osoba svůj vlastní tvar zájmena (*em, et, es, ens, us, es*). Postavení zájmen je stejné jako u osobních zájmen podmětných a kladou se **před časovaný tvar slovesný** (Em dutxo. *Sprchuji se*).

Je třeba podotknout, že slovesa, která jsou zvrtná v češtině, nemusí být zvrtná v katalánštině a naopak (Př.: *llevar-se/vstávat*).

Zvrtné neosobní vazby:

V katalánštině se pro tvoření neosobních vazeb podobně jako v češtině užívá zvrtného zájmena **se**, které se **klade před slovesný tvar**: *On es parla català? Kde se mluví katalánsky?*

2. Pravopisné změny u sloves 1. konjugace:

U následujících zakončení sloves 1. konjugace dochází k pravopisným změnám pro zachování výslovnosti:

- **Menjar** – menjo, menges, menja, mengem, mengeu, mengem
- **Plegar** – plego, plegues, plega, pleguem, plegueu, pleguen
- **Aixecar** – aixeco, aixequés, aixeca, aixequem, aixequen
- **Començar** – començo, comences, comença, comencem, comenceu, comencem

Některá slovesa v kombinaci s jiným slovesem v infinitivu vyžadují předložku: uveďme si zde vazby sloves ANAR a COMENÇAR, která vyžadují předložku „a“.

- Començo a llegir. *Začínám číst.* Ale: Comencem la lectura. *Začínáme četbu.*
- Vaig a comprar pa. *Jdu koupit chleba.*

3. Dny v týdnu, názvy měsíců a datum:

Dny v týdnu:

- dilluns
- dimarts
- dimecres
- dijous
- divendres
- dissabte
- diumenge

Kromě *dissabte* a *diumenge* netvoří ostatní dny v týdnu plurál: el dilluns – els dilluns, el dimarts – els dimarts...

Při udávání hodin, dnů, dat apod. užíváme vždy sloveso SER. Dny v týdnu ve spojení se slovesem SER jsou uváděny bez členu:

- *Avui és dilluns. Dnes je pondělí.*

Na rozdíl od češtiny neuvádíme u dnů v týdnu předložku:

- *Dilluns vaig al metge. V pondělí jdu k lékaři.*

Pokud chceme uvést, že se nějaká činnost některý den v týdnu **opakuje**, použijeme určitý člen:

- El dilluns no tenim classes. *V pondělí (každé pondělí) nemáme vyučování.* (=els dilluns, cada dilluns).

Pokud nejde o opakování, člen nepoužijeme:

- Dilluns vaig al metge (=aquest dilluns). *V pondělí (toto pondělí) jdu k lékaři.*
- Fins dissabte – *do soboty; (Na shledanou v sobotu.)*

Názvy měsíců:

- gener
- febrer
- març
- abril
- maig
- juny
- juliol
- agost
- setembre
- octubre
- novembre
- desembre

- al febrer – *v únoru*
- a l'octubre – *v říjnu*
- fins al setembre – *do září (Na shledanou v září.)*

Datum:

Uvnitř textu píšeme dny v týdnu zpravidla se členem. U číslovky 1 a 11 dochází k elizi:

- l'1 de desembre (l'u de desembre)
- l'11 de setembre de(l) 1714
- el (dia) 23 d'abril

V dopisech a jiných dokumentech se datum uvádí následovně:

- Tarragona, 12 de gener de 1979

4. Určování času:

Katalánština disponuje několika systémy pro uvádění času. Kromě klasického mezinárodního určování hodin, kdy k celým hodinám přičítáme minuty (16:34 – les setze trenta-quatre), se na území katalánsky mluvících zemí používají ještě další dva systémy. My si zde uvedeme ten, který je typický pro oblast Katalánska, tzv. „sistema de campanar“.

Celé hodiny doprovází určitý člen v rodě ženském. Kromě členu u jedné hodiny, jsou pak všechny členy v plurálu.

- Quina hora és? *Kolik je hodin?*
- És **la una**³
- Són les dues
- Són les tres
- Són les quatre
- Són les cinc...

Pro vyjádření **necelých hodin** katalánština užívá čtvrt hodiny (*un quart, dos quarts, tres quarts*). Hodiny se v katalánštině vyjadřují podobně jako v češtině, tzn. že se vždy uvádí hodina, která nastane:

- je čtvrt na deset – *és un quart de deu*
- je půl osmé – *són dos quart de vuit*
- je tři čtvrtě na jedenáct – *són tres quarts d'onze*

Velmi typické pro tento hodinový systém je vyjádřit čas mezi „čtvrtkami“ prostřednictvím „mig“ (půl):

- és mig quart de nou – *je za sedm minut čtvrt na devět*
- són dos quarts i mig de tres – *je půl třetí a sedm minut*

V ostatních případech se ke čtvrt hodinám nebo k celým hodinám přičítají minuty prostřednictvím katalánské spojky „i“ (*a*):

- són dos quarts i cinc de quatre – *je půl čtvrté a pět minut*
- són les deu i cinc – *je deset hodin a pět minut*
- és un quart i deu de sis – *je čtvrt na šest a deset minut*

S udáváním hodin v katalánštině může pomoci i tato stránka: <https://www.softcatala.org/hora-en-catala/>

- Matinada – od 00:15 do 5:00 ráno (00:30 - són dos quarts d'una **de la matinada**)
- Matí – od 5:15 do 11:00 (5:15 - és un quart de sis **del matí**)
- Migdia – 11:15 do 14:00 (12:00 - són les dotze **del migdia**)
- Tarda – 14:15 do 19:00 (v létě) do 18:00 (v zimě) (18:45 - són tres quarts de set **de la tarda**)
- Vespre – od 19:15 do 22:00 (v létě), od 18:15 do 22:00 (v zimě) (21:30 - són dos quarts de deu **del vespre**)
- Nit – od 22:15 do 24:00 (23:00 són les onze **de la nit**)

Při udávání hodin odpovídá českým předložkám „v“, „o“ katalánská předložka „a“.

- A quina hora? *V kolik hodin?*
- A les vuit. *V osm.*
- A tres quarts i cinc de tres. *O tři čtvrtě na tři a pět minut.*

POZOR

Nezapomínejte, že s časovým údajem používáme předložku DE (*a les vuit **del** vespre = v 8 večer*), zatímco bez časového údaje předložku A (***al** matí = ráno*).

³ V tomto případě nedochází ke stažení členu apostrofem.

5. Předložky a příslovce časová:

- Al matí – *ráno*
- A la tarda – *odpoledne*
- Al migdia – *v poledne*
- Al vespre – *večer*
- A la mitjanit – *o půlnoci*
- A la nit – *v noci*
- A la matinada – *časně ráno*

- abans (de)
- abans de les tres – *před třetí*
- abans no puc – *dříve nemohu*
- després (de)
- després de les deu – *po desáté*
- ens veiem després – *uvidíme se potom*
- havent sopat (*složené gerundium*) – *po večeři*
- tard – *pozdě*
- d'hora – *brzo/časně*
- a temps – *včas*
- durant – *během*
- de tant en tant – *čas od času*
- a vegades – *občas*
- sovint – *často*
- mai – *nikdy*
- sempre – *vždy*
- cap a les vuit – *pár minut před osmou (kolem osmé)*
- a les tres tocases – *pár minut po třetí*
- en punt – *přesně*
- a quarts de set – *kolem půl sedmé*
- d'aquí (a) – d'aquí (a) una setmana – *za týden*
- des de ... fins a ... (des de **les** vuit fins a **les** nou – *od osmi až do devíti*)
- de ... a ... (de vuit a nou – *od osmi do devíti*)

V katalánštině se časové vztahy velmi často vyjadřují pomocí polovětných vazeb s infinitivem:

- en + infinitiu: En entrar, saluda. *Při příchodu zdraví.*
- abans de + infinitiu: Abans de sopar, llegeix. *Před večeří si čte.*
- després de + infinitiu: Després de llevar-nos. *Potom, co vstaneme.*

POZOR

U infinitivu zvratných sloves se i zde mění zvratné zájmeno podle podmětu hlavní věty (u těchto polovětných konstrukcí stojí zájmeno vždy v pozici za slovesem):

- Abans de llevar-me. *Dříve než vstanu.*

Při určování času, kde v češtině chceme vyjádřit *již, je tomu* apod., použijeme sloveso FER:

- **Quant (temps) fa** que vius aquí? *Jak dlouho tady žiješ?*
- **Fa molt (temps).** *Je to dlouho.*
- **Des de l'any passat.** *Od minulého roku.*
- **Fins quan?** *Dokdy?*
- **Des de quan?** *Odkdy?*
- **Des de quan estudies el català?** *Odkdy studuješ katalánštinu?*
- **Cada dia.** *Každý den.*
- **Quan?** *Kdy?*

Vyjádření českého „krát“ a „jak často?“:

Amb quina freqüència t'afaites, Pere? *Jak často se holíš, Pere?*

Tres cops (vegades) a la/per setmana. *Třikrát týdně.*

- poques vegades/pocs cops – *málokrát*
- moltes vegades/molts cops – *mnohokrát*
- algun cop/alguna vegada – *někdy*

8. El meu horari, el meu temps lliure

Témata

1. SER x ESTAR(-SE) (II)
2. Přehled základních spojek; ÉS QUE
3. Sloveso: SORTIR
4. Slovesa (použití): TOCAR, QUEDAR(-SE)

El meu horari, el meu temps lliure.

Els caps de setmana, dissabte i diumenge, tinc força temps lliure. Sovint em llevo més tard, cap a les 9 h, perquè no treballo. Normalment, vaig al supermercat i faig les compres de la setmana. Així, després entre setmana no necessito comprar menjar. De tant en tant m'agrada fer alguna excursió fora de la ciutat, ja que aprofito per desconnectar de l'estrès de la feina, però també m'agrada quedar-me a casa i veure alguna sèrie a Netflix. En general, a Catalunya, la gent jove surt molt a les nits. Queden per anar a sopar i després van a les discoteques fins ben tard! Altres persones no surten a les nits, perquè no els agrada. Cap problema! Hi ha moltes opcions de lleure, com ara anar al cinema o al teatre, fer esport, passejar per la ciutat, escoltar música o llegir un llibre. A mi no m'agrada la sensació de perdre el temps i per això necessito organitzar el cap de setmana. I tu, què fas al teu temps lliure?

horari, m.	rozvrh hodin, pracovní doba, jízdní řád, otevírací doba
lliure	volný,-á; svobodný,-á
cap de setmana, m.	víkend
sovint	často
compra, f.	nákup
fer les compres	nakupovat
necessitar	potřebovat
comprar	koupit
de tant en tant	čas od času, občas
ja que	protože, jelikož
aprofitar	využit (toho)
desconnectar	odpojit; odreagovat se
quedar-se	zůstat
veure	vidět, dívat se
quedar	domluvit se; sejít se
cap	žádný
problema, m.	problém

opció, f.	možnost
hi ha (haver-hi)	existenciální vazba: je, jsou, vyskytují se
sensació, f.	pocit
per això	proto
lleure, m.	volná chvíle, volno, lenošení
excursió, f.	výlet
anar d'excursió	jít/jet na výlet
passejar	procházet se
escoltar	poslouchat
perdre	ztratit

Gramatika

1. ESTAR(-SE) x SER (II)

Základní rozdíl v použití těchto sloves jsme již viděli. Nyní se podíváme na to, jaký je mezi nimi rozdíl při vyjádření místa:

SER vyjadřuje umístění ve významu „*nacházet se*“ (*trobar-se, estar situat*):

- La Maria és a la facultat. (*Marie je na fakultě.*); Som a casa. (*Jsmo doma.*); Barcelona és a Catalunya. (*Barcelona je/se nachází v Katalánsku.*)

Zvratná varianta **ESTAR-SE** se užívá všude tam, kde jde nahradit výrazy jako **žít, bydlet (viure), setrvávat (romandre), být ubytován (allotjar-se)** apod.:

- Ara ens estem a Barcelona. (*Ted "žijeme" v Barceloně.*); M'estic a l'hotel Barceló. (*Jsem ubytován v hotelu Barceló.*)

Sloveso **ESTAR** pak použijeme v případě, kdy je vyjádřen časový úsek, př.:

- Normalment **estic** a la biblioteca **dues o tres hores**. (*Obvykle jsem v knihovně dvě nebo tři hodiny.*)

nebo ve významu **pracovat (treballar)**:

- L'Aina **està** a l'empresa de la seva mare. (*Aina pracuje ve firmě své matky.*)

M'ESTIC	ENS ESTEM
T'ESTÀS	US ESTEU
S'ESTÀ	S'ESTAN

2. Přehled základních spojek (I)

perquè/ja que	protože
que	že
quan	když
per tant/per això	proto, tedy
doncs	tudíž, a tak, tedy, takže
mentre que	zatímco
tot i que	i když
si	zda(li), jestli; jestli(že)
però	ale
i	a
o	nebo
ni	ani

És que

se používá při vysvětlení, odůvodnění, omluvě:

- **Anem al cinema aquesta nit? Pùjdeme dnes večer do kina?**
 - No, no puc. **És que** anem al teatre. *Ne, nemůžu. Jdeme **totiž** do divadla.*

- Surto de casa d'hora **perquè** treballa lluny. *Odcházím z domu brzo, protože pracuji daleko.*
- **Quan** tinc temps, vaig a la biblioteca. **Když** mám čas, jdu do knihovny.
- Diu **que** no té temps. *Říká, že nemá čas.*
- Treballa vuit hores al dia, **per tant** no puc treballar més. *Pracuji osm hodin denně, proto nemůžu pracovat víc.*
- No vols parlar tu? **Doncs** parlo jo. *Nechceš mluvit ty? Tak budu mluvit já.*
- **Tot i que** es lleva d'hora, mai no arriba a temps. *I když vstává brzo, nikdy nepřijde včas.*
- **Si** no pots trucar tu, puc trucar jo. *Jestli nemůžeš zavolat ty, mohu zavolat já.*
- Vull anar al teatre, **però** no puc. *Chci jít do divadla, ale nemohu.*
- **Ni** treballa **ni** estudia. *Ani nepracuje, ani nestuduje.*
- **O** treballes **o** estudies, és difícil fer dues coses alhora. *Bud' pracuješ, anebo studuješ, je těžké dělat obě věci zároveň.*
- Jo estudio al matí, **mentre que** la meva xicota estudia a la tarda. *Já studuji ráno, zatímco moje přítelkyně studuje odpoledne.*

3. Nepravidelné sloveso III. konjugace:

SORTIR (vyjít (si), vyjet; vydařit se)

SURTO

SORTIM

SURTS

SORTIU

SURT

SURTEN

- El bus surt a les vuit. *Autobus vyjíždí v osm. Surto a les nou per anar a treballar. Do práce odcházím v devět.*
- Ja no surto amb aquella noia. *Už nechodím s tou dívkou.*
- Ens agradar sortir a les nits. *Rádi si večer někam vyjdeme.*
- Al final ha sortit bé. *Nakonec to dobře dopadlo/se to povedlo.*

4. Slovesa „tocar“ a „quedar(-se)“:

TOCAR

Toto sloveso má v katalánštině řadu významů a frazeologických vazeb, uvedme si ty nejdůležitější:

- Dotýkat se: No toqueu! *Nedotýkejte se!*
- Hrát (ve spojení s hudbou): Toco el piano, el violí. *Hraji na klavír, na housle; Toco en una banda. Hraji v jedné skupině; Toquen la rumba! Hraji rumbu!*
- Být na řadě: A qui li toca? - Em toca a mi. *Kdo je na řadě? - Já jsem na řadě.*
- Vyhrát v loterii: Sempre li toca la loteria. *Vždy vyhraje v loterii.*

QUEDAR x QUEDAR-SE

- A quina hora quedem? *V kolik se sejdeme?*
- On quedem? *Kde se sejdeme?*
- Com quedem? *Jak se domluvíme?*
- Quant li queda? *Kolik mu zbývá?*
- La brusa et queda bé. *Halenka ti sedí/padne dobře.*
X Avui **em quedo** a casa. *Dnes zůstanu doma.*

9. Casa meva

Témata

1. Existenciální vazba HAVER-HI x N'HI HA x SER-(HI); zájmené příslovce HI.
2. Srovnávání (comparació); COM x COM A.
3. Stupňování přídavných jmen.
4. Číslovky řadové.

Casa meva

Des de fa molts anys vivim a prop de la Devesa, un barri de Girona. Mira, t'ensenyó una foto del nostre pis. L'edifici sembla antic, però per sort tenim ascensor, ja que ens estem al cinquè pis i pujar tantes escales és molt cansat. El nostre pis té un rebedor, un menjador amb cuina integrada, tres habitacions, un bany i un safareig. Ah, i també tenim un balcó! Al rebedor hi ha un mirall ben gran i una tauleta. Al damunt hi ha un telèfon i una foto del casament dels meus pares (és força antiga ja...). Després hi ha el menjador. Aquí hi ha un sofà, una taula rodona amb sis cadires i una prestatgeria amb molts llibres. La cuina és a la dreta del sofà i forma part del menjador, però a la vegada està una mica separada. Al costat del menjador hi ha una habitació molt gran. Aquí hi dormim les tres germanes. Tot seguit hi ha el bany i després el safareig, on hi ha la rentadora. A l'altra banda hi ha dues habitacions més: la dels meus pares i una mica més lluny, la de l'àvia. El nostre gat dorm on vol. Gairebé sempre es posa al sofà, però quan està nerviós prefereix dormir a la nostra habitació. Pobret...

barri, m.	čtvrť
ensenyar	vyučovat, ukazovat
pis, m.	byt, patro
edifici, m.	budova
semblar	zdát se, připadat
per sort	naštěstí
antic, -ga	starý, starobylý
ascensor, m.	výtah
ja que	jelikož
cinquè	pátý
pujar escales	jít po schodech nahoru
cansat	unavený, únavný
rebedor, m.	předsíň
menjador, m.	jídelna
cuina, f.	jídelna
habitació, f.	pokoj

bany, m.	koupelna (+záchod)
safareig, m.	prádelna
balcó, m.	balkón
mirall, m.	zrcadlo
tauleta, f.	stolek
al damunt	na (sota – pod)
davant	před (darrere – za)
casament, m.	svatba
sofà, m.	pohovka
taula, f.	stůl
rodó, -na	kulatý, -á
cadira, f.	židle
a la dreta (de)	napravo (od)
a l'esquerra (de)	nalevo (od)
formar part (de)	být součástí (<i>koho čeho</i>)
prestatgeria, f.	policová stěna
llibre, m.	kniha
a la vegada	zároveň
separat, -da	oddělený, -á
al costat (de)	vedle (<i>koho čeho</i>)
gran	velký, -á (rozlohou)
tot seguit	hned potom
rentadora, f.	pračka
a l'altra banda	na druhé straně
lluny (de)	daleko (a prop (de) - blízko)
més lluny	dál
gat, m.	kocour
gairebé sempre	téměř vždy
posar-se	položít se; umístit se
pobret, m.	chudáček

Gramatika

1. Existenciální vazba HAVER-HI

Existenciální vazba HAVER-HI odpovídá českým slovesným tvarům 3. osoby *je/Jsou*, *nachází se/nacházejí se*, *vyskytuje se*, *vyskytují se*. V angličtině mu odpovídá *there is/are*, ve španělštině *hay* apod. V přítomném čase oznamovacího způsobu má tvar HI HA, který je stejný jak pro jednotné, tak pro množné číslo.

Vyjadřuje:

1. existenci:
 1. A Brno hi ha cafeteries, cines i teatres. *V Brně jsou kavárny, kina a divadla.*
 2. Hi ha cafeteries a Brno? *Jsou v Brně kavárny?*
 3. Hi ha cervesa? *Je pivo? (Máme pivo?)*
2. uvádění množství
 1. Quanta gent hi ha? *Kolik je tu/tam lidí?*
 2. Hi ha molta gent. *Je tu/tam mnoho lidí.*
 3. A Brno hi ha dues universitats. *V Brně jsou dvě univerzity.*
3. umístění
 1. Què hi ha a la dreta? *Co je napravo?*
 2. A la dreta hi ha la cuina. *Napravo je kuchyně.*
 3. Al centre hi ha la Plaça de la Llibertat. *V centru je náměstí Svobody.*

Z uvedených příkladů vyplývá, že stojí-li podmět (a to i v případě, kdy je určitý: *A la dreta hi ha la cuina*) za přísudkem, je tímto přísudkem vazba **HI HA**. Začíná-li však věta podmětem, následuje sloveso **SER**.

- La cuina és a la dreta. *Kuchyně je napravo.*
- Brno és a la República Txeca. *Brno je v České republice.*

Jinak řečeno, použití slovesa SER nebo vazby HI HA se řídí postavením podmětu ve větě.

Při tvoření otázek se však řídíme tím, zda je podmět určitý, anebo neurčitý. Pokud se ptáme na podmět neurčitý, činíme tak vazbou HI HA (ptáme se na existenci):

- (On) **hi ha una** farmàcia? *Kde je nějaká lékárna?*

Pokud se ptáme na podmět určitý (doprovází jej určitý člen nebo ukazovací zájmeno), činíme tak se slovesem SER (ptáme se na umístění).

- On **és la** farmàcia Borges? *Kde je lékárna Borges?*

Ve větách vztahných po vztahném zájmenu následuje vazba HI HA:

- Brno és aquella ciutat que **hi ha** a la República Txeca. *Brno je to město, které je v České republice.*

Běžné fráze s HI HA:

- Què hi ha? *Co je? Jak je?*
- Què hi ha de nou? *Co je nového?*
- No hi ha res de nou. *Není nic nového.*

SER-HI x HAVER-HI

Pokud se na někoho ptáme (typické pro telefonní rozhovory), můžeme se zeptat pomocí vazby HAVER-HI, ale také pomocí slovesa SER se zájmenem HI. Při odpovědi však použijeme SER-HI:

- Que **hi ha** el David? – Sí que **hi és**. (*Je tady/tam David? – Ano, je tady.*)
- Que **hi és**, el David? – No, no **hi és**. (*Je tady/tam/ David? – Není tady.*)

Vazba HI HA x N'HI HA

- On hi ha una **farmàcia**? - **N'hi ha una** al carrer Gorkého. (*Kde je nějaká lékárna? - Jedna je na ulici Gorkého.*)

Zájmeno EN zastupuje v této větě nedefinovaný podmět (nedoprovází jej člen určitý, přivlastňovací zájmeno nebo ukazovací zájmeno; v kat. též označován jako předmět;): *farmàcia*.

- A Brno hi ha moltes cafeteries?- Sí que **n'hi ha moltes**. *Ano, je jich tam hodně.*
- Hi ha soroll? - No, no **n'hi ha**. *Je tam hluk? - Ne, není tam.*

Pokud chceme podmět **zdůraznit**, uvedeme jej na začátku věty nebo na konci věty, v obou případech však s předložkou **DE**. Ve druhém případě bude oddělen od zbytku věty čárkou:

- **De** farmàcia no **n'hi ha**.
- No **n'hi ha, de** farmàcia.

Zájmenné příslovce HI

Toto zájmenné příslovce zastupuje příslovečné určení místa uvozené předložkou „a“.

- Ets **a la facultat**? - Sí que **hi** soc. *Jsi na fakultě? Ano jsem tu.*
- Vas **a la facultat**? No, no **hi** vaig. *Jdeš na fakultu? Ne, nejdu tam.*

Při zdůraznění (či při tzv. dislokaci, kdy je narušen tradiční slovosled) můžeme příslovečné určení uvést na začátku, anebo na konci věty, v takovém případě však je třeba HI rovněž uvést. Ve druhém případě je třeba oddělit příslovečné určení od zbytku věty čárkou:

- **Al carrer Gorkého hi** viu una família catalana.
- **Hi** viu una família, **al carrer Gorkého**. Bydlí tu jedna rodina, na ulici Gorkého.
- Srov: Una família viu **al carrer Gorkého**.

Shrnutí sloves „být“:

- označení **místa**:
 - Ser – synonymum „nacházet se“ (trobar-se): La cuina és a la dreta. *Kuchyně je napravo.*
 - Haver-hi – A la dreta hi ha la cuina. *Napravo je kuchyně.*
 - Estar(-se) – ve významu „bydlet, pracovat, zůstat...“, dále pak s časovým úsekem (Estic 4 dies a Praga. *Jsem 4 dny v Praze.*)
- **existence, množství**:
 - Què hi ha? *Co tam je?*
 - N’hi ha moltes. *Je jich tam hodně.*
- **stav**:
 - Ser – **trvalé** vlastnosti, vztahy, národnost, původ, pohlaví, stálé duševní vlastnosti, zaměstnání, vlastnictví, počet, materiál, hodiny, dny v týdnu...(*És guapa*).
 - Estar – fyzický nebo duševní stav, **přechodný** stav osob nebo věcí, nálada...(*Estic nerviosa*).

2. Srovnávání (comparació):

- Al poble no hi **tants** cotxes **com** a la ciutat. *Na vesnici není tolik aut jako ve městě.*
- Al poble no hi ha **tantes** ofertes laborals **com** a la ciutat. *Na vesnici není tolik pracovních příležitostí jako ve městě.*
- Al poble no hi ha **tanta** gent **com** a la ciutat. *Na vesnici není tolik lidí jako ve městě.*

- Al poble no hi ha **tant** soroll **com** a la ciutat. *Na venkově není tolik hluku jako ve městě.*
- La Marta és **tan** guapa **com** la Clara. *Marta je tak pěkná jako Clara.*
- Praga no és **tan** tranquil·la **com** Brno. *Praha není tak klidná jako Brno.*

Tant se shoduje v rodě a čísle s podstatným jménem, které následuje. **Tan** je neměnné a klade se před přídavná jména a příslovce. **És tan avorrit.** (*Je tak nudný.*), **Parla tan bé.** (*Mluví tak dobře.*).

COM x COM A

com = igual que (*jako, stejně jako*):

- Camina com/igual que el meu pare. *Chodí stejně jako můj otec.*
- Parles com/igual que la meva mare. *Mluvíš jako moje matka.*

com a = en qualitat de (*jako, coby*):

- Parla com a director o com a soci? *Mluví coby ředitel nebo coby společník?*

3. Stupňování přídavných jmen:

Přídavná jména se stupňují přidáním *més* (nebo *menys* (méně) pro vyjádření menší míry vlastností) před přídavné jméno; ve 3. stupni se před něj klade člen určitý nebo přivlastňovací zájmeno s členem určitým v příslušném rodě a čísle:

2. stupeň:

més petit/més petita – menší

més alt/més alta – vyšší

- Praga és **més gran que** Brno. *Praha je větší než Brno.*
- Brno és **menys sorollós que** Praga. *Brno je méně hlučné než Praha.*

ALE ve spojení s podstatným jménem je slovosled následující:

- Brno és **una ciutat més petita que** Praga. *Brno je menší město než Praha.*

3. stupeň:

el més guapo/la més guapa – nejhezčí

el meu moment més important – *moje nejdůležitější chvíle*

- El Joan és el més guapo de tots. *Joan je nejhezčí ze všech.*
- Aquells llibres són els més interessants. *Tamty knihy jsou nejzajímavější.*

ALE ve spojení s podstatným jménem je slovosled následující:

- El Joan és **el noi més guapo** de la classe. *Joan je nejhezčí kluk ze třídy.*
- Praga és **la ciutat més gran** de la República Txeca. *Praha je největší město České republiky.*

U 3. stupně se zpravidla používá předložka DE.

- El país més gran d'Europa.. *Největší stát v Evropě.*

Nepravidelné stupňování:

Prozatím si uvedme jen tato dvě adjektiva: BO (dobrý, hodný) a DOLENT (špatný, zlý)

millor, -s	<i>lepší</i>	el/la millor – els/les millors	<i>nejlepší</i>
pitjor, -s	<i>horší</i>	el/la pitjor – els/les pitjors	<i>nejhorší</i>

- Aquests exàmens són pitjors que els altres. *Tyto testy jsou horší než ty ostatní/druhé.*
- Aquest és el meu millor amic. *Toto je můj nejlepší kamarád.*

4. Číslovky řadové:

od pátého pořadí se číslovky řadové tvoří přidáním přípony -è:

- 1r primer (1a primera)
- 2n segon (2a segona)
- 3r tercer (3a tercera)
- 4t quart (4a quarta)
- 5è cinquè (5a cinquena)
- 6è sisè (6a sisena)
- 7è setè (7a setena)
- 8è vuitè (8a vuitena)
- 9è novè (9a novena)
- 10è desè (10a desena)
- 11è onzè,-na
- 12è dotzè,-na
- 13è tretzè,-na
- 20è vintè,-na
- 31è trenta-unè, -na
- 42è quaranta-dosè, -na
- 54è cinquanta-quatrè, -na
- 100è centè, -na
- 119è cent-dinovè, -na
- 1000è milè, -na

Jako zkratka se používá poslední písmeno v případě singuláru (1r, 2n, 4t, 5è atd. pro rod mužský; 2a, 4a, 5a atd. pro rod ženský) a poslední dvě v případě plurálu (1rs, 2ns, 4ts, 5ns atd. pro rod mužský; 1es, 4es, 5es atd. pro rod ženský).

Od číslovky 11. je možné použít ve významu číslovky řadové číslovku základní, pokud ta se nachází v postavení za podstatným jménem: Joan XXIII (vint-i-tres), planta 15 (quinze) – 15. *patro.*

10. Què vas fer el cap de setmana passat?

Témata

1. Minulý čas opisný (passat perifràstic)
2. Postavení zájmen ve vazbách s infinitivem; tvary zvratných zájmen v postavení za slovesem
3. Sloveso FER a vyjádření časového úseku (doplnění); llavors/aleshores

Què vas fer el cap de setmana passat?

Ahir en Pol em va trucar per telèfon. Vam xerrar una bona estona sobre la feina, però també em va preguntar: «Què vas fer el cap de setmana passat?». Li vaig contestar el següent: «Primer, em vaig llevar força tard, cap a les 10 h, perquè no vaig sentir el despertador. Tot seguit em vaig dutxar, vaig esmorzar, em vaig vestir i després vaig sortir de casa per anar a comprar el pa. Al meu barri hi ha molts forns de pa, però vaig anar al més antic de tots. Després vaig tornar a casa i vaig dinar. A la tarda vaig veure un capítol de *Merlí*⁴. Cap al vespre van venir uns amics a casa i entre tots vam fer el sopar: crema d'espàrrecs i salmó al forn amb patates. Ens va quedar molt bo!». Quan vaig acabar d'explicar-li el meu cap de setmana, en Pol es va quedar callat una estona i em va dir: «El meu cap de setmana va ser molt diferent, només vaig treballar, no vaig sortir de casa i no vaig veure ningú.». Vaja, quin avorriment...

ahir, m.	včera
trucar	zavolat
xerrar	povídat si, klábosit
sobre	o
preguntar	zeptat se
cap de setmana, m.	víkend
passat, -da	minulý
primer, -a	první; nejdříve
aixecar-se	vstávat
sentir	litovat; cítit; slyšet
dutxar-se	osprchovat se
esmorzar, m.	snídaně, snídat
vestir-se	obléci se
comprar	koupit
sortir	vyjít; vyrazit

⁴ *Merlí* és una sèrie catalana que tracta d'un professor de filosofia i els seus alumnes de l'institut.

pa, m.	chléb
forn de pa, m.	pekárna
tornar	vrátit se
següent	následující
dinar, m.	oběd; obědvat
tractar	jednat; pojednávat, být o (něčem)
institut, m.	střední škola, gymnázium, institut
entre	mezi
sopar, m.	večeře, večeřet
crema, f.	krém
espàrrec, m.	chřest
salmó, m.	losos
patata, f.	brambora
ens va quedar molt bo	moc se nám povedl
acabar de <i>fer alguna cosa</i>	právě udělat (něco)
explicar	vyprávět; vysvětlit
quedar-se	zůstat
estona, f.	chvíle
callat, -da	zticha
vaja	teda! To je ale!
avorriment, m.	nuda
ningú	nikdo

Gramatika

1. Minulý čas opisný (passat perifràstic):

Jde o čas složený, který se tvoří pomocí pomocného slovesa *ANAR* + *infinitiv* významového slovesa.

Tvary jsou následující:

VAIG

VAM

VAS

VAU

VA

VAN

+ infinitiv

Použití:

Minulý čas opisný vyjadřuje děje, které jsou **jednorázové** a **ukončené**, užívá se tedy ve větách, kde je v češtině **dokonavé sloveso v minulosti**.

Konkrétněji jej použijeme ve větách, kde se objevují příslovečná určení typu: ahir (*včera*), anit (*včera v noci*), abans-d'ahir (*předevčírem*), la setmana passada (*minulý týden*), el mes passat (*minulý měsíc*), l'any passat (*minulý rok*), fa una setmana (*před týdnem*), aquell dia (*v ten den*), l'altre dia (*onehdy*) atd.

- La setmana passada **vaig anar** al cinema. *Minulý týden jsem šla do kina.*

Dále sem patří příslovečná určení času, která vyjadřují **uzavřený časový úsek v minulosti**: X anys (*Vaig viure cinc anys a Lleida. Žila jsem pět let v Lleidě.*), uns anys (*několik let*), algun temps (*nějaký čas*), durant (*během*)...

Tvar existenciální vazby HAVER-HI v minulém čase opisném je VA HAVER-HI/HI VA HAVER.

- Ahir hi va haver un accident. *Včera se tam stala/byla nehoda.*

2. Postavení zájmen u infinitivních vazeb – tvary zvrtných zájmen v postavení za slovesem:

Minulý čas opisný nabízí dvě libovolné varianty, kam umístit nesamostatná zájmena a zvrtná zájmena:

1. před celou vazbu:
 - **Em** vaig llevar.
 - **Hi** va haver un accident.
 - **Li** va escriure.
2. za celou vazbu, tzn. za sloveso v infinitivu:
 - Vaig llevar-**me**.
 - Va haver-**hi** un accident.
 - Va escriure-**li**.

Stejně tak je tomu i u dalších infinitivních vazeb:

- Puc vestir-**me**.
- **Em** puc vestir. *Mohu se obléct.*
- Vol dutxar-**se**.
- **Es** vol dutxar. *Chce se osprchovat.*
- Comença a afaitar-**se**.
- **Es** comença a afaitar. *Začíná se holit.*

Ale ne:

* ~~Vol es dutxar.~~

* ~~Vam ens llevar.~~

Je třeba mít na paměti, že v postavení za infinitivem se zájmeno ke slovesu pojí spojovníkem nebo apostrofem a v případě zvrtných zájmen se i zde mění podle podmětu hlavní věty!

- Vaig despertar-**me**. (**Em** vaig despertar). *Probudil jsem se.*
- Vols assure't? (**Et** vols assure). *Chceš si sednout?*

Zvrtná zájmena v postavení za slovesem končícím na souhlásku, anebo U:

-ME

-NOS

-TE

-VOS

-SE

-SE

- Vau aixecar-vos (Us vau aixecar). *Vstali jste.*

Zvrtná zájmena v postavení za slovesem končícím na samohlásku:

'M

'NS

'T

-US

'S

'S

- Vam assure'ns (Ens vam assure). *Sedli jsme si.*

3. Sloveso FER a vyjádření časového úseku:

Zopakujme si, že k vyjadřování času, kde v češtině použijeme *je tomu, již je to* apod., uijeme vazbu slovesa FER:

- Quant fa que treballes aquí? *Jak dlouho tady pracuješ?*
- Fa molt ((de) temps). *Je tomu dávno/Je to dlouho.*
- Fa molt que no viu aquí. *Je tomu dávno, co tu nebydlí.*
- Fa tres anys que visc aquí. *Bydlím tady tři roky.*
- Fa tres anys que vaig veure aquesta obra. *Viděl jsem toto dílo před třemi lety.*
- Fa mitja hora que espero. *Čekám půl hodiny.*
- Espero aquí **des de fa** mitja hora. *Čekám tady už půl hodiny.*
- Ens vam conèixer fa deu anys. *Poznali jsme se před deseti lety.*

Llavors/aleshores

- en aquell moment (v té/oné chvíli, vtom; tehdy, tenkrát)
 - Vaig arribar a casa, aleshores/llavors, em va trucar per felicitar-me. *Přišla jsem domů, vtom mi zavola, aby mi popřál.*
 - Des d'aleshores no bec. *Od té doby nepiji.*
- en aquest cas (v tomto případě; tedy, takže) = doncs
- Si tu no hi vols trucar, llavors hi hauré de trucar jo. *Jestli tam nechceš zavolat ty, tak tam budu muset zavolat já.*

11. La cuina i el menjar. Saps cuinar?

Témata

1. Zájmena: přímý předmět určitý (CD definit, 4. pád).
2. Zájmena: přímý předmět neutrální (HO).
3. Přímý předmět neurčitý (CD indefinit – EN).
4. Zájmena předmětu nepřímého (CID, 3. pád) – shrnutí; tvary zájmen a jejich postavení; slovesa: SABER, CONÈIXER.

La cuina i el menjar. Saps cuinar?

- Hola, Alba. Quina sorpresa! Què fas en aquest supermercat?
- Ei, Pep! Com estàs? Doncs estic fent les compres de la setmana. Venen uns amics a casa i els vull preparar un sopar molt especial.
- Ostres! Saps cuinar? Què penses fer?
- De primer plat, una amanida d'enciam amb formatge feta i nous. Després, de segon plat, encara no ho tinc clar...
- Potser podries preparar carn a la planxa...
- Ui, millor que no! Aquests amics són vegetarians i no en mengen, de carn. Per sort sí que mengen formatge i ous.
- Ah, vaja. Bé, segur que trobes inspiració a les xarxes socials. Jo segueixo un compte de receptes sanes i ràpides. Si vols, te'l passo.
- Sí, merci. De totes maneres, em sembla que de segon puc preparar una lasanya amb bolets, espinacs i tomàquet. Què et sembla?
- Mmm... boníssim! I per postres?
- Flam d'ou. No falla mai. Li agrada a tothom!
- M'has de passar la recepta, eh!
- I tant, Pep! Te l'envio després, per whatsapp.

sorpresa, f.	překvapení
Quina sorpresa!	To je ale překvapení!
compra, f.	nákup
ostres	sakra
saber	vědět; umět
pensar	myslet, přemýšlet, zamýšlet
plat, m.	pokrm, jídlo; talíř
primer plat	první chod; de primer plat (jako první chod)
segon plat	druhý chod; de segon plat (jako druhý chod)
amanida, f.	salát (zeleninový apod.)
espinac, m.	špenát
tomàquet, m.	rajče
enciam, m.	hlávkový salát
formatge, m.	sýr
nou, m.	ořech
fallar	chybovat (No falla mai! – Nikdy nezklame!)
tothom	všichni (a tothom – všem)
carn, f.	maso
a la planxa	na pánvi
ou, m.	vejce
inspiració, f.	inspirace
seguir (-eixo)	sledovat
compte, m.	účet
recepta, f.	recept
ràpid, -a	rychlý, -á
sa, -na	zdravý, -á
passar	přeposlat
bolet, m.	houba
postres, m. pl.	zákusek, dezert
per postres	jako zákusek
flam d'ou	vaječný pudink
enviar	poslat
Què et sembla?	Co si myslíš?

Gramatika

Nechceme-li opakovat podstatné jméno, nahrazujeme ho zájmenem.

Zájmena osobní se dělí na tvary podmětové (jo, tu, ell...), na nepřízvučné/nesamostatné (pronoms febles), které **stojí vždy se slovesem**, a na přízvučné/samostatné (pronoms forts). Mezi přízvučné tvary řadíme zájmena po předložce (viz lekce 6.).

Z nepřízvučných zájmen jsme doposud viděli zájmena nepřímého předmětu (*li agrada*) a zájmeno EN (*en parlo 4*).

V této lekci si probereme další zájmena, a to **nepřímého předmětu určitého (4. pád.)**.

1. Tvary zájmen přímého předmětu určitého (4. pád) - complement directe definit:

V postavení PŘED slovesem začínajícím na SOUHLÁSKU:

EM	mě	ENS	nás
ET	tebe	US	vás
EL (m.) / LA (f.)	ho/ji/Vás	ELS (m.) / LES (f.)	je/Vás

- No **el** veig – Nevidím jej/Vás.
- No **us** coneixem – Neznáme vás.

V postavení PŘED slovesem začínajícím na SAMOHLÁSKU nebo H:

M'	mě	ENS	nás
T'	tebe	US	vás
L' (m.,f.)	ho/ji/Vás	ELS (m.) / LES (f.)	je/Vás

- M'ajudes? *Pomůžeš mi?*
- Admiren **la Marta**. – L'admiren. *Obdivují Martu – Obdivují ji.*

Postavení ZA slovesem (darrere del verb):

Po SOUHLÁSCE nebo U:

-ME	-NOS
-TE	-VOS
-LO (m.) / -LA (f.)	-LOS (m.) / LES (f.)

Po SAMOHLÁSCE:

'M	'NS
'T	-US
'L (m.) / -LA (f.)	'LS (m.) / -LES (f.)

- Vull veure **el Jaume** – Vull veure'l. *Chci jej vidět.* (Též: El vull veure.)
- Puc ajudar-**te**⁵? *Mohu ti pomoci?* (Též: Et puc ajudar?)

Přímý předmět určitý poznáme tak, že mu předchází **člen určitý, zájmeno přivlastňovací** nebo **ukazovací**.

- Com vols **el peix**? – El vull a la planxa. *Jak chcete tu rybu?* – *Chci ji na pánvi.*
- No conec **les teves amigues**. – No **les** conec. *Neznám tvoje kamarádky.* – *Neznám je.*
- No veig **aquella casa**. – Jo tampoc no **la** veig. *Nevidím ten dům.* – *Já ho taky nevidím.*

Zdůraznění:

Pokud v katalánské větě klademe předmět před sloveso, je třeba tento předmět znovu vyjádřit nepřízvučným tvarem osobního zájmena:

- **El peix el** menjo amb patates.

Zdůraznit můžeme předmět i postavením na konci věty, v tomto případě jej oddělíme od zbytku věty čárkou:

- Com **el** vols, **el peix**? (dosl. *Jak ji chceš, tu rybu?*)

V některých případech můžeme předmět zdůraznit použitím přízvučného tvaru osobního zájmena, kterému však musí předcházet předložka **A** (viz lekce 6).

- Et veig **a tu**. *Tebe vidím.*
- L'admiro **a ella**. *Ji obdivuji.*
- M'admira **a mi**. *Mě obdivuje.*

2. Zájmeno HO („to“) zastupující předmět přímý neutrální (complement directe neutre):

V každém postavení zůstává tvar HO/-HO

Zájmeno HO zastupuje neutrální zájmena **això/allò**, nějakou skutečnost, větu, anebo celou myšlenku:

- Vols saber **per què no vaig venir**? – Sí, **ho** vull saber/vull saber-**ho**. *Chceš vědět, proč jsem nepřišel?* – *Ano, chci to vědět.*
- Vols veure **això**? – Sí, **ho** vull veure. *Chceš toto vidět?* – *Ano, chci to vidět.*
- Vols **anar al teatre**? – No, **ho** trobo avorrit. *Nechceš jít do divadla?* – *Ne, připadá mi to nudné.*

Zdůraznění:

- **Això ho** vols veure?
- **Ho** vols veure, **això**?

⁵ Sloveso AJUDAR se pojí v katalánštině se 4. pádem.

3. Zájmeno EN (přímý předmět neurčitý (4. pád) – complement directe indefinit:

Postavení PŘED slovesem:

Začínajícím na SOUHLÁSKU:

EN

Na SAMOHLÁSKU nebo H:

N'

Postavení ZA slovesem:

Po SOUHLÁSCE nebo U:

-NE

Po SAMOHLÁSCE:

'N

Předmět neurčitý poznáme tak, že mu předchází **člen neurčitý, neurčité zájmeno, adjektivum vyjadřující množství, číslovka nebo jej nic nedoprovází:**

- Tens **amics?** – Sí, **en** tinc. *Máš kamarády? Ano, mám.*
- Quants **germans** tens? – **En** tinc cinc. *Kolik máš sourozenců? Mám **jich** pět.*
- Quants **anys** tens? – **En** tinc 20. *Kolik máš let? Mám dvacet.*
- Vull tenir sis **fills**. Vull tenir-**ne** sis. *Chci mít šest dětí. Chci **jich** mít šest.*
- Tenim molts **problemes**. **En** tenim molts. *Máme hodně problémů. Máme **jich** hodně.*
- No hi ha gaire gent. No **n'**hi ha gaire. *Není tu moc lidí. Není **jich** tu moc.*

Když chceme předmět **zdůraznit**, uvedeme jej na začátku věty, anebo na konci, v obou případech jej ale bude doprovázet předložka DE:

- **D'**amics **en** tinc molts.
- **En** tinc molts, **d'**amics.
- **De** gent **n'**hi ha molta.

Pokud chceme uvést jen přívlastek, použijeme jej s předložkou DE:

- Com són els estudiants? *Jací jsou studenti?*
- **N'**hi ha **de bons**. *Jsou tam dobří (=Hi ha bons estudiants).*

4. Tvary zájmen nepřímého předmětu (3. pád) – complement indirecte:

Pro větší úplnost si zde uvedme i přehled **zájmen nepřímého předmětu** (complement indirecte) v různých postaveních:

Postavení PŘED slovesem:

Před SOUHLÁSKOU:

EM (mně)	ENS (nám)
ET (tobě)	US (vám)
LI (mu/jí/Vám)	ELS (jim/Vám)

Před SAMOHLÁSKOU nebo H:

M'	ENS
T'	US
LI	ELS

- Em va escriure. *Napsal mi.* (Těž: Va escriure'm.)
- M'escriu. *Píše mi.*

Postavení ZA slovesem:**Po SOUHLÁSCE nebo U:**

-ME	-NOS
-TE	-VOS
-LI	-LOS

Po SAMOHLÁSCE:

'M	'NS
'T	-US
-LI	'LS

- Vaig escriure'ls. *Napsal jsem jim.* (Těž: Els vaig escriure.)
- Podem trucar-los. *Můžeme jim zavolat.* (Těž: Els podem trucar.)

Základní postavení zájmen (shrnutí):

Nesamostatná zájmena (pronoms febles) a zvrtná zájmena klademe **VŽDY** přímo před časovaný tvar slovesa:

- No **et veig**. *Nevidím tě.*
- Ella **em truca**. *Ona mi volá.*
- **Em dutxo**. *Sprchuji se.*
- **Li porto** diners. *Nesu mu peníze.*

A ne:

- ~~Demano-li diners.~~
- ~~Li no demano diners.~~

Vždy ZA slovesem:

U infinitivu a gerundia v polovětných konstrukcích, anebo když tyto nejsou součástí opisných vazeb:

- Esmorzo abans de dutxar-me. *Před tím, než se osprchuji, snídám.*
- Truco per dir-te que no puc venir. *Volám, abych ti řekl, že nemohu přijít.*
- Esperant-la, vaig perdre la paciència. *Při čekání na ni mi došla trpělivost.*
- M'agrada escoltar-la. *Ráda ji poslouchám.*

V kladném rozkazu (bude probráno později):

- Cuida't! *Opatruj se!*

Před nebo za slovesem, a to v případě minulého času opisného (passat perifràstic) a ve vazbách s infinitivem nebo přechodníkem (bude probráno později):

- Vull veure't = **Et** vull veure. *Chci tě vidět.*
- Van casar-se = **Es** van casar. *Vzali se.*
- Puc ajudar-la = **La** puc ajudar. *Mohu jí pomoci.*
- Comença a llegir-lo, el llibre = **El** comença a llegir, el llibre. *Začíná ji číst, tu knihu.*

Ale ne:

- ~~Puc la ajudar/Van-se casar~~

CONÈIXER (znát, poznat)

CONEC	CONEIXEM
-------	----------

CONEIXES	CONEIXEU
----------	----------

CONEIX	CONEIXEN
--------	----------

- No conec aquest llibre. *Neznám tuto knihu.*

SABER (vědět, umět)

SÉ	SABEM
----	-------

SAPS	SABEU
------	-------

SAP	SABEN
-----	-------

- No sé cuinar. *Neumím vařit.*
- No ho sé. *Nevím (to).*

12. Anar a comprar

Témata

1. Zájmena záporná.
2. Zájmena neurčitá; slovesa II. konjugace končící v infinitivu na -DRE (ENTENDRE).

Anar a comprar

Nota de veu al whatsapp de l'Alba: "Ei, Alba! Escolta, soc la Diana. Aquesta tarda surto abans de la feina i vull aprofitar per comprar-me una mica de roba ara que hi ha rebaixes a les botigues. Que em vols acompanyar? Quedem a les 16 h davant del centre comercial? No crec que triguem gaire. Només vull mirar les samarretes que hi tinguin, els pantalons, les faldilles i potser alguna jaqueta. Sí, semblen moltes coses, però tinc molt clar el que necessito: roba còmoda i de colors clars, com ara blanc o blau. Ah, també busco un parell de botins marrons, grisos o negres. Encara no ho he decidit... Necessito emprovar-me'ls amb alguns pantalons per acabar de decidir-me. Bé, doncs, ja em diràs si pots quedar, d'acord? O potser un altre dia? Vinga, fins ara!"

nota, f.	poznámka, záznam, známka
veu, f.	hlas
roba, f.	oblečení
rebaixes, f., pl.	slevy
botiga, f.	obchod
acompanyar	doprovodit
davant (de)	před (místně)
creure	myslet si, věřit
emprovar-se	vyzkoušet si (oblečení)
trigar	trvat
samarreta, f.	triko
pantalons, m., pl.	kalhoty
faldilla, f.	sukně
decidir (eix)	rozhodnout se
potser	možná
jaqueta, f.	sako
semblar	zdát se, připadat
còmode, -a	pohodlný
color, m.	barva
clar, -a	světlý
blanc, m.	bílá barva; bílý, -á (f. <i>blanca</i>)
blau, m.	modrá barva; modrý, -á (f. <i>blava</i>)
parell, m.	pár

botí, m.	kotníčková bota
marró, m.	hnědá barva; hnědý, -á
gris, m.	šedá barva, šedý, -á (f. <i>grisa</i>)
negre, m.	černá barva; černý, -á (f. <i>negra</i>)
encara	ještě
vinga	no tak! do toho!

Gramatika

1. Zájmena záporná:

CAP a GENS (DE) – pro vyjádření českého *žádný, žádná, žádní, žádné* používáme v katalánštině tvary CAP (s počítatelnými substantivy) a GENS (s nepočítatelnými). Mohou se vztahovat k osobám i věcem a mohou stát také samostatně.

- No tinc **cap** amiga. *Nemám žádnou kamarádku.*
- No tinc **gens de** sucre. *Nemám žádný cukr.*

Oba tvary jsou pro oba rody stejné a používají se jen v singuláru, po GENS navíc ve spojení se substantivem následuje předložka DE.

- No tinc gens **de** paciència. - No en tinc gens. *Nemám žádnou trpělivost. - Nemám žádnou.*
- No tinc cap problema. - No en tinc cap. *Nemám žádný problém (žádné problémy). - Nemám žádný.*

Jak už bylo probráno, GENS může mít také funkci příslovce: No m'agrada gens. No és gens fàcil. *Vůbec se mi nelíbí. Není to vůbec snadné.*

NINGÚ – *nikdo*; vztahuje se vždy k osobám.

- No parla ningú. *Nikdo nemluví.*
- Ningú (no) parla.

RES – *nic*; stojí vždy samostatně, nikdy se nevztahuje k osobám. No dic res. *Neříkám nic.*

V případě, že je rozvíto přídavným jménem, doprovází jej předložka DE.

- Què hi ha de nou? - No hi ha **res de** nou. *Co je nového? - Není nic nového.*

Poznámka:

Záporná zájmena v kladné otázce, anebo v podmínkové větě, nabývají kladného významu:

- Tens res? *Máš něco?*
- Tens cap llibre? *Máš nějakou knihu.*
- Si coneixes ningú, m'ho pots dir. *Jestli někoho znáš, můžeš mi to říct.*

2. Zájmena neurčitá:

ALGÚ – *někdo*; vztahuje se k osobám, stojí samostatně.

- Algú ho té. *Někdo to má.*
- Algú de vosaltres la coneix. *Někdo z vás ji zná.*

ALGUNA COSA, QUELCOM – *něco*; vztahuje se k věcem; pod vlivem španělštiny lze v hovorovém jazyce zaznamenat i „algo“, nicméně toto použití není ve spisovném jazyce správné.

- „Quelcom“ se používá spíše ve formálním jazyce.
- Fem alguna cosa? *Uděláme něco?*
- M'agrada quelcom. *Něco se mi líbí.*

ALGUN, -A, -NS, -NES – *nějaký, nějaká, nějakí, nějaké*; vztahuje se jak k osobám, tak i k věcem. Toto zájmeno může plnit i funkci neurčité číslovky „několik“.

- Hi ha alguna noia. *Je tam nějaká holka.*
- Tens algun problema? *Máš nějaký problém?*

TOTHOM – *všichni, každý*.

- Tothom ho sap. *Všichni to ví.*

Po „tothom“ následuje vždy sloveso v singuláru.

CADA – *každý, -á, -é*; je neměnné a používá se vždy ve spojení s podstatným jménem.

- Faig exercici cada dia. *Každý den cvičím.*

CADASCÚ (CADA U) – *každý*; v samostatném postavení; je neměnné, vztahuje se jen k osobám a je pro oba rody stejné.

- Aquí cadascú fa el que vol. *Tady si každý dělá, co chce.*

CADASCUN, -A (DE) (cada un/cada una) – *každý, -á, -é*:

- Ho vam donar a cadascun dels presents. *Dali jsme to každému z přítomných.*
- Hi ha dues nenes. Donem el gelat a cadascuna. *Jsou tu dvě děvčata. Dáme každé zmrzlinu.*

CADA QUANT x CADA QUAN

- Cada quant (temps) vas al cinema? *Jak často chodíš do kina?*
- Cada quan puc. *Pokaždé když můžu.*

QUALSEVOL – *kdokoliv; jakýkoliv, kterýkoliv*; vztahuje se k osobám i věcem a je pro oba rody stejné. V plurálu má tvar „qualssevol“.

- Qualsevol pot venir. *Kdokoliv může přijít.*
- Pots agafar qualsevol flor. *Můžeš si vzít jakoukoliv květinu.*

Existuje i tvar „qualsevulla“ (pozor nejde o tvar ženský!).

UNS, UNES – *několik, někteří, některé*. Může plnit funkci neurčité číslovky „několik“.

- M'hi quedo uns dies. *Zůstanu tam několik dnů.*

TOT – *všechno*; v samostatném postavení.

- Ho sap tot. *Ví to všechno.*

TOTS, TOTES – *všichni, všechny*; v samostatném postavení.

- Volen venir totes. *Chtějí přijít všechny.*

TOT EL, TOTA LA – *celý*. Ve spojení s podstatným jménem v singuláru.

- Dorm tot el dia. *Spí celý den.*
- Ho sap tota la ciutat. *Ví to celé město.*

TOTS ELS, TOTES LES – *všichni, všechny (popř. každý, každá)*; ve spojení s podstatným jménem v plurálu.

- Coneix tots els problemes. *Zná všechny problémy.*

UN ALTRE/UNA ALTRA – *nějaký, -á další/jiný, -á*; (pl.: uns altres, unes altres).

- Jo vull un altre. *Chci další/jiný.*

L'ALTRE/L'ALTRA – *ten/ta další; ten/ta druhý, -á*; (pl.: els altres, les altres).

- T'ensenyo l'altre model. *Ukážu ti ten další model.*

***Un altre dia** (*jiný den, další den, jindy*). Hi anirem un altre dia (*Půjdeme tam jindy*) X **L'altre dia**, el vaig veure molt cansat. *Onehdy jsem ho viděl velmi unaveného.*

Slovesa II. konjugace končící na -DRE

Při časování těchto sloves v indikativu přítomném je třeba odtrhnout – **dre**.

ENTENDRE (rozumět, chápat).

ENTENC

ENTENEM

ENTENS

ENTENEU

ENTÉN

ENTENEN

prendre, vendre...

13. Què cal fer per aprendre català?

Témata

1. Vyjádření povinnosti a potřeby (haver de, caldre).
2. Vyjádření pravděpodobnosti (deure + infinitiu).
3. Slovesa II. konjugace zakončená na –URE.
4. Spojovací prostředky.

Què cal fer per aprendre català?

Aprender qualsevol idioma t'obre les portes d'un altre món. Anglès, francès, rus, xinès, italià... Les possibilitats són infinites. També amb el català! Què cal fer per aprendre bé un idioma? Aquí et proposem alguns consells per aprendre bé qualsevol llengua:

En primer lloc, cal estar motivat. Per què has escollit aprendre català? Quines són les teves motivacions? Vols viatjar a Catalunya, vols conèixer gent, vols llegir textos en català? Cal tenir molt clares les raons, perquè necessites dedicar un temps a l'aprenentatge.

En segon lloc, cal trobar un bon curs. T'estimes més classes presencials o en línia? Prefereixes un professor nadiu o un professor estranger? Et va millor un horari de matins o de tardes? Pensa-t'ho bé!

En tercer lloc, cal treballar una mica cada dia. Això vol dir que s'han de fer els deures, s'ha d'estudiar de manera constant i s'ha d'aprofitar el temps.

En darrer lloc, és important que t'ho passis bé aprenent català. Hi ha molts vídeos interessants a internet, sèries de televisió, un munt de grups musicals que canten en català... Tens moltes oportunitats per seguir aprenent fora de les classes. Aprofita-les!

aprendre	učit se
obrir	otevřít
anglès,-a	angličtina, anglický, Angličan
francès,-a	francouzština, francouzský, Francouz
nadiu,-a	rodilý
rus,-ssa	ruština, ruský, Rus
xinès,-a	čínština; čínský; Číňan
italià,-na	italština, italský, Ital
possibilitat, f.	možnost
infinit,-a	nekonečný
idioma, m.	jazyk, řeč
proposar	navrhnout
consell, m.	rada
lloc, m.	místo
escollir	vybrat (jako <i>sortir</i>)

motivat,-da	motivovaný
motivació, f.	motivace
anar bé	vyhovovat
No em va bé.	Nehodí se mi to.
curs, m.	kurz
presencial	přítomný, prezenční
en línia	online
estranger,-a	cizí, zahraniční
deures, m., pl.	úkoly
manera, f.	způsob
constant	stálý,-á
interessant	zajímavý,-á
sèrie, f.	série; seriál
un munt (de)	spousta
grup, m.	skupina
cantar	zpívat
oportunitat, f.	příležitost
seguir (-eixo)	pokračovat
fora	mimo, venku
passar-s'ho bé	užívat si to, mít se hezky
Passa-t'ho bé!	Měj se hezky!
raó, f.	důvod; rozum; (tenir raó/mít pravdu)

Gramatika

1. Vyjádření povinnosti a potřeby:

Povinnost se v katalánštině vyjadřuje opisnou vazbou (*perífrasi*), kterou tvoří pomocné sloveso **HAYER** + předložka **DE** + **infinitiv významového slovesa**. V češtině mu odpovídají tvary „muset, mít povinnost“.

HAYER	
HE/HAIG	HEM
HAS	HEU
HA	HAN

- He d'estudiar cada dia. *Musím studovat každý den.*
- No he d'estudiar. *Nemusím studovat.*

Poznámka:

Pod vlivem španělštiny lze v neformální mluvě narazit na vazbu „tenir que“, použití této vazby však není v katalánštině správné!

*Neosobní vazby:***CALDRE + infinitiu (být třeba)**

- Cal estudiar cada dia. *Je třeba studovat každý den.*
- Va caldre no arribar tard. *Bylo třeba nedorazit pozdě.*
- Cal estudiar una mica cada dia. *Je třeba studovat trochu každý den.*

SER NECESSARI (být potřeba), SER IMPRESCINDIBLE (být nutný)

- És necessari comprar pa. *Je třeba koupit chleba.*
- És imprescindible no arribar tard. *Je nutno nedorazit pozdě.*

PODER-SE x HAVER-SE DE

- S'han de fer els deures (vyjadřuje povinnost, radu). *Musí se/mají se/měly by se dělat úkoly.*
- No s'ha de menjar (doporučení, možnost, rada). *Nemusí se jíst/nemá se jíst/nemělo by se jíst.*
- Es pot menjar (možnost, doporučení) *Může se jíst* x **No es pot menjar (zákaz)! *Nesmí se jíst!***

2. Vyjádření pravděpodobnosti:**DEURE + infinitiu**

DEC

DEVEM

DEUS

DEVEU

DEU

DEUEN

V katalánštině se pravděpodobnost vyjadřuje pomocí opisné vazby (*perífrasi*), kterou tvoří sloveso

DEURE + infinitiv významového slovesa:

- Qui és? Deu ser en Joan. – *Kdo je to? To bude Joan/Je to asi Joan.*
- Deu ser a casa. = Probablement és a casa. *Asi je doma/Bude doma.*
- No devia arribar. = Probablement no va arribar. *Pravděpodobně nepřijel.*

Další opisné vazby s infinitivem:

TORNAR A+ infinitiv – tato opisná vazba vyjadřuje opakující se děj. Překládáme ji jako „znovu“:

- Torna a estar refredat. *Je znovu nachlazený.*

SOLER + infinitiv (solc, sols, sol...) – Mít ve zvyku:

- Solem anar a la muntanya. *Máme ve zvyku jezdit na hory.*

PENSAR + infinitiv – Zamýšlet, mít v úmyslu, plánovat:

- Aquesta tarda penso estudiar. *Dnes odpoledne mám v plánu studovat.*

ACABAR DE + infinitiv – právě něco dokončit:

- Acaba d'arribar. *Právě dorazil.*

Poznámka:

Jak už bylo probráno v 11. lekci, u opisných vazeb s infinitivem je možné klást nepřízvučná zájmena a zvrtná zájmena buď před celou vazbu, anebo za ni:

- He d'estudiar-la./L'he d'estudiar.

3. Slovesa II. konjugace zakončená na -URE:

Do této skupiny patří slovesa zakončená v infinitivu na –URE. Mohou se objevit tyto možnosti časování:

CREURE (myslet, věřit)

CREC	CREIEM
CREUS	CREIEU
CREU	CREUEN

MOURE (hýbat)

MOC	MOVEM
MOUS	MOVEU
MOU	MOUEN

riure (smát se; riem), seure (sedět; seiem), beure (pít; bevem)

- De què rius? *Čemu se směješ?*
- Puc seure? *Mohu si sednout?*
- Beus massa. *Piješ příliš mnoho.*

Nepravidelné tvary:

TREURE (vytáhnout, odstranit, dát pryč, sundat si)

TREC	TRAIEM
TREUS	TRAIEU
TREU	TREUEN

- Pots treure aquests llibres d'aquí? *Můžeš ty knihy odsud oddělat?*

- Anem a treure diners del caixer. *Jdeme vybrat peníze z bankomatu.*
- En entrar ens traiem les sabates. *Při vstupu si zouváme boty.*

VEURE (vidět, dívat se)

VEIG

VEIEM

VEUS

VEIEU

VEU

VEUEN

- No la veig. *Nevidím ji.*

CAURE (spadnout, padnout)

CAIC

CAIEM

CAUS

CAIEU

CAU

CAUEN

- Cauen les estrelles. *Padají hvězdy.*

4. Spojovací prostředky (connectors discursius):

Slouží k propojování částí textu, aby byl významově soudržný.

Doncs – tak; takže

- No vull venir - Doncs queda't a casa. *Nechci jít. - Tak zůstaň doma.*
- M'agrada - Doncs, a mi no. *Mně se líbí. - Tak to mně ne.* (oponování)
- Doncs, què fem? *Takže co uděláme?*

En canvi – naopak

A més – zesiluje informaci, která byla zmíněna:

- Estic cansada i, a més, tinc molta gana. *Jsem unavená, kromě toho mám i velký hlad.*

També/tampoc – *také/také ne*

Per exemple – *například*

Primer/en primer lloc – *nejdřív, za prvé*

Segon/en segon lloc – *za druhé*

En darrer lloc – *nakonec*

Finalment – *konečně, nakonec*

A continuació – *dále, následně*

14. Què feies quan eres petita?

Témata

1. Imperfet (souminulý čas), pravidelné a nepravidelné tvary (I).
2. Spojky příčinné PERQUÈ x COM QUE.
3. Spojky odporovací PERÒ x SINÓ (QUE); sloveso OBRIR.

Què feies quan eres petita?

Quan era petita vivia a casa amb els meus pares i les meves germanes. Recordo que ens llevàvem d'hora per anar a l'escola. Jo dormia a l'habitació amb la meva germana mitjana, però això no m'agradava gaire, perquè volia una habitació per a mi sola... Sempre esmorzàvem un got de llet amb galetes i un plàtan. A l'escola tenia diferents classes: de ciències naturals, de plàstica, de català, de religió... Al pati jugava amb una pilota o xerrava amb les companyes de classe. Normalment, dinava a casa, no em quedava a l'escola com altres companys. Per a mi era millor, perquè la meva mare cuinava (i encara cuina!) molt bé i els companys de classe deien que el menjar de l'escola no era gaire bo. Vaja... A les tardes, després de les classes, tornava a casa. Sempre berenava davant de la tele i després feia els deures o vigilava les meves germanes petites. De vegades la meva àvia venia de visita i ens portava xocolata. Em sembla que totes les àvies feien i fan el mateix. Això no canvia! En general, tenia una bona vida quan era petita: llegia molt, dibuixava, sempre estava acompanyada a casa i m'imaginava què faria de gran.

I tu, què feies quan eres petit o petita?

petit,-a	malý
recordar	pamatovat si
per a	pro
sol,-a	sám
got, m.	sklenice
llet, f.	mléko
plàtan, m.	banán
galleta, f.	sušenka
diferent	různý
classe, f.	třída; vyučování; vyučovací hodina
ciència, f.	věda
natural	přírodní; přirozený
classe de plàstica, f.	výtvarná výchova
religió, f.	náboženství
pati, m.	dvůr

company de classe	spolužák
company,-a	druh, společník, kolega
cuinar	vařit
tornar	vrátit se
berenar	svačit
deures, m. pl.	úkoly
vigilar	hlídat
visita, f.	návštěva
portar	přinést, nosit
xocolata, f.	čokoláda
canviar	měnit
dibuixar	kreslit
acompanyat,-da	(do)provázený
imaginar-se	představovat si
de gran	jako velký/jako velká
company,-a	druh, společník, kolega
jugar	hrát (si)
pilota, f.	míč

Gramatika

1. Imperfet – Souminulý čas:

Pravidelné tvary:

Minulý čas **nedokonavý** se tvoří ze slovesného kmene koncovkami:

PARLAR	PERDRE	SABER	DORMIR
PARLAVA	PERD <u>IA</u>	SAB <u>IA</u>	DORM <u>IA</u>
PARLAVES	PERD <u>IES</u>	SAB <u>IES</u>	DORM <u>IES</u>
PARLAVA	PERD <u>IA</u>	SAB <u>IA</u>	DORM <u>IA</u>
PARLÀVEM	PERD <u>ÍEM</u>	SAB <u>ÍEM</u>	DORM <u>ÍEM</u>
PARLÀVEU	PERD <u>ÍEU</u>	SAB <u>ÍEU</u>	DORM <u>ÍEU</u>
PARLAVEN	PERD <u>ÍEN</u>	SAB <u>ÍEN</u>	DORM <u>ÍEN</u>

Existenciální vazba HAVER-HI má v imperfektu tvar HI HAVIA.

- Abans hi havia menys cotxes. *Dříve bývalo/jezdívalo méně aut.*

Použití:

Minulým časem nedokonavým se vyjadřují minulé děje **opakované, neukončené, dále popis okolností nebo stav**. Užívá se zpravidla tam, kde je v češtině **nedokonavé sloveso v minulosti**.

- A l'estiu, a les nits sempre solia dormir amb la finestra oberta. *V létě jsem vždy měla ve zvyku spávat v noci při otevřeném okně.*
- Quan tenia 10 anys vivíem a Cervera. *Když mi bylo 10 let, bydleli jsme v Cerveře.*
- Quan era petita anava a la música. *Když jsem byla malá, chodila jsem do hudebky.*

Obvykle se používá s příslovečnými určeními času jako: abans (*dříve, předtím*), sempre (*vždy*), tots els dies/ cada dia (*každý den*), cada any (*každý rok*) apod.

Typické je i použití v případech, když srovnáváme děje, které probíhaly dříve (ABANS), s těmi, které probíhají nyní (ARA):

- ABANS vivíem a Brno, ARA ens estem a Olomouc. *Předtím/dříve jsme žili v Brně, nyní žijeme v Olomouci.*

Nepravidelné tvary (I):

SER	FER	DIR	VIURE	DUR
<u>E</u> RA	<u>F</u> EIA	<u>D</u> EIA	<u>V</u> IVIA	<u>D</u> UIA
<u>E</u> RES	<u>F</u> EIES	<u>D</u> EIES	<u>V</u> IVIES	<u>D</u> UIES
<u>E</u> RA	<u>F</u> EIA	<u>D</u> EIA	<u>V</u> IVIA	<u>D</u> UIA
<u>É</u> REM	<u>F</u> ÈIEM	<u>D</u> ÈIEM	<u>V</u> IVÍEM	<u>D</u> ÚIEM
<u>É</u> REU	<u>F</u> ÈIEU	<u>D</u> ÈIEM	<u>V</u> IVÍEU	<u>D</u> ÚIEU
<u>E</u> REN	<u>F</u> EIEN	<u>D</u> EIEN	<u>V</u> IVIEN	<u>D</u> UIEN

2. Spojky příčinné PERQUÈ x COM QUE:

Spojku PERQUÈ jsme již viděli, ale doposud jen v postavení uvnitř souvětí. České *protože*, pokud však souvětí uvozuje (a to i tehdy jedná-li se o větu vloženou), překládáme do katalánštiny jako COM QUE:

- No puc sortir **perquè** he d'estudiar. *Nemohu si vyjít, protože musím studovat.*

X

- **Com que** he d'estudiar, no puc sortir. *Protože musím studovat, nemohu jít ven.*
- La meva germana, **com que** ha d'estudiar, no pot sortir. *Moje sestra, jelikož musí studovat, nemůže ven.*

3. Spojky odporovací PERÒ x SINÓ (QUE):

V kladných větách odporovacích se v katalánštině používá ve většině případů spojky PERÒ, avšak **po záporné větě** uijeme **SINÓ (QUE)**, které v češtině odpovídá spojka NÝBRŽ:

- Vull anar a Catalunya, **però** no tinc diners. *Chci jet do Katalánska, ale nemám peníze.*
- **No** parlo txec, **sinó que** parlo eslovac. *Nemluvíme česky, nýbrž mluvíme slovensky.*
- **No** parlo txec **sinó** eslovac. *Nemluvíme česky nýbrž slovensky.*

Srovnej:

- **No** m'agrada l'alemany, **però** m'agrada Alemany. *Němčina se mi nelíbí, ale líbí se mi Německo.*
- **No** m'agrada l'alemany **sinó** el txec.⁶ *Nelíbí se mi němčina nýbrž čeština.*

Nepravidelné sloveso III. konjugace v přítomném čase:

OBRIR (otevřít):

OBRO

OBRIM

OBRES

OBRIU

OBRE

OBREN

Stejně se bude časovat např. i sloveso *omplir* (naplnit, vyplnit).

⁶ Spojkou *nýbrž* potvrzujeme platnost nějakého tvrzení místo jiného, které bylo popřeno v předcházející větě.

15. Què has fet avui?

Témata

1. Perfet d'indicatiu (předpřítomný čas).
2. Příkladná jména BO x DOLENT (dobrý X špatný).
3. Zájmeno HO – zastupující jmenný přísudek (atribut).

Què has fet avui?

Barcelona, 17 d'agost del 2017

Estimat diari, avui ha sigut un dia horrible. Em sap greu començar amb aquestes paraules, però sí, ho ha sigut. Aquest matí m'he llevat d'hora per anar a la perruqueria. Em volia tallar els cabells i ja no ho volia posposar més temps. Per tant, he esmorzat, m'he vestit i tot seguit he baixat fins a la Plaça Universitat, on treballa el meu perruquer. Després, cap a quarts d'una, he quedat amb l'Àlex per començar a pensar en el nostre projecte final de carrera. Volem demanar una beca per fer la investigació i la data límit és el 15 de setembre. Per tant, no ens queda gaire temps per a fer-ho. Ens hem trobat al carrer Pelai i hem baixat per les Rambles mentre parlàvem del tema. Feia sol, hi havia molta gent pels carrers i hem decidit dinar al Raval, en un restaurant vegetarià del carrer Pintor Fortuny. Ens hi hem estat tanta estona, que quan hem tornat a les Rambles, ja eren quarts de cinc. Anàvem caminant en direcció a Plaça Catalunya, quan de sobte hem vist una furgoneta molt grossa que baixava a tota velocitat. Tot ha anat molt ràpid. Hem començat a córrer i hem entrat a una botiga de records, perquè no sabíem què passava i la gent s'ha posat a cridar. Ens hem espantat molt. No enteníem què passava. Hem marxat de seguida i hem tornat a casa. Hem vist molts cotxes dels Mossos d'Esquadra i sabem que han tallat el pas als vianants. Ara ja soc a casa i quan he posat les notícies, he vist que parlaven del que avui ha passat a Barcelona: uns atemptats terroristes. No ho oblidaré mai. Acabo de pujar una foto a Instagram amb l'etiqueta #notincpor.

estimat,-da	drahý
diari, m.	deník; noviny
horrible	hrozný, strašný
saber greu	být líto (em sap greu/ <i>je mi líto</i>)
paraula, f.	slovo
perruqueria, f.	kadeřnictví
tallar	stříhat; řezat; přerušit
cabells, m., pl.	vlasý
posposar	odložit, přesunout (časově)
perruquer,-a	kadeřník
projecte, m.	projekt
final	závěrečný

carrera, f.	kariéra; studium; vzdělání
demanar	žádat
beca, f.	stipendium
investigació, f.	výzkum, bádání; vyšetřování
data, f.	datum
data límit	konečný termín, deadline
pujar	vystoupat, zvednout; vložit (na net)
sol, m.	slunce (fer sol/ <i>svítit slunce</i>)
per	po, skrz, přes (místně)
carrer, m.	ulice
estona, f.	chvíle, doba
furgoneta, f.	dodávka
gros,-ssa	velký (objemem)
a tota velocitat	v plné rychlosti
ràpid,-a	rychlý (rychle)
botiga de records, f.	obchod se suvenýry
espantar-se	vylekat se
Mossos d'Esquadra	katalánská policie
pas, m.	průchod
vianant, m.	chodec
notícia, f.	zpráva
atemptat, m.	atentát
oblidar	zapomenout
terrorista	teroristický
etiqueta, f.	etiketa, štítek
no tinc por	nemám strach

Gramatika

1. Perfet d'indicatiu (předpřítomný čas):

Perfet d'indicatiu neboli předpřítomný čas je čas složený, který se tvoří pomocí pomocného slovesa **HAYER** v přítomném čase oznamovacího způsobu a participia významového slovesa.

HAYER	
HE	HEM
HAS	HEU
HA	HAN
+ participi	

Participi (příčestí) se tvoří ze slovesného kmene koncovkami **-at** (1. konjugace),

-ut (2. konjugace), **-it** (3. konjugace):

parlar – parlat

perdre – perdut

saber – sabut

dormir – dormit

Nepravidelná participia:

- slovesa zakončená v infinitivu na **-xer** mají příčestí zpravidla zakončená na **-scut**:
créixer – crescut (růst)
néixer/nàixer – nascut (narodit se)
- slovesa zakončená v 1. os. ind. pr. na **-c** mohou mít příčestí zakončená na **-gut**:
conec – conegut (poznat)
tinc – tingut (mít)
crec – cregut (věřit)
bec – begut (pít)
caldre – calgut (být třeba)
- slovesa zakončená v infinitivu na **-dre**:
entendre – entès (rozumět)
prendre – pres (dát si)
ofendre – ofès (urazit)
- **Další tvary:**
obrir – obert (otevřít)
viure – viscut (žít)
haver – hagut (pomocné sloveso)
escriure – escrit (psát)
veure – vist (vidět)

fer – fet	(dělat)
voler – volgut	(chtít)
poder – pogut	(moci)
ser/ésser – estat (sigut)	(být)
treure – tret	(vytáhnout)
(...)	

Existenciální vazba HAVER-HI má v perfektu tvar HI HA HAGUT:

- Avui hi ha hagut un accident. *Dnes tam byla/se stala nehoda.*

Použití:

a) **Perfet** vyjadřuje události a děje, které se sice staly a byly ukončeny v minulosti, ale časový úsek, ve kterém se odehrály ještě trvá. Bývá proto zpravidla používán po příslovečných určeních času typu: *avui* (dnes), *aquest matí* (dnes ráno), *aquesta nit* (dnes v noci), *aquesta setmana* (tento týden), *aquest any* (letos), *fins ara* (doteď), *últimament* (v poslední době), *encara no* (ještě ne), *ja* (už)...

- Avui no he anat a l'escola. *Dnes jsem nešla do školy.*

b) Rovněž jej použijeme, když sdělujeme nebo se ptáme na nějakou **zkušenost**:

- Has estat a Barcelona? *Byl jsi (někdy) v Barceloně? (myšleno někdy během života?).*

c) **Následek/ výsledek nějakého děje**:

- En Pere ha tingut un accident, no ha pogut venir a la festa. *Pere měl nehodu, nemohl přijít na večírek (teď není na večírku, protože měl nehodu).*

Poznámka:

Pokud není ve větě užito žádné příslovečné určení času a je použit tento čas, dává tím mluvčí najevo, že děj proběhl v čase, který pro něj není ještě ukončený. Pokud by byl použit *passat perifràstic*, mluvčí vnímá čas, ve kterém děj proběhl, jako skončený:

- He estudiat a la Universitat Masaryk (časový úsek neskončený, bylo to v nedávné době).
- Vaig estudiar a la Universitat Masaryk (časový úsek skončený, bylo to již dávno).

Záporka NO se klade před časovaný tvar slovesa *haver*:

- No he parlat amb ell. *Nemluvil jsem s ním.*

Zájmena zvrtná nebo osobní zájmena nesamostatná/nepřízvučná se kladou před časovaný tvar slovesa *haver*:

- Avui **m'**he llevat tard. *Dnes jsem vstala pozdě.*
- Encara no **li** han escrit. *Ještě mu nenapsali.*

Příčestí zpravidla plní také funkci přídavného jména. V takovém případě se shodují v rodě a čísle se substantivem, ke kterému se pojí:

- gossos perduts *ztracení psi*
- botigues obertes *otevřené obchody*

Ja – již

- Has estat a Barcelona? - Sí que ja hi he estat. *Byl jsi v Barceloně?* - *Ano, už jsem tam byl.*

Encara no – Ještě ne

- Heu vist la Marta? - No, encara no l'hem vist. *Viděli jste Martu?* - *Ne, ještě jsme ji neviděli.*

Mai – v záporných větách znamená „nikdy“, v otázkách „někdy“ (= alguna vegada).

- Has anat mai a Barcelona? = Has anat alguna vegada a Barcelona? *Jel jsi někdy do Barcelony?*
- No he estat mai a Barcelona. *Nebyl jsem (ještě) nikdy v Barceloně.*

Una vegada/un cop jednou

Dues vegades/dos cops (...) dvakrát (...)

2. Přídavná jména BO x DOLENT (dobrý X špatný):

Dříve jsme si uváděli, že přídavná jména klademe obvykle za podstatné jméno. Adjektiva BO a DOLENT se však ve významu kvalitativním (popisují vlastnosti) kladou zpravidla před podstatné jméno.

V postavení před substantivem, které rozvíjí, se pak mění na **bon, bona** a **mal, mala**.

- És un **bon** resultat.
- És una **bona** notícia.
- Són **bons** resultats.
- Són **bones** notícies.

Ale:

- És un **mal** resultat.
- És una **mala** notícia.
- Són **mals** resultats.
- Són **males** notícies.

Ale:

- Com és? – És molt **dolent/dolenta**. X És molt **bo/bona**.

Poznámka:

Postavením přídavného jména před podstatné jméno můžeme vyjadřovat také subjektivní hodnocení nebo důraz:

- On són les maldites claus! *Kde jsou ty zatracené klíče!*

Některá adjektiva mají dokonce různý význam podle toho, zda se nachází před, anebo za substantivem:

- la ciutat gran – *to velké město (rozlohou)*
- la gran dona – *ta velká žena (významem)*
- la dona gran – *ta starší žena (věkem)*
- l'home pobre – *ten chudý muž*
- el pobre home – *ten ubohý člověk*

(...)

[Více na GramCat – kapitola Přídavná jména, postavení](#)

3. Zájmeno HO – zastupující jmenný přísudek (atribut):

Uvedme si zatím jen použití, kdy je po sponových slovesech ESTAR, SER, SEMBLAR (zdát se, připadat) jmennou částí přídavné jméno. Toto adjektivum pak bude zastoupeno zájmenem HO. Do češtiny jej zpravidla nepřekládáme.

- Estic cansada - **Ho estic.** *Jsem unavená - (To) jsem.*
- Semblen estar tristos - **Ho semblen.** *Zdají se být smutní - (To) se zdají*
- Són divertits - **Ho són.** *Jsou zábavní - (To) jsou.*

16. La història de la meva vida

Témata

1. Imperfet (II) -Tvary sloves zakončených v infinitivu na -URE, -DRE.
2. Rozdíly v použití minulých časů.

El meu primer gran viatge

17 anys, primer viatge a París

Tothom ha estat a París. Algunes persones hi han estat, perquè han viatjat fins a la ciutat de l'amor; d'altres, perquè hi han estat en la seva imaginació, gràcies a les pel·lícules o a les postals de la capital de França. Jo, en el meu cas, vaig veure París per primer cop quan tenia 17 anys. Va ser el meu primer gran viatge.

Era l'últim any a l'institut, abans de fer l'examen de Selectivitat. Aquell curs tothom estava molt nerviós per la pressió d'escollir una universitat i per deixar enrere allò conegut, però també ens ho volíem passar bé i per això vam decidir que el nostre viatge de final de curs seria a París. T'ho pots imaginar? Des de Catalunya, travessant els Pirineus, en un autocar atrotinat... En aquella època no hi havia vols barats com ara. Va ser un viatge llarg, però molt intens. Vam xerrar molt i vam escoltar molta música.

Vam estar a París una setmana i vam tenir temps de veure molts llocs emblemàtics, com els Camps Elisis, la Torre Eiffel o Montmartre. També vam poder parlar una mica en francès. Recordo molt bé la sensació de llibertat, la novetat d'estar en una ciutat desconeguda. Tot just començàvem a viure la vida.

Últimament, he pensat molt en aquest viatge, perquè ara, a causa de la pandèmia del coronavirus, no es pot viatjar com abans. De fet, ahir vaig trobar amagada entre les pàgines d'un llibre una postal del Sacré Coeur. Abans era més fàcil planificar unes vacances o una escapada ràpida per Europa. Avui dia, amb la pandèmia, tot s'ha tornat una mica més complicat.

gran	velký (významem)
viatge, m.	cesta (cestování)
viatjar	cestovat
ciutat, f.	město
amor, m.	láska
imaginació, f.	představa
gràcies a	díky (komu, čemu)
pel·lícula, f.	film
postal, f.	pohlednice
capital, f.	hlavní město
cas, m.	případ

institut, m.	gymnázium, institut
últim,-a	poslední
examen, m.	zkouška
examen de Selectivitat	přijímací zkouška na VŠ
travessar	přejít, přejet
nerviós,-a	nervózní
enrere	dozadu
conegut,-da	známý
passar-s'ho bé	užít si to
autocar, m.	autobus
atrotinat,-da	rozbitý, porouchaný
època, f.	epocha, období, doba
vol, m.	let
barat,-a	levný
llarg,-a	dlouhý
intens,-a	intenzivní
lloc, m.	místo
emblemàtic	symbolický, typický
sensasió, f.	pocit
llibertat, f.	svoboda
desconegut,-da	neznámý
novetat, f.	novinka, novota
últimament	v poslední době
a causa de	kvůli
pandèmia, f.	pandemie
de fet	doopravdy, vlastně
amagat,-da	schovaný
pàgina, f.	stránka
planificar	plánovat
vacances, f., pl.	prázdniny
escapada, f.	útěk; krátký výlet
tornar-se	stát se (něčím, nějakým)
complicat,-da	složitý, složité
avui dia	dnes (v této době)

Gramatika

1. Imperfet (II) – Tvary sloves zakončených v infinitivu na -URE, -DRE:

SEURE (sedět)

<u>SE</u> IA	<u>SÈ</u> EM
<u>SE</u> IES	<u>SÈ</u> EU
<u>SE</u> IA	<u>SE</u> IEN

MOURE (hýbat se)

<u>MO</u> VIA	<u>MO</u> VÍEM
<u>MO</u> VIES	<u>MO</u> VÍEU
<u>MO</u> VIA	<u>MO</u> VIEEN

ENTENDRE (rozumět)

<u>ENTEN</u> IA	<u>ENTEN</u> ÍEM
<u>ENTEN</u> IES	<u>ENTEN</u> ÍEU
<u>ENTEN</u> IA	<u>ENTEN</u> IEEN

- **TREURE** = TREIA (vytáhnout)
- **VEURE** = VEIA (vidět)
- **CREURE** = CREIA (věřit, myslet)
- **ESCRIURE** = ESCRIVIA (psát)
- **BEURE** = BEVIA (pít)
- **DEURE** = DEVIA (dlužit)
- **PRENDRE** = PRENIA (dát si, vzít)
- **VENDRE** = VENIA (prodávat)
- **ENCENDRE** = ENCENIA (zapálit, zapnout)
- **RIURE** = REIA (smát se)

2. Rozdíly v použití minulých časů:

Děje a události v minulosti ukončené, jednorázové:

- **Passat perifràstic:** Ahir no vaig anar a l'escola. *Včera jsem nešla do školy.*
- **Perfet d'indicatiu:** Avui no he anat a l'escola. *Dnes jsem nešla do školy.*

X

Stav, popis, okolnosti, opakování, obvyklá činnost:

- **Imperfet:** De petita anava a l'escola del poble. *Jako malá jsem chodívala do školy ve vesnici. Abans, Brno era una ciutat molt tranquil·la. Dříve bylo Brno klidné město.*

- Cada dia em llevava a les set. *Každý den jsem vstávala v sedm.*

Kombinace minulých časů:

1. Činnost, která v minulosti trvala (**imperfet**) a která je přerušena činností, která byla ukončena v čase, jenž skončil (**passat perifràstic**), anebo který ještě trvá (**perfet**):

- Ahir, quan **creuava** el carrer, **va passar** un camió txec. *Včera, když jsem přecházela ulici, projel český kamión.*
- Avui, quan **creuava** el carrer, **ha passat** un camió. *Dnes při přecházení ulice projel kamión.*
- El mur de Berlín **va caure** quan **tenia** 11 anys. *Berlínská zeď spadla, když mi bylo 11 let.*

2. Několik činností, které se udály současně, anebo za sebou (**passat perifràstic**, **perfet**):

- Ahir **vaig creuar** el carrer i **va passar** un camió. *Včera jsem přešla ulici a projel kamión.*
- Avui **he creaut** el carrer i **ha passat** un camió. *Dnes jsem přešla ulici a projel kamión.*

3. Několik činností, které probíhaly současně (**imperfet**):

- Quan **tenia** 10 anys, **vivíem** a Berlin. *Když mi bylo deset let, bydleli jsme v Berlíně.*
- Quan **treballava** al taller, **anava** a dinar al restaurant. *Když jsem pracoval v dílně, chodíval jsem na oběd do restaurace.*

Přehled použití minulých časů:

Passat perifràstic (anar + infinitiu)	Perfet (haver + participi)	Imperfet -ava -ia
<ul style="list-style-type: none"> • Ahir (<i>včera</i>) • Abans-d'ahir (<i>předevčírem</i>) • L'any passat (<i>loni</i>) • La setmana passada... (<i>minulý týden</i>) • L'altre dia (<i>onehdy</i>) • Fa X dies (<i>před X dny</i>) • Fa un any (<i>před rokem</i>) • Fa 1000 anys • L'any ... (<i>v roce..</i>) • Al maig (<i>v květnu</i>) • Durant + časový úsek 	<ul style="list-style-type: none"> • Avui (<i>dnes</i>) • Aquesta setmana (<i>tento týden</i>) • Aquesta tarda (<i>dnes odpo.</i>) • Aquest matí (<i>dnes ráno</i>)... • Aquest any... (<i>letos</i>) • Aquest segle (<i>toto století</i>) • Fa una estona (<i>před chvílí</i>)⁷ • Fa dues hores (<i>před 2 h</i>)⁸ • Fins ara (<i>doted'</i>) • Recentment (<i>nedávno</i>) • Últimament (<i>v poslední době</i>) • Fa un mes que no (<i>Je to měsíc, co...</i>) • Durant + časový úsek (<i>během</i>) • Bez časového určení = zkušenost 	<ul style="list-style-type: none"> • Abans (<i>dříve</i>) • De petit/-a (<i>jako malý,-á</i>) • Quan... (<i>když</i>) • Mentre... (<i>zatímco</i>)

⁷ Jde sice o úseky časově ukončené, ale ne moc časově vzdálené.

⁸ Jde sice o úseky časově ukončené, ale ne moc časově vzdálené.

Některé příslovce času (např.: alguna vegada (una, dues...moltes vegades), mai, sempre, durant apod.) je možné užít hned s několika slovesnými časy, vždy záleží na obsahu sdělení:

- He estat tres vegades a Barcelona. *Byla jsem třikrát v Barceloně* (během života, časový úsek neukončený).
Vaig anar tres vegades a Barcelona quan m'estava a Catalunya. *Byla jsem třikrát v Barceloně, když jsem žila v Katalánsku* (už nežiji v Katalánsku, jde o ukončený časový úsek).
- Sempre anàvem a la muntanya. *Vždy jsme jezdili na hory* (přikládáme důležitost tomu, že se akce opakovala).
Sempre hem anat a la muntanya. *Vždy jsme jeli na hory* (říkáme tím, že jsme tam jeli v minulosti a že tam jezdíme i v současnosti).
Sempre vam anar al museu. *Vždy jsme zašli do muzea* (říkáme tím, že už tam nechodíme).
- Joan byl během (včerejšího/dnešního) pohovoru klidný:
El Joan estava tranquil durant l'entrevista (přikládáme důležitost popisu toho, jak se Joan cítil).
El Joan va estar tranquil durant l'entrevista d'ahir.
El Joan ha estat tranquil durant l'entrevista d'avui (v obou případech přikládáme důležitost tomu, že činnost a její vývoj již skončily).

Sloveso SER v minulých časech:

- L'any passat vaig viure un mes sola en un pis fantàstic. El pis **era** gran, espaiós i assolellat. **Va ser** una experiència inoblidable. *Loni jsem bydlela měsíc sama v jednom fantastickém bytě. Byt byl velký, prostorný a prosluněný. Byla to nezapomenutelná zkušenost.*

Imperfet:

el pis era gran = **popis**.

Passat perifràsti/perfet:

va ser /ha estat una experiència inoblidable = **hodnocení** nějaké činnosti nebo zkušenosti.

17. Com s'hi va?

Témata

1. Rozkazovací způsob kladný, tykání (imperatiu)
2. Předložky PER a PER + A
3. Příslovce BÉ x MALAMENT

Com s'hi va?

A Barcelona, un dimarts al matí:

- Perdoni, sap com podem arribar a l'Escola Oficial d'Idiomes de Drassanes? Estem una mica perduts.
- Sí, i tant! Primer, baixeu tot recte per la Rambla, gairebé fins al final. Veureu que a la vostra dreta hi ha un petit quiosc on venen revistes. Quan hi arribeu, travesseu el carrer i gireu a la dreta. Després, torneu a girar a la dreta i aneu cap amunt uns 10 metres. L'escola és un edifici molt alt de color gris. No té pèrdua!
- Moltes gràcies!

A Platja d'Aro, un dissabte a la nit:

- Hola! Una pregunta: per on queda el local Assac? M'han dit que és a prop de la rotonda, però no el trobo.
- A prop de la rotonda? No, no, es deuen haver confós. L'Assac queda una mica més lluny. Puja per aquest carrer i surt a la dreta. Veuràs la carretera principal...
- Sí...
- Després segueix tot recte, travessa tres carrers més i quan arribis al quart, gira a l'esquerra. L'Assac és allà mateix. Té un cartell de color taronja.
- D'acord! Merci!

perdut,-da	ztracený
I tant!	To víš/víte, že ano!
baixar	sejít, jít dolů, sjet, jet;vystoupit (del bus)
tot recte	pořád rovně
gairebé	skoro, téměř
final, f.	konec
quiosc, m.	kiosek
revista, f.	časopis
vendre	prodávat
travessar	přejít
girar	zahnout, zatočit

tornar a + inf.	znovu (něco udělat)
amunt	nahoru
no té pèrdua	nelze minout
pregunta, f.	otázka
rotonda, f.	kruhový objezd
carretera, f.	silnice
a prop (de)	blízko (koho čeho)
confondre (confonc)	splést se
lluny (de)	daleko, dál (od)
pujar	vystoupat, jít nahoru; nastoupit (al bus)
seguir (eix)	pokračovat; sledovat
cartell, m.	plakát
color taronja, m.	oranžová
d'acord	ok; platí
local, m.	prostory; lokál
per on queda	kde se nachází
Com s'hi va?	Jak se tam jde?

Gramatika

1. Rozkazovací způsob kladný, tykání (imperatiu):

Prozatím si uvedme, jak se tvoří **rozkazovací způsob kladný 2. osoby singuláru (tu) a plurálu (vosaltres)**:

a) Rozkazovací způsob 2. osoby jednotného čísla (tu) má stejný tvar jako 3. osoba jednotného čísla indikativu přítomného času (ell, ella):

CANTA	<i>zpívej</i>
DORM	<i>spí</i>
TEM	<i>obávej se</i>
LLEGEIX	<i>čti</i>
BEU	<i>pij</i>
TÉ	<i>měj</i>

b) Tykání více osobám (vosaltres) odpovídá 2. osobě množného čísla indikativu přítomného času (tvary pro přítomný čas a rozkaz 2. osoby pl. jsou tedy identické):

CANTEU	<i>zpívejte</i>
LLEGIU	<i>čtěte</i>
BEVEU	<i>pijte</i>
TENIU	<i>mějte</i>

c) Uveďme si některá slovesa, která mají tvary rozkazovacího způsobu nepravidelné:

	TU	VOSALTRES
ANAR	VES	ANEU
VENIR	VINE	VENIU
SER	SIGUES	SIGUEU ⁹
ESTAR	ESTIGUES	ESTIGUEU ¹⁰
DIR	DIGUES	DIGUEU ¹¹
FER	FES	FEU

Postavení zájmen u kladného rozkazu:

U kladného rozkazu se zájmeno **klade VŽDY za sloveso** (v lekci 11. si zopakujte tvary zájmen v postavení za slovesem):

- Lleva't! *Vstaň!*
- Convida-la! *Pozvi ji!*
- Cuideu-vos! *Opatrujte se!*
- Digues-li! *Řekni mu/jí!*

2. Předložky PER a PER + A:

Předložka PER má v katalánštině široké využití:

Vyjadřuje:

- **příčinu:** per què – *proč?*
- **7. pád:** la conquesta de Mallorca per Jaume I. el Conqueridor – *dobytí Mallorky Jakubem I. Dobyvatelem.*
- **místo (kudy):** passem pel bosc – *procházíme lesem*
- **ve větách účelových a příčinných** se stejným podmětem ve větě hlavní a vedlejší: Et truco (jo) per dir-te (jo) que sí. *Volám ti, abych ti řekl, že ano. No surt per estar malalt. Nechodí ven, protože je nemocen.*

⁹ V případě 2. osoby pl. u tohoto typu sloves jde o tvary subjuntiva, které bude probráno později.

¹⁰ V případě 2. osoby pl. u tohoto typu sloves jde o tvary subjuntiva, které bude probráno později.

¹¹ V případě 2. osoby pl. u tohoto typu sloves jde o tvary subjuntiva, které bude probráno později.

- **cena:** Quant em dones per dos quilos? *Kolik mi dáš za dvě kila?*
- ve vazbách: per fi (*konečně*), per primera vegada (*poprvé*), per favor (*prosím*), per setmana(*týdně*)...
- po některých slovesech jako: interessar-se per alguna cosa – *zajímat se o něco*.
- přibližný čas: per Nadal (*o Vánocích*), per Setmana Santa (*o Velikonocích*).
- dále pak ve významu: **per mi** m'és igual (co se mě týče, je mi to jedno), ho faig per tu – pro tebe (ve významu: ve prospěch).
- (...)

V kontaktu se členem určitým rodu mužského dochází ke stažení:

PER + EL – **PEL**

PER + ELS – **PELS**

- pel bosc – *přes les*
- pels carrers – *po ulicích*
- El riu Svatka passa per Brno. *Řeka Svatka protéká Brnem.*

POZOR: následuje-li ale po členu substantivum začínající na samohlásku nebo H+samohláska, ke kontrakci nedochází.

- *Passegem per l'aeroport.* Procházíme se po letišti.

PER ve spojení s předložkou A (PER + A) může vyjadřovat:

Účel, určení:

- **Per a què serveix?** *K čemu slouží?* Aquest l'lapis no serveix **per (a)** escriure. *Tato tužka neslouží ke psaní.*
- Aquesta carta és **per a** tu. *Tento dopis je pro tebe.*

Čas:

- **per a** demà (*na zítřek*), **per a** dijous (*na čtvrtek*), **per a** més tard (*na později*).

[Více na GramCat → Předložky](#)

3. Příslowce BÉ x MALAMENT:

Tato příslowce v postavení před přičestím mění tvar na BEN a MAL¹²:

- El pis està ben comunicat. *Byt je dobře dostupný.*
- Està mal pagat. *Není dobře placený.*
- Està bé. *Má se dobře/Je to v pořádku/Je to fajn.*
- Està malament. *Není na tom dobře/Není to v pořádku.*

¹² Tento tvar je shodný s adjektivem „dolent“ v postavení před substantivem: És un mal dia. *Je to špatný den.*

V některých případech, anebo i před adjektivem či jiným příslovcem, má „ben“ stejný význam jako „molt“. Do češtiny jej překládáme jako *hodně/pěkně/velmi*:

- Estic ben cansada. *Jsem pěkně unavená.*
- És ben simpàtic. *Je velmi sympatický.*
- Parla ben alt. *Mluví hodně nahlas.*

18. Quin temps farà demà?

Témata

1. Budoucí čas (futur)
2. Spojka SI - podmínková souvětí (I)
3. Vyjadřování pádových vztahů
4. Pořádek slov
5. Význam slovesa PASSAR

Som encara a mitjans del mes d'agost, però ja fa un temps de tardor... Això no em va gaire bé per als meus plans d'aquest cap de setmana. I doncs, què farà? Demà divendres, si fa bon temps, aniré a la platja. Sí, hi aniré a peu, perquè així caminaré una mica. A la platja nedaré una bona estona i llegiré una mica a la tovallola. Potser farà sol i calor. Però... i si plou? Doncs, si plou, em quedaré a casa i faré una mica de ioga al menjador. Connectaré la televisió a internet i veuré algun vídeo de ioga per a principiants. Dissabte potser plourà i farà vent. En aquest cas, segur que em quedaré a casa i aprofitaré el temps per endreçar l'habitació. Em sembla que farà un pastís, fins i tot.

a mitjans (de)	v polovině
temps, m.	počasí; čas
tardor, f.	podzim
pla, m.	plán
nedar	plavat
caminar	kráčet, jít, chodit
tovallola, f.	ručník
potser	možná
fer sol	svítit slunce
fer calor	být teplo/horko
ploure	pršet
fer vent	foukat, být vítr
endreçar	uklidit
pastís, m.	moučník, koláč, dort
fins i tot	dokonce
Quin temps fa?	<i>Jaké je počasí?</i>
Predicció meteorològica	<i>předpověď počasí</i>
Tinc calor	<i>je mi teplo</i>
Tinc fred	<i>je mi zima</i>
Fa fred	<i>je zima</i>

Fa calor	<i>je teplo/horko</i>
Fa sol	<i>svítí slunce</i>
Fa vent	<i>fouká vítr</i>
Hi ha boira	<i>je mlha</i>
Neva (nevar)	<i>sněží (nevava – sněžilo)</i>
Plou (ploure)	<i>prší (plovía – pršelo)</i>
Hi ha tempesta	<i>je bouřka</i>
Cau (caure) un ruixat/xàfec	<i>je průtrž</i>
Hi ha núvols	<i>je zataženo</i>
A la primavera	<i>na jaře</i>
A l'estiu	<i>v létě</i>
A la tardor	<i>na podzim</i>
A l'hivern	<i>v zimě</i>

Gramatika

1. Budoucí čas (futur):

Budoucí čas (futur) se tvoří v katalánštině z **infinitivu** sloves koncovkami, které jsou stejné pro všechny tři slovesné třídy (konjugace):

-AR	-ER/-RE	-IR
PARLAR	PERDRE	LLEGIR
PARLAR-É	PERDR-É	LLEGIR-É
PARLAR-ÀS	PERDR-ÀS	LLEGIR-ÀS
PARLAR-À	PERDR-À	LLEGIR-À
PARLAR-EM	PERDR-EM	LLEGIR-EM
PARLAR-EU	PERDR-EU	LLEGIR-EU
PARLAR-AN	PERDR-AN	LLEGIR-AN

Obdobně: **beure: beuré; prendre: prendré; ser: seré...**

Všimněte si, že přízvuk je vždy na koncovkách.

Nepravidelné tvary:

- **PODER: podré, podràs, podrà, podrem, podreu, podran.**
- **VOLER: voldré, voldràs, voldrà...**

- TENIR: **tindré, tindràs, tindrà...**
- ANAR: **aniré, aniràs, anirà...**
- FER: **faré, faràs, farà...**
- VENIR: **vindré, vindràs, vindrà...**
- HAVER: **hauré, hauràs, haurà...**
- SABER: **sabré, sabràs, sabrà...**
- (...)

Existenciální vazba v budoucím čase má tvar HI HAURÀ:

- Segurament hi haurà molta gent demà. *Zíttra tam určitě bude spousta lidí.*

Použití:

Tento čas vyjadřuje děj, který se má stát v budoucnu:

- Demà plourà. *Zíttra bude pršet.*

Doprovází ho nejčastěji příslovce času:

- demà (*zíttra*), demà passat (*pozítří*), l'any/la setmana/el cap de setmana **que ve** (*příští rok, týden, víkend...*), demà passat no l'altre (*popozítří*)...

Pokud je činnost plánovaná v blízké budoucnosti, lze použít i přítomný čas:

- Demà vaig al metge/aniré al metge.

2. Spojka SI – podmínková souvětí (I):

Vyjádření skutečnosti:

- Si parla, anirem a la presó. *Jestliže bude/bude-li mluvit, půjdeme do vězení.*
- Si volíem, anàvem a esquiar. *Pokud jsme chtěli, jezdívali jsme lyžovat.*

V katalánštině po podmínkové spojce SI (na rozdíl od češtiny) **nemůže stát nikdy budoucí čas nýbrž čas přítomný!**

- **Si plou,** ens quedarem a casa. **Bude-li pršet,** zůstaneme doma.

Ve větě hlavní pak může stát **budoucí čas, přítomný čas,** anebo **rozkaz:**

- Si no pots venir, **truca'm.** *Jesli nemůžeš/nebudeš moci přijít, zavolej mi.*

Poznámka:

Neplette si tuto spojku uvozující podmínkové věty se spojkou (rovněž SI – jestli, *zdali*) uvozující nepřímou otázku, po které může být použit budoucí čas:

- Pregunta si voldràs venir. *Ptá se, zda budeš chtít přijít.*

3. Vyjadřování pádových vztahů:

V katalánštině neexistuje skloňování tak, jak jsme zvyklí v češtině, tj. pádovými koncovkami. Pádové vztahy jsou totiž vyjádřeny pomocí různých předložek.

1. **pád** je bez předložky:

- La Vinyet és catalana. *Vinyet je Katalánka.*

Českému **2. pádu** odpovídá v katalánštině obvykle vazba s předložkou **DE**:

- La finestra **de la casa** és gran. *Okno domu je velké.*
- L'amiga **de la mare** és molt amable. *Kamarádka maminky je velmi milá.*
- De qui és? *Koho/od koho to je?*
- De quina noia? *Kterého děvčete?*
- De què – (z) *čeho?*

Katalánské genitivní vazby překládáme často přídavným jménem:

- la cervesa de Pilsen – *plzeňské pivo*

Český **3. pád** se vyjadřuje předložkou **A**:

- El Guerau contesta **al professor**. *Guerau odpovídá profesorovi.*
- Escric **a la meva mare**. *Píšu své matce.*
- A mi, no. *Mně ne.*
- A qui truques? *Komu voláš?*
- A quin noi? *Kterému klukovi?*
- A què? – *Čemu?*
- Compro un llibre **a la Laia**. *Kupuji knížku Laie.*

4. **pád** v katalánštině obvykle vyjadřujeme **bez předložky**:

- Què fas? *Co děláš?*
- Qui veus? *Koho vidíš?*
- Veig **el Jordi**. *Vidím Jordiho.*

Výjimky:

U přízvučných osobních zájmen (ty co stojí po předložce ;-)

- Em critiquen **a mi**. Et veig **a tu**. *Mě kritizují. Vidím tebe.*

Dále v případech, kdy by mohlo dojít k záměně přímého předmětu s podmětem:

- **Als** reis els reben al port. *Tři krále vítají v přístavu.* (Srov.: Els reis els reben al port. *Tři králové je vítají v přístavu.*).
- **A** quin president ha votat? *Kterého prezidenta volil?* (Srov.: Quin president ha votat? *Který prezident volil?*).

[Více na GramCat → Předložky](#)

5. **pád** je vždy bez předložky a bez členu:

- Què tal, Joan? *Jak je, Joane?*
- Senyor! *Pane!*

6. a 7. pád se vyjadřují různými předložkami; např. **PER** a **AMB**.

- la trobada amb la família – *setkání s rodinou*
- Amb qui hi vas? *S kým tam jdeš?*
- Amb quin senyor? *S jakým pánem?*
- amb el nostre afany – *naším úsilím*
- la porta tancada per l'avi – *dveře zavřené dědečkem*
- pels carrers – *ulicemi*

4. Pořádek slov:

V češtině, kde slova v různých pádech mění tvar, je pořádek slov mnohem volnější než v katalánštině, kde předmět přímý (tj. ve 4. pádě) stojí většinou před předmětem nepřímým (tj. ve 3. pádě):

- Dono el llibre al David. *Dávám Davidovi tu knihu/Dávám tu knihu Davidovi.*

Mohou však nastat situace (např. při zdůraznění), kdy se tento model naruší. Příklad této „dislokace“ jsme již viděli v lekcí 11., kdy je předmět stojící mimo tradiční postavení vyjádřen ještě příslušným zájmenem:

- Dono el llibre al David. **El llibre** el dono al David.

5. Význam slovesa PASSAR:

1. přejít, přejet, projet, projít, vést (skrz, přes):

- El riu Svatka passa per Brno. *Řeka Svatka protéká Brnem.*
- Passarem pel centre. *Pojedeme přes centrum.*

2. jít/jet okolo; stavit se u někoho; minout; uplynout:

- Passen de mi. *Pomíjí mě (ignorují).*
- Han passat tres dies. *Uběhly tři dny.*
- Passarem pel despatx. *Stavíme se do kanceláře.*

3. stát se, dít se:

- Què passa? *Co se děje?*

4. prožít; strávit (o čase); užít si:

- Ho vam passar superbé. *Náramně jsme si to užili.*
- Van passar tres dies a Andorra. *Strávili tři dny v Andoře.*

19. Què t'agradaria fer?

Tèmata

1. Podmiňovací způsob přítomný (condicional); ANAR BÉ, CONVENIR
2. Vztažná zájmena po předložce (I); vztažné příslovce ON; vyjádření českého COŽ
3. Per què, perquè, per a què (I) – shrnutí

Nota de veu per Whatsapp:

«Hola, Radko! Com estàs? Ara fa temps que no ens veiem. Et faig aquest àudio perquè m'agradaria veure't a Bratislava. La propera setmana tinc uns dies de vacances i he pensat que voldria passar el cap de setmana amb tu. T'aniria bé? Ara fa molt que no hi vaig, a Bratislava. Podríem passejar pel centre històric i fer fotos. També m'agradaria anar a l'església de Santa Isabel, ja saps, l'església blava. És tan maca! A més, com que no queda gaire lluny, ens podríem apropar al cementiri d'Ondrejský cintorín. M'agraden tant, les estàtues d'aquest lloc! Què et sembla? Després aniríem a dinar a aquell restaurant de menjar típic que es troba davant de l'ajuntament. Per cert, voldria tornar a veure l'edifici de la ràdio, aquell que sembla una piràmide invertida. Segur que tindrem temps. Per acabar, quin dia et convindria, dissabte o diumenge? Ja em diràs. Vinga, fins aviat!»

proper,-a	příští
església, f.	kostel
apropar-se	přiblížit se, jít k
estàtua, f.	socha
lloc, m.	místo
ajuntament, m.	radnice
tornar a + inf.	znovu (něco udělat)
trobar-se	nacházet se
edifici, m.	budova
invertit,-da	obrácený; investovaný
vinga	no tak! honem! do toho!

Gramatika

1. Podmiňovací způsob přítomný (condicional):

Podmiňovací způsob přítomný se tvoří z infinitivu sloves koncovkami stejnými pro všechny tři slovesné třídy:

PARLAR	PERDRE/TÉMER	DORMIR/LLEGIR
PARLAR-IA	PERDR-IA/TEMER-IA	DORMIR-IA/LLEGIR-IA
PARLAR-IES	PERDR-IES	DORMIR-IES
PARLAR-IA	PERDR-IA	DORMIR-IA
PARLAR-ÍEM	PERDR-ÍEM	DORMIR-ÍEM
PARLAR-ÍEU	PERDR-ÍEU	DORMIR-ÍEU
PARLAR-IEN	PERDR-IEN	DORMIR-IEN

Nepravidelné tvary:

Nepravidelné tvary mají stejná slovesa, jako jsme viděli u budoucího času:

- TENIR – TINDRIA, TINDRIES, TINDRIA, TINDRÍEM, TINDRÍEU, TINDRIEN
- PODER – PODRIA
- VOLER – VOLDRIA
- ANAR – ANIRIA
- SABER – SABRIA
- VENIR – VINDRIA
- FER – FARIA
- HAVER – HAURIA

Použití:

Podmiňovacím způsobem vyjadřujeme přání, návrhy (Sortiria. *Šla bych ven.*), podmíněný děj (Parlaria amb ell, però ell no vol. *Promluvila bych si s ním, ale on nechce.*) nebo zdvořilostní žádost (Podries ajudar-me? *Mohl bys mi pomoci?*).¹³

ANAR BÉ (vyhovovat, hodit se)

- T'aniria bé venir a les set? *Vyhovovalo by ti přijít v sedm?*
- No em va bé. *Nehodí se mi to.*

CONVENIR (vyhovovat, hodit se; slušet se, patřit se)

- No em convé. *Nevyhovuje mi to; Nepřisluší mi to.*

¹³ Dále se používá v souslednosti časové, anebo v některých typech podmínkových a přípustkových souvětí.

2. Vztažná zájmena a příslovce (I):

Doposud jsme viděli vztažné zájmeno QUE, které se může vztahovat k osobám i věcem, a nemění se ani v rodě, ani v čísle:

- El noi que viu a Praga. *Chlapec, který bydlí v Praze.*
- Cases que m'agraden. *Domy, které se mi líbí.*
- El cotxe que hi ha al garatge. *Auto, které je v garáži.*

Vztažná zájmena po předložkách (I):

Pokud vztažnému zájmenu předchází předložka, musíme již rozlišovat, zda se bude vztahovat k osobě, anebo k věcem. U osob budeme psát **předložku + QUI**, u věcí **předložku + QUÈ** (tyto tvary jsou shodné jak pro jednotné, tak pro množné číslo):

- El noi **amb qui** vius és el meu xicot. *Chlapec, se kterým bydlíš, je můj kluk.*
- La noia **de qui** parles treballa al bar. *Dívka, o které mluvíš, pracuje v baru.*
- Els llibres **de què** parles no m'agraden. *Knihy, o kterých mluvíš, se mi nelíbí.*
- La casa **en què** viu és molt antiga. *Dům, ve kterém bydlí, je velmi starobylý.*
- Els nois **per qui** preguntes ja han marxat. *Hoši, na které se ptáš, už odešli.*

Vztažné příslovce ON:

- La ciutat **on** viu és molt gran. *Město, kde žije, je velmi velké.*
- La ciutat **per on** passa el riu és molt gran. *Město, kudy protéká řeka, je velmi velké.*
- Aquest és el poble **d'on** som. *Tohle je vesnice, z které pocházíme.*

Vyjádření českého což:

Jednou z možností, jak vyjádřit v katalánštině české *což* (zájmeno, které se vztahuje k celému obsahu předchozího sdělení), je použití výrazu «**cosa que**»:

- No vaig poder assistir al casament, **cosa que** em sap greu. *Nemohla jsem se zúčastnit svatby, čehož lituji.*

Poznámka:

Nepleťte si tato vztažná zájmena s tázacími zájmeny po předložkách:

- **La noia amb qui** surt el meu germà es diu Teresa. *Dívka, se kterou chodí můj bratr, se jmenuje Teresa.* X **Amb quina noia** de la seva classe surt el teu germà? *S kterou dívkou ze třídy chodí tvůj bratr?*
- **Els llibres de què** parles són molt interessants. *Knihy, o kterých mluvíš, jsou velmi zajímavé.* X **De quins llibres** parles? *O kterých knihách mluvíš?*

3. Shrnutí - rozdíl mezi «per què», «per a què», «perquè» (I):

PER QUÈ:

V otázkách přímých i nepřímých, odpovídá českému *proč*:

- Per què estudies? *Proč studuješ?*
- Em pregunta per què estudio. *Ptá se mě, proč studuji.*

Vztažné zájmeno *què* po předložce *per*.

- El motiu per què no vol venir. *Důvod, kvůli kterému nechce přijít.*

PERQUÈ:

Spojka uvozující vedlejší větu důvodovou/příčinnou:

- Estudio perquè penso que és important. *Studuji, protože si myslím, že je to důležité.*

PER A QUÈ:

V otázkách, kdy se ptáme na účel – *k čemu?*

- Per a què serveix aquest aparell? *K čemu slouží tento přístroj?*

20. Si us plau, no t'enfadis!

Témata

1. Subjuntiv přítomný – tvary; subjuntiv ve vedlejších větách předmětných a podmětných se spojkou ABY (que); záporný rozkaz (tu, vosaltres) + kladný a záporný rozkaz (vostè, vostès, nosaltres)
2. Další způsoby vyjádření rozkazu

Nota d'un pare a la seva filla, que ve de visita:

«Hola, Esther. Ho sento molt, filla meva, però he hagut de marxar. M'han trucat de la feina i ja saps com va... Si us plau, no t'enfadis. Hauràs de sopar sola, però t'ho he deixat tot preparat. Si vols, pots fer-te una sopa, però no agafis l'olla gran; amb la petita serà suficient. Quan tinguis la sopa preparada, pots afegir-hi una mica de formatge ratllat, però no t'acabis tot el paquet, que en necessitem una mica per a demà. Si vols, fes-te també una amanida. A la nevera hi ha tomàquets i enciam, però no hi busquis tonyina, perquè ja no en queda. Quan acabis, podries rentar a mà tots els plats? No posis el rentaplats, perquè el tinc espatllat i encara no me l'han pogut arreglar. Què més...? Tens tovalloles netes damunt del llit, o sigui que no les agafis de l'armari. Em sap greu, però ja ens veurem demà. No m'esperis desperta, perquè tornaré tard. Un petó.»

nota, f.	poznámka, známka, zpráva
enfadar-se	naštvat se, zlobit se
sopa, f.	polévka
agafar	vzít
olla, f.	hrnec
suficient	dostatečné
quan tinguis	až budeš mít
afegir	přidat
formatge, m.	sýr
ratllat,-da	strouhaný
acabar	skončit
amanida, f.	salát (ovocný, zeleninový...)
nevera, f.	lednička
enciam, m.	salát (hlávkový)
tonyina, f.	tuňák
rentar	umýt
a mà	ručně, v ruce
rentaplats, m./f.	myčka nádobí
espatllat,-da	porouchaný
arreglar	opravit, dát do pořádku

tovallola, f.	ručník
net,-a	čistý
damunt	na
llit, m.	postel
armari, m.	skříň
em sap greu	je mi líto
despert,-a	probuzený, bdělý
petó, m.	polibek

Gramatika

1. Subjuntiv přítomný (spojovací způsob) - present de subjuntiu:

Tvary

Subjuntiv přítomný má v katalánštině stejné koncovky pro všechny tři slovesné třídy:

PARLAR	PERDRE	LLEGIR	DORMIR
PARLI	PERDI	LLEGEIXI	DORMI
PARLIS	PERDIS	LLEGEIXIS	DORMIS
PARLI	PERDI	LLEGEIXI	DORMI
PARLEM	PERDEM	LLEGIM	DORMIM
PARLEU	PERDEU	LLEGIU	DORMIU
PARLIN	PERDIN	LLEGEIXIN	DORMIN

Některé nepravidelné tvary:

FER	ANAR	SABER	VEURE	SER
FACI	VAGI	SÀPIGA	VEGI	SIGUI
FACIS	VAGIS	SÀPIGUES	VEGIS	SIGUIS
FACI	VAGI	SÀPIGA	VEGI	SIGUI
FEM	ANEM	SAPIGUEM	VEGEM	SIGUEM
FEU	ANEU	SAPIGUEU	VEGEU	SIGUEU
FACIN	VAGIN	SÀPIGUEN	VEGIN	SIGUIN

Tvary subjuntivu u sloves končících v 1. osobě indikativu přítomnosti na – c (verbs velars):

PRENDRE (prenc)						
PRENGUI				PRENGUEM		
PRENGUIS				PRENGUEU		
PRENGUI				PRENGUIN		
infinitiu	BEURE	TENIR	VENIR	CREURE	ESTAR	CONÈIXER
indicatiu	BEC	TINC	VINC	CREC	ESTIC	CONEC
subjuntiu	BEGUI	TINGUI	VINGUI	CREGUI	ESTIGUI	CONEGUI

(...)

Vazba HAVER-HI v subjuntivu má tvar HI HAGI:

- No volen que hi hagi tantes persones. *Nechtějí, aby tam bylo tolik osob.*

Použití:

Katalánština disponuje stejnými slovesnými způsoby jako čeština, tj. způsobem oznamovacím (indicatiu), podmiňovacím (condicional) a rozkazovacím (imperatiu). Katalánština má však vedle uvedených způsobů i tzv. **způsob spojovací (subjuntiu)**, který (právě proto, že jej čeština nezná) může někdy studentům působit potíže.

Tento slovesný způsob zpravidla vyjadřuje **závislost, nejistotu, možnost, pochybnost** nebo **subjektivně pojatý děj** (pocity: radost, nadšení, smutek, strach, nenávisť apod.). Z toho vyplývá, že se nepoužívá pro objektivní konstatování skutečnosti, kdy se používá indikativ. Zpravidla se subjuntiv vyskytuje ve vedlejších větách, kde je jeho užití buď ovlivněno určitou **spojkou**, nebo **charakterem slovesa v hlavní větě**.

V naší publikaci si probereme prozatím jen jeho základní užití:

1. Ve větách vedlejších předmětných a podmětných uvozených v češtině spojkou ABY (v kat. QUE):

Slovesa stojící ve větě hlavní u tohoto typu souvětí pak nejčastěji vyjadřují vůli, zákaz, rozkaz, doporučení, nutnost apod.: VOLER (chtít), DESITJAR (přát si), DEMANAR (žádat, ptát se), PERMETRE (dovolit), PROHIBIR (zakázat), NECESSITAR (potřebovat), FER FALTA (chybět), ACONSELLAR (radit), RECOMANAR (doporučit), SER IMPORTANT (být důležitý), CALDRE (být třeba). Vedlejší větu pak uvozuje spojka QUE, kterou do češtiny překládáme jako ABY:

- És important que vinguis. *Je důležité, abys přišel.*
- Cal que tanquis la porta amb clau. *Je třeba, abys zamknul dveře.*
- Vull que no hi vagis. *Chci, abys tam nechodil.*

- Et demano que em compris un gos. *Žádám tě, abys mi koupil psa.*
- Diu que vagis amb compte. *Říká, abys jel opatrně.*

Srov.:

- Diu que **té** gana. *Říká, že má hlad* (indicatiu).
- Diu que no li truquis. *Říká, abys mu nevolal* (subjuntiu).

Poznámka:

Subjuntiv přítomný použijeme zpravidla v případě, pokud je sloveso věty hlavní v **přítomném** nebo **budoucím** či **předpřítomném čase**, anebo v **rozkazovacím způsobu**:

- Voldran que ho facis. *Budou chtít, abys to udělal.*
- Ha dit que li truquis. *Řekl, abys jí/mu zavolal.*
- Denama-li que vinguin. *Požádej ho/ji, aby přišli/y.*

2. Rozkaz – tvary subjuntivu použijeme pro vyjádření záporného rozkazu a kladného rozkazu u dalších osob:

a. **záporný rozkaz¹⁴ – 2. os. sg. a pl. (tu, vosaltres):**

- u záporného rozkazu odpovídají tvary imperativu příslušné osobě v subjuntivu:
 - no parlis (tu)
 - no beguis (tu)
 - no prenguis (tu)
 - no parleu (vosaltres)
 - no tingueu (vosaltres)

b. **kladný a záporný rozkaz – vykání (vostè, vostès) a 1.os. pl. (nosaltres):**

- parli (vostè)
- parlin (vostès)
- tinguem (nosaltres)
- Záporný rozkaz se v tomto případě tvoří jen přidáním zápornky NO před sloveso:
 - no parli (vostè)
 - no parlin (vostès)
 - no tinguem (nosaltres)

¹⁴ Kladný rozkaz 2. os. sg. a pl. byl probrán v lekci 17.

Postavení zvratných a nesamostatných zájmen:

v 17. lekcí jsme si uváděli, že zvratná a nesamostatná zájmena (pronoms febles) klademe u **kladného rozkazu vždy za časovaný tvar slovesa:**

- Tinguem-la! *Mějme ji!*
- Afaiti's! *Oholte se!*
- Facin-ho vostès! *Udělejte to Vy!*

V případě **záporného rozkazu** se zájmena kladou **mezi záporku „no“ a časovaný tvar slovesa:**

- No ho faci! *Nedělejte to!*
- No et casis! *Nežeň se/Nevdávej se!*

2. Další možnosti vyjádření rozkazu:

Pokyny se mohou také vyjadřovat vytvořením otázky se slovesy „voler“ a „poder“:

- Pot vostè fer el favor de tancar la finestra? *Mohl byste laskavě zavřít okno?*
- Vols callar? *Mohl bys mlčet? Nechceš mlčet?*

V některých případech lze použít předložku A+ infinitiv:

- A dormir! *Spát!*

Zdvořilejší formou je vazba „fer el favor de“:

- Fes el favor de tancar la finestra. *Buď tak laskav a zavři okno.*
- Faci el favor de no entrar. *Buďte tak laskav a nevstupujte.*

21. Que es facin un petó!

Témata

1. Věty zvolací
2. Subjuntiv ve větách hlavních
3. Subjuntiv po slovesech a vazbách vyjadřujících pocity a hodnocení (agradar, encantar, suportar, odiar, és horrible, està bé...)
4. Přísllovce způsobu (-ment)

Que es facin un petó!

Avui l'Ona i en Robert es casen. El banquet és al castell de Peralada, a l'Alt Empordà. És un lloc preciós, molt elegant i envoltat de natura. La Martina i la Natàlia són dues de les convidades i comenten el casament.

- **M: Natàlia, què et sembla aquest lloc per celebrar un casament? No és massa gran?**
- N: Què dius, Martina! Té la mida justa per a tanta gent. Pensa que som 250 convidats... A més, m'encanta aquest castell. És impressionant!
- **M: Això sí, a mi també m'agrada el castell. I han organitzat molt bé tot el tema del càtering, no trobes?**
- N: Sí, sí. El banquet està bé, però potser hi ha massa begudes alcohòliques. No suporto que només hi hagi gintònics i vi. Jo vull aigua sense gas!
- **M: Dona, tranquil·la. També tenen aigua i refrescos.**
- N: Ai, sí. Que bé!
- **M: Mira els nuvis! Ara surten a saludar. Semblen molt feliços. I no paren de fer-se fotos.**
- N: És clar, per penjar-les a les xarxes socials i que tothom vegi el gran casament que han muntat. M'agrada més que la gent sigui més discreta...
- **M: Bé, però el dia que et casis, també voldràs compartir-ho amb el món, oi?**
- N: No crec que em casi... Últimament, no tinc gaire sort amb les parelles.
- **M: Home, doncs ja saps què diuen... D'un casament, en surt un altre...**
- N: Ja veurem. De moment, segueixo gaudint del paisatge i de l'ambient.
- **M: És clar que sí. A més, tampoc és obligatori casar-se. Odio que la gent ens pregunti si seguim solteres o no. Què passa, que no podem venir soles al casament d'uns amics?**
- N: Sí, sí. La gent és molt tafanera. Bah, no t'amoïnis. Anem a saludar els amics d'en Robert, que han vingut expressament des de Tarragona.
- **M: D'acord. Som-hi!**

casar-se	vdávat se, ženit se, brát se
castell, m.	hrad
envoltat (de)	obklopen
natura, f.	příroda

convidat, -da	pozvaný, host
casament, f.	svatba
mida, f.	velikost
just,-a	přesný; spravedlivý
sense gas	bez bublinek
refresc, m.	nealko
banquet, m.	hostina
nuvi, núvia	ženich, nevěsta
muntar	zařít
ambient, m.	prostředí, atmosféra
tafaner,-a	zvědavý, slídl
expressament	schválně, úmyslně, výslovně

Gramatika

1. Věty zvolací:

Pro zdůraznění ve větách zvolacích se užívá zájmena QUIN před substantivy:

- Quin dia! *To je ale den!*
- Quina pregunta! *To je ale otázka!*
- Quines cases! *To jsou ale domy!*

Před adjektivy a adverbii se používá QUE:

- Que bé! *To ale fajn!*
- Que divertit! *Jak zábavné!*

Před slovesy pak můžeme užít COM a QUANT:

- Quant treballas! *Ty ale pracuješ!*

2. Subjuntiv ve větách hlavních:

Subjuntiv se ve větách hlavních používá pro vyjádření rozkazu (viz kapitola 20) a přání. V češtině jsou věty přací uvozeny spojkami *ať, nechť* apod., kterým v katalánštině odpovídá spojka QUE, po které následuje přítomný subjuntiv:

- Que vingui! *Ať přijdou!*
- Que us vagi bé! *Ať se vám daří!*

Přání lze vyjádřit i použitím výrazu „tant de bo“:

- Tant de bo vingui! *Kéž by přišla!*

3. Subjuntiv po slovesech a vazbách vyjadřujících pocity a hodnocení (agradar, encantar, suportar, odiar, és horrible, està bé...):

Vyjadřuje-li vazba nebo sloveso ve větě hlavní **pocity** či **duševní hnutí** (radost, překvapení, údiv, smutek, lítost...), anebo **hodnocení**, následuje ve větě vedlejší po spojce QUE subjuntiv. V češtině ji odpovídá zpravidla spojka že:

- **Radost, spokojenost, vděk** (alegrar-se *mít radost*, AGRADAR *líbit se*, ENCANTAR *nadchnout*, estar content *být spokojený*, que bé *to je dobře*, quina alegria *to je radost*...)
- **Nadšení** (entusiasmar *uchvátit*, fascinar *fascinovat*, agrair *být vděčen*...)
- **Nespokojenost** (molestar *obtěžovat*...)
- **Lítost** (SABER GREU/SENTIR *lítovat*, quina llàstima/quina pena *to je ale škoda*, estar trist *být smutný*...)
- **Překvapení** (quina sorpresa *to je ale překvapení*...)
- **Nenávist** (ODIAR/DETESTAR *nesnášet/nenávidět*, NO SUPORTAR *nesnášet*...)
- **Hodnocení** (ÉS/SEMBLA horrible, genial, raro, normal, difícil, fàcil, dolent, bo, absurd, fantàstic, trist, complicat...)

(...)

- **M'agrada que** no hi hagi tanta gent. *Líbí se mi, že tu nebývá/není tolik lidí.*
- **Quina sorpresa que** vinguis. *To je ale překvapení, že přijdeš!*
- **Em sap greu que** tinguis tants problemes. *Lituji, že máš tolik problémů.*
- **Sembla raro que** no hi siguin tots encara. *Zdá se divné, že tam ještě všichni nejsou.*
- **Odio que** la gent fumi. *Nesnáším, když lidé kouří.*

4. Příslovce způsobu

Některá původní příslovce způsobu jsme již viděli: *bé*, *malament* (lekce 17.), *quasi* (téměř) a *molt*. Jiná se tvoří z přídavných jmen **rodu ženského** přidáním přípony **-ment**.

ràpid – ràpida – ràpidament	rychlý – rychlá – rychle
efectiu – efectiva – efectivament	efektivní – efektivně
nou – nova – novament	nový – nová – znovu, opět

Nevariabilní adjektiva:

feliç – feliçment	šťastný/á – šťastně
amable – amablement	příjemný/á – příjemně

Několik málo přídavných jmen lze použít i ve funkci příslovce. Zůstávají tak v rodě mužském bez použití přípony **-ment**:

segur = segurament	Jistě!
clar = clarament	Jasně!

22. És possible que passi...

Témata

1. Subjuntiv a indikativ ve větách vztažných (I)
2. Subjuntiv ve větách časových s QUAN (I)
3. Subjuntiv po slovesech a vazbách vyjadřující nejistotu, možnost a pravděpodobnost (esperar, és possible, és probable ...)
4. Superlativ absolutní (-ísim)

Com serà el món en el futur?

El canvi climàtic és una realitat que no es pot negar. Tot i que s'estan fent esforços per aturar-lo, si no s'impliquen tots els països del món, serà molt difícil arreglar la situació. Malgrat aquesta realitat, encara hi ha un fet que em preocupa molt més i que podria ocórrer aquest mateix hivern: una possible apagada elèctrica. Són molts els països europeus que han mostrat el seu temor per una possible gran apagada elèctrica que ens deixaria a les fosques, literalment. Això em preocupa molt. Saps quantes coses del dia a dia depenen de l'electricitat? Necessites posar la rentadora? Doncs, electricitat. Has de cuinar, escalfar la pizza d'ahir a la nit al microones o rentar els plats al rentavaixelles? Doncs, electricitat. Vols llegir les últimes notícies des del teu mòbil amb la wifi de casa teva? Doncs, electricitat. És increïble com en depenem, de l'electricitat!

Què passaria si ens quedéssim sense llum, sense wifi o sense aigua calenta? És possible que passi... Per això tanta gent ha començat a comprar llaunes de menjar, espelmes, llanternes i altres productes bàsics, perquè tenen por d'aquesta possible gran apagada. Ara que ja començàvem a superar la pandèmia del coronavirus... Doncs bé, espero que al final tot s'arregli i no haguem de tornar a llegir a la llum d'una espelma, com al segle XIX. Seria massa fort, no trobes?

esforç, m.	úsilí, snaha
aturar	zastavit
implicar	zapojit se, zaplést se
arreglar	dát do pořádku, spravít
realitat, f.	skutečnost, realita
fet, m.	fakt, skutečnost
ocórrer	stát se
apagada, f.	zhasnutí, vypnutí
temor, m.	obava
a les fosques	potmě
literalment	doslovně
escalfar	ohřát

increïble	neuvěřitelný
quedar-se	zůstat
llauna, f.	konzerva
espelma, f.	svíčka
llanterna, f.	svítlna
por, f.	strach

Gramatika

1. Subjuntiv ve větách vztažných (I):

Vedlejší věty vztažné bývají v češtině uvozeny vztažnými zájmeny *kdo, co, jaký, který, čím a jenž* a vztažnými příslovci *kde, jak, kdy a kolik*. My jsme v katalánštině zatím viděli jen vztažné zájmeno QUE a příslovce ON. Rovněž jsme viděli, jaké mají tvary, stojí-li po předložkách (viz kapitola 19.)

Po vztažných zájmenech lze použít jak indikativ, tak subjuntiv. Indikativ (oznamovací způsob) vyjadřuje konkrétní známou skutečnost, zatímco, jak už víme, subjuntiv vyjadřuje přání a skutečnost neznámou, nejistou či opomíjenou, anebo předpoklad:

- Skutečnost: Busco **la** noia que **m'estima**. *Hledám (tu) dívku, která mě má ráda.*
- Předpoklad: Busco **una** noia que **m'estimi**. *Hledám (nějakou) dívku, která by mě měla ráda (Nevím, zda taková dívka vůbec existuje).*
- Skutečnost: Necessitem **la** joguina amb que **juga** el nostre fill. *Potřebujeme (tu) hračku, se kterou si hraje náš syn. (Víme, že taková hračka existuje).*
- Předpoklad: Necessitem **algú** amb qui **puguís** jugar. *Potřebujeme někoho, s kým by sis mohl hrát.*

2. Subjuntiv ve větách příslovečných časových s QUAN (I):

Existuje celá řada časových spojek, my si prozatím probereme spojku QUAN. Ve větách časových lze rovněž použít jak indikativ, tak subjuntiv. Indikativ vyjadřuje skutečnost, děj, který se stal či opakuje. Subjuntiv pak předpoklad, děj, který se stane, anebo má stát. V češtině odpovídá spojce QUAN, po které následuje subjuntiv, spojka AŽ.

Srov.:

- Quan **arriba** l'hivern, **anem** a la muntanya. *Když přijde zima, jedeme/jezdíme na hory.*
- Quan **va arribar** l'hivern, **vam anar** a la muntanya. *Když přišla zima, jeli jsme na hory.*
- Quan **arribi** l'hivern, **anirem** a la muntanya. **Až přijde zima, pojedeme na hory.**
- Quan **vingui** en Jaume, digues-li que s'esperí. **Až přijde Jaume, řekni mu, aby počkal.**

Poznámka:

- V otázce stojí indikativ: Quan arribaràs? *Kdy dorazíš?*

3. Subjuntiv po slovesech a vazbách vyjadřujících nejistotu (és possible, esperar), možnost (pot ser), a pravděpodobnost (és probable):

Po vazbách vyjadřujících **nejistotu, možnost a pravděpodobnost** stojí ve větě vedlejší sloveso v subjuntivu:

- **És possible que** vinguin. *Je možné, že přijdou.*
- **És probable que** ho facin. *Je pravděpodobné, že to udělají.*
- **Espero que** acabin els estudis. *Doufám, že dokončí studia* (následuje-li po slovese “esperar” subjuntiv, překládáme ho zpravidla jako “doufat”).
- **Pot ser que** tinguin problemes. *Možná, že mají problémy.*

Pozor:

Subjuntiv nemůže stát ve větě hlavní, i když ta vyjadřuje možnost či pravděpodobnost:

- **Possiblement vindrà.** *Možná přijde.*
- **Probablement** el congrés serà demà. *Pravděpodobně se bude kongres konat zítra.*
- **Potser** (psáno dohromady!) té gana. *Možná má hlad.*

Poznámka:

Subjuntiv ve větě hlavní (či ve větě jednoduché) stojí jen v případě, pokud vyjadřuje rozkaz (*vine*), anebo přání (*que es facin un petó*). Jinak se tento způsob objevuje ve vedlejších větách.

4. Superlativ absolutní (-íssim)

Vedle superlativu probraného v 9. lekci existuje u některých přídavných jmen a příslovcí tzv. superlativ absolutní, který vyjadřuje nejvyšší stupeň vlastnosti bez srovnání s jiným. Do češtiny se překládá pomocí výrazů jako *ohromně, hrozně, absolutně, náramně* apod., anebo pomocí předpony *pře-*. Superlativ absolutní se v katalánštině tvoří z kmene adjektiva nebo adverbia příponami:

-íssim, -íssima, -íssims, íssimes.

fàcil – facilíssim	přesnadný, hrozně snadný
molt – moltíssim	náramně mnoho
guapes – guapíssimes	překrásné
contenta – contentíssima	hrozně spokojená
forts – fortíssims	náramně silní

Připojením koncovky -íssim může dojít ke změně pravopisu pro zachování výslovnosti:

llarg – llarguíssim	předlouhý
simpàtica – simpàtiquíssima	strašně sympatická

Přídavná jména zakončená na **-ble** přijímají příponu **-bilísim**:

amable – amabilísim/-a	velice milý/á
------------------------	---------------

Další nepravidelnosti:

nou – novíssim	velmi nový
feliç – felicíssim/-a	přešťastný/-á
ros – rossíssim	zcela blondatý
avorrit – avorridíssim	hrozně nudný

23. Me la deixes, sisplau?

Témata

1. Combinace zájmen (3. a 4. pád) v postavení před slovesem
2. Zájmeno SE v kombinaci se zájmeny ve 4. a 3. pádě
3. Zájmeno HI v kombinaci se zájmeny ve 4. a 3. pádě

La samarreta

L'Elena i la Patri són dues germanes que viuen a la Costa Brava. Encara que no tenen la mateixa edat, comparteixen la mateixa talla. Per tant, és habitual que es deixin la roba entre elles. Avui parlen d'una samarreta molt especial.

- **E: Patri, on tens la samarreta del gat?**
- P: Quina samarreta del gat?
- **E: Aquella de color blau. Te la va regalar l'Oriol pel teu aniversari.**
- P: Aah, sí, ara me'n recordo. Però no és blava, és lila.
- **E: Què dius? És blava. Te la vas posar la setmana passada i per això me'n recordo.**
- P: Elena, em sembla que et confons. La samarreta del gat és lila. Espera, te la vaig a buscar a l'habitació.
- **E: Escolta, que és igual, ara no discutirem. Sigui blava o lila, me la deixes, sisplau? És que m'agrada molt.**
- P: Sí, te l'he deixada damunt del llit.
- **E: Merci, ja te la rentaré, d'acord?**
- P: Molt bé, cap problema.

encara que	<i>i když</i>
talla, f.	<i>velikost</i>
samarreta, f.	<i>tričko</i>
regalar	<i>darovat</i>
aniversari, m.	<i>narozeniny; výročí</i>
recordar-se	<i>vzpomenout si, pamatovat si</i>
lila	<i>fialový,-á</i>
confondre's	<i>poplést se, splést se</i>
discutir	<i>hádat se; diskutovat</i>

Gramatika

1. Kombinace zájmen 3. a 4. pádu v postavení před slovesem:

Při kombinaci dvou nepřízvučných zájmen se držíme pořadí: 3. pád, 4. pád. Jak však ještě uvidíme, mohou nastat čtyři případy, kdy tomu tak nebude.

Me la dona (la flor). Me l' ensenyas?	<i>Dává mi ji. Ukážeš mi ji?</i>
Me'l dona (el cotxe). Me l' ensenyas?	<i>Dává mi ho. Ukážeš mi jej/ho?</i>
Me les dona (les arracades).	<i>Dává mi je.</i>
Me'ls dona (els cotxes).	<i>Dává mi je.</i>
Me'n deixa cinc (de pomes). Me n' escull una.	<i>Nechává mi jich pět. Vybírá mi jedno.</i>
M'ho diu (això).	<i>Říká mi to.</i>
Te la dona (la flor). Te l' ensenyas.	<i>Dává ti ji. Ukazuje ti ji.</i>
Te'l dona (el cotxe). Te l' ensenyas.	<i>Dává ti jej/ho. Ukazuje ti jej/ho.</i>
Te les dona (les arracades).	<i>Dává ti je.</i>
Te'ls dona (els cotxes).	<i>Dává ti je.</i>
Te'n deixa cinc (de pomes). Te n' escull una.	<i>Nechává ti jich pět. Vybírá ti jedno.</i>
T'ho diu (això).	<i>Říká ti to.</i>
Ens la dona (la flor). (Ens l')	<i>Dává nám ji.</i>
Ens el dona (el cotxe). (Ens l')	<i>Dává nám ho/jej.</i>
Ens les dona (les arracades).	<i>Dává nám je.</i>
Ens els dona (els cotxes).	<i>Dává nám je.</i>
Ens en deixa cinc (de pomes). (Ens n')	<i>Nechává nám jich pět.</i>
Ens ho diu (això).	<i>Říká nám to.</i>
Us la dona (la flor). (Us l')	<i>Dává vám ji,</i>
Us el dona (el cotxe). (Us l')	<i>Dává vám ho/jej.</i>
Us les dona (les arracades).	<i>Dává vám je.</i>
Us els dona (els cotxes).	<i>Dává vám je.</i>
Us en deixa cinc (de pomes). (Us n')	<i>Nechává vám jich pět.</i>
Us ho diu (això).	<i>Říká vám to.</i>

Els la donem (la flor). (Els l')	<i>Dáváme jim ji.</i>
Els el donem (el cotxe). (Els l')	<i>Dáváme jim jej/ho.</i>
Els les donem (les arracades) .	<i>Dáváme jim je.</i>
Els els donem (els cotxes).	<i>Dáváme jim je.</i>
Els en deixem cinc (de pomes). (Els n')	<i>Necháme jim jich pět.</i>
Li'n deixem cinc (de pomes). (Li n')	<i>Necháme mu/jí jich pět.</i>
Els ho direm (això).	<i>Řekneme jim to.</i>
Li ho direm (això).	<i>Řekneme mu/jí to.</i>

Výjimka v kombinaci:

Je třeba dát si pozor na čtyři případy, a to na kombinaci zájmena **LI** (3. pád) se zájmeny **EL, LA, ELS, LES** (4. pád).

V tomto případě **LI** přejímá tvar **HI** a přesouvá se na 2. pozici:

Dono la flor (la) al pare (li) – LA HI	<i>Dávám mu ji.</i> (hovorově též l'hi)
Dono el cotxe (el) a la mare (li) – L'HI	<i>Dávám jí ho/jej.</i>
Dono els cotxes (els) al pare (li) – ELS HI	<i>Dávám mu je.</i>
Dono les flors (les) a la mare (li) – LES HI	<i>Dávám jí je.</i>

2. Zájmeno SE v kombinaci se zájmeny ve 4. a 3. pádě:

Se la menja (la poma). (Se l')	<i>Jí si ji.</i>
Se'l vesteix (el vestit). (Se l')	<i>Obléká si ho.</i>
Se'n compra cinc. (Se n')	<i>Kupuje si jich pět.</i>
Se'ls compra (els cotxes).	<i>Kupuje si je.</i>
Se les compra (les flors).	<i>Kupuje si je.</i>
Se'm (Se m') presenta.	<i>Představuje se mi.</i>
Se't (Se t') presenta.	<i>Představuje se ti.</i>
Se'ns presenta.	<i>Představuje se nám.</i>
Se us presenta.	<i>Představuje se vám.</i>
Se li presenta.	<i>Představuje se mu/jí.</i>
Se'ls presenta.	<i>Představuje se jim.</i>

S'hi va presentar.	Dostavil se tam.
S'ho complica.	Komplikuje si to.

3. Zájmeno HI v kombinaci se zájmeny ve 4. a 3. pádě:

Portaré <u>la bossa</u> a l'estació . La hi portaré.	Odvezu ji tam.
Portaré <u>el cotxe</u> al garatge . L'hi portaré.	Odvezu ho tam.
<u>Em</u> portaran a Praga . M'hi portaran.	Vezmou mě tam.
<u>Et</u> portaré a l'escola . T'hi portaré.	Vezmu tě tam.
<u>Ens</u> van portar a Barcelona . Ens hi van portar.	Vzali nás tam.
<u>Us</u> porto la maleta a l'estació . Us hi porto la maleta.	Odvezu vám tam kufr.
<u>Li</u> portaré la maleta a l'estació . Li hi portaré la maleta.	Odvezu mu/ji/Vám tam kufr.
<u>Els</u> vaig trobar a la facultat (els nois). Els hi vaig trobar.	Potkala jsem je tam.
<u>Les</u> vaig veure al cinema (les noies). Les hi vaig veure.	Viděl jsem je tam.
<u>A Barcelona</u> , hi portarem cinc maletes. N'hi portarem cinc.	Vezmeme si jich tam pět.

[Více na GramCat → Kombinace zájmen](#)

24. Què estàs fent?

Témata

1. Gerundi – přechodník; ESTAR+gerundi
2. Semblar X assemblar-se
3. Faktitivní vazba (fer esperar)

Què estàs fent?

En Roger i la Sònia són dos amics de Barcelona. Ara fa temps que no es veuen, perquè durant el confinament tothom estava tancat a casa sense poder sortir. Avui, després de molts mesos, intenten planificar per telèfon una trobada.

- **R: Sònia! Hola, soc en Roger.**
- S: Roger! Com estàs? Fa segles que no ens veiem.
- **R: Sí, ja ho sé. Estic bé, una mica ocupat, però res de l'altre món. I tu?**
- S: Jo també estic bé.
- **R: Ah, i ara què estàs fent?**
- S: Ara mateix? Doncs, estic llegint uns apunts de classe. He començat a estudiar per als exàmens.
- **R: Tu com sempre, tan responsable.**
- S: Escolta, i tu, què estàs fent ara?
- **R: Jo res, el gandul... De fet, et trucava per si volies sortir una estona al vespre. He vist que estan fent una obra de teatre al Raval amb la Clara Segura que té molt bona pinta.**
- S: Ah, sí. Ja he vist que estan impulsant tota la vida cultural després de la pandèmia. Em sembla molt bé. Si vols, hi anem.
- **R: Perfecte. Et passo a buscar cap a les 19 h. L'obra comença a les 19.30 h.**
- S: D'acord. Fins després!
- **R: Adeu!**

confinament, m.	<i>nucený pobyt, nucená izolace, uzavření</i>
intentar	<i>snažit se, pokusit se</i>
planificar	<i>plánovat, naplánovat</i>
gandul, m.	<i>lenoch, lenivý</i>
tenir molt bona pinta	<i>vypadat dobře</i>
impulsar	<i>podpořit, popohánět</i>

Gramatika

1. GERUNDI – přechodník:

V katalánštině se na rozdíl od češtiny stále hojně používá přechodníku – **gerundi**. Rozlišujeme přechodník minulý/složený (narazili jsme na něj v případech jako: havent dinat – *po obědě*) a přechodník přítomný.

Přítomné gerundium se tvoří ze slovesného kmene koncovkami **-ant** (1. konjugace), **-ent** (2. konjugace), **-int** (3. konjugace).

parlar	parlant
saber	sabent
perdre	perdent
dormir	dormint
llegir	llegint

Použití:

1. V opisných vazbách¹⁵, představme si prozatím jen durativní vazbu **ESTAR + gerundi**, která se používá k vyjádření v určitém momentě **probíhajících dějů**:

A) Děj probíhající v okamžiku promluvy:

- Estic parlant. (*Právě*) mluvím.
- M'estic dutxant. (*Právě/V této chvíli*) se sprchuji.

B) v imperfektu se používá pro popis činnosti, která probíhá a do níž vstupuje děj vyjádřený minulým časem dokonavým: Quan em vas trucar, estava conduint. *Když jsi mně zavola, zrovna jsem řídil.*

POZOR:

Vazba estar+gerundi v imperfektu nevyjadřuje **opakující se děje v minulosti**:

- Cada dia **em llevava** a les set (~~Cada dia m'estava levant a les set.~~).

Dále pak lze touto vazbou v imperfektu nahradit významové sloveso v imperfektu:

- El vaig veure quan **estava sortint** del cinema./El vaig veure quan **sortia** del cinema. *Uviděla jsem jej, když vycházel z kina.*

C) Pro **zdůraznění průběhu nějaké činnosti**, která může probíhat i dlouhodobě a nemusí probíhat v momentě promluvy:

¹⁵ Opisné vazby jsou všechny vazby, ve kterých sloveso v určitém tvaru ztrácí svůj původní význam a pouze modifikuje význam slovesa významového, to může být v gerundiu, v infinitivu nebo mít tvar participia.

- Estic estudiant la filologia catalana i m'agrada molt. *Studuji katalánskou filologii a moc se mi to líbí.*
- T'estaré esperant tot el dia. *Budu na tebe celý den čekat.*

D) v perfektu a passat perifràstic se rovněž použije pro **zdůraznění průběhu a trvání činnosti**, a to zpravidla ve spojení s uzavřeným časovým úsekem:

- Aquest matí he estat esmorzant tres hores. *Dnes ráno jsem snídala tři hodiny.*
- Ahir et vaig estar esperant mitja hora. *Včera jsem na tebe čekala půl hodiny.*

2. Gerundium může dále vyjadřovat **způsob**, jakým děje probíhá. Do češtiny ho překládáme buď podstatným jménem, přídavným jménem, příslovcem, přechodníkem, anebo hlavní větou se spojkou „a“.

- M'ho va dir somrient. – např. *Řekl mi to a usmíval se u toho. Řekl mi to s úsměvem.* apod.

3. Dále můžeme použít gerundium pro vyjádření **dvou právě probíhajících dějů**:

- **Creuant** el carrer, vaig xocar amb un ciclista. *Při přecházení (když jsem přecházela), srazila jsem se s cyklistou.* (= Quan creuava/estava creuant el carrer, vaig xocar amb un ciclista.)

4. Při **popisu cesty** se slovesy určujícími směr: On viu la Maria? - **Pujant** a mà dreta. př. *Po schodech nahoru vpravo.*

Některé nepravidelné tvary gerundia:

Slovesa zakončená na **-dre**:

prendre	prenent
entendre	entenent

Slovesa zakončená na **-ure**.

viure	vivint
beure	bevent
seure	seient
moure	movent
ploure	plovent (<i>pršet</i>)
veure	veient
escriure	escrivint
riure	rient (<i>smát se</i>)
dir	dient
treure	traient

Gerundium a zájmena!

Připomeňme si postavení zájmen ve spojení s gerundiem ;-)

V perifrastických (opisných) vazbách s gerundiem klademe zvrtné zájmeno nebo nepřízvučné/nesamostatné zájmeno (Vzpomínáte? To, co nemůže stát nikdy bez slovesa!) libovolně **před** nebo **za** CELOU opisnou vazbu (stejně tak, jak jsme viděli u vazeb s infinitivem: Puc ajudar-la/La puc ajudar):

- **Li** estem escrivint = Estem escrivint-**li**. *Právě mu/jí/Vám píšeme.*
- **M'**estic dutxant = Ectic dutxant-**me**. *Sprchuji se.*

A ne!

- ~~Estem li escrivint.~~
- ~~Ectic me dutxant.~~

Ale pozor! Pokud gerundium není součástí perifrastické vazby (jak bylo uvedeno v bodě 2, 3, 4 ↑), staví se zájmeno vždy za něj pomocí spojovníku:

- Es va adormir mirant-la (la tele). *Usnul při dívání se na ni (televizi).*

2. Sloveso SEMBLAR x ASSEMBLAR-SE:

Na sloveso SEMBLAR jsme již v učebnici narazili. Pojdme si ale teď shrnout jeho použití spolu se slovesem ASSEMBLAR-SE:

- Sembla que no hi és. *Zdá se/ Vypadá to, že tam není.*
- Et sembla? *Zdá se ti? Myslíš?*
- Em sembla complicat. *Připadá mi to složité.*
- Què li sembla el meu projecte? *Jak se Vám líbí/zdá můj projekt?* - No està malament. *Není špatný.*
- Podem marxar, no us sembla? *Můžeme jít, nemyslíte?*
- Pel que sembla. *Jak se zdá.*
- El David s'assembla molt al seu pare. *David je velmi podobný otci.*
- La Marta i la Cristina s'assemblen molt. *Marta a Cristina jsou si velmi podobné.*

3. Faktitivní vazby:

Tyto vazby vyjadřují donucení či způsobení, aby se něco stalo. V katalánštině se tvoří pomocí slovesa FER. Je třeba být na pozoru při jejich překladu do češtiny:

fer esperar	<i>nechat čekat</i>
fer plorar	<i>rozplakat</i>
fer veure	<i>ukázat, přesvědčit</i>
fer creure	<i>namluvit, přesvědčit</i>

apod.

Literatura

- BASTONS, Núria, BERNADÓ, Cristina a COMAJOAN, Llorenç. *Gramàtica pràctica del català*. Barcelona: Teide, 2011.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: IEC, 2016.
- CREMADES, Elga a JAVOROVÁ ŠVANDOVÁ, Pavlína. *GramCat: Morfologie současné katalánštiny* [on-line]. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/ff/js19/gramatica_catalana/web/index.html
- PRAT, Marta a VILAGRASA, Albert. *Gramàtica catalana de la A a la Z*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2012.
- VILAGRASA, Albert, ed. *A punt 2: Curs de català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2019.